

WESTERN ROMAN

LASO

cijena 150d broj 677

ZLATNA OSTRUGA

Al Mills

ZLATNA OSTRUGA

Glavni i odgovorni urednik
MILIVOJ PAŠIČEK

Izdavač: SOUR »Vjesnik« (predsjednik Poslovnog odbora **Vjekoslav Koprivnjak**)
– RO Novinsko-izdavačka djelatnost, n. sol. o. – OOUR Informativno-revijalna izdanja, n. sub. o. (v. d. direktora **Božidar Radman**).

Tisak: RO Štamparska djelatnost SOUR »Vjesnik«, n. sol. o. – OOUR Novinska rotacija n. sub. o., OOUR TM n. sub. o. i OOUR Tisak revijalnih izdanja, n. sub. o.

Predsjedavajući Savjeta redakcije »Romani i stripovi«: **dr Ivan Krtalić**

Uredivački kolegij: **Ivica Bartolić** (graf. ur.), **Berislav Grabušnik** (graf. ur.), **Marija Jurela** (biblioteke »Super strip« i »Trag«), **Pavle Lugarić** (zamjenik gl. i odg. ur.), **Milivoj Pašiček**, **Ana Župan** (ljubavni roman).

Redakcija: **Sonja Dunduš** (daktilograf), **Ana Hrastović** (novinar), **Zdenka Jočić-Beck** (redaktor), **Pero Kvesić** (novinar), **Igor Mandić** (novinar), **Branka Ožegić** (teh. sur.), **Hrvoje Prčić** (novinar).

Tajništvo: **Sanja Popović** (tajnik), **Biserka Pupavac** (pomoćnik gl. urednika za ekonomske poslove).

Adresa redakcije, izdavača i tiskare: 41000 Zagreb, Avenija bratstva i jedinstva 4, tel. (041) 515-555 i 519-555. Telex 21 121 YU VSK.

AL MILLS: ZLATNA OSTRUGA

Recepcija: **Božo Stancić**

Copyright: **Milivoj Alapić**

I

Ljeto u El Pasu, u Teksasu, bilo je paklenski vruće. Sunce je neizdrživo palilo. U daljini je treperio usijan zrak pun jare koja je sušila usta, a znoj se slijevao niz tijelo.

Malo tko pamti takvo sušno ljeto. Kiša nije padala gotovo tri mjeseca. Pogled u vedro nebo izazivao je strah u ljudi. Presušili su i najbolji izvori. Jedino se u Gold Riveru zadržao končić vode. Ali ubrzo je i on nestao, pa su rančeri goveda gonili na pojilo na Rio Grande.

Za Garyja Buseyja sve to nije bilo važno. Tumarao je kao muha bez glave ulicama El Pasa, gacao po prašini, vriskao i uživao u dodiru prljavih, bosih nogu s mekoćom i divotom prašine. Cerio se poput ludaka, što je i bio, na sveopće veselje dokonih građana koji su u hladovini potražili skrovište od jare.

– Tako, tako, Bus! Udri po prašini! – vikali su.

A ubogi Gary se smijuckao, pjena mu je izbijala na usta i suludo je ponavljao:

– Ubijam! Ubijam prašinu, ljudi!

Mnoge je iznenadio neobičan zveket što se čuo pri toj igri. Bila je to stara, prljava ostruga, koju je nosio na desnoj nozi. Zvonila je ostrim kolutovima. Bila je najveće blago ovoga ubogog starca, ta ostruga ne-

koga davnoga španjolskoga konkvistadora – viteza, koji su znali nositi takve ostruge. Bila je masivna, sa šiljatim i ostrim rubovima. Da je Gary Busey imao konja, barem neku staru ragu, zacijelo bi je do krvi ozlijedio njome.

Od nje se nije rastajao nikad. Nosio ju je danju i noću, kreveljio se pokazujući je i zveckajući njome pa mrmljao:

– Ostruga me čuva od čari i vračeva! O, divna, divna moja ostrugo!

Taj za mnoge nevažan, a za Garyja toliko važan predmet, imao je i svoju povijest. Prije dvije godine, upravo koliko ima otkako je Busey šenuo, ostrugu je pronašao na starom nekom putu, navodno španjolskom putu, u nekoj usjeklini. Ležala je izgubljena godinama. Kad ju je ugledao, Gary ju je podigao, stavio u bisage, pa nastavio tražiti zlato. Oni koji su ga poznavali, govorili su da je poludio od zlata.

Navodno je, našavši zlato, na kraju snaga, gladan i žedan, pomahnitao ugledavši bogatstvo koje se nudilo njegovim izbezumljenim očima.

Ostavio je prokletu planinu i magični sjaj žute kovine. Dovukao se jednoga jesenskog dana u El Paso poput prebijena psa. Za njega zlato nije više ništa značilo. Bilo je to sa-

mo obično kamenje, kao i ono kojim je zatrpao nalazište.

Iz praznih bigasa uzeo je samo tu ostrugu, za koju je smatrao da ga čuva od čarolija i donosi mu sreću.

Jadnik! Kakva ga je sreća čekala u gradu bez prebijenog centa u džepu! Radio je najgore, najprljavije poslove. Plaćali su mu ostacima hrane ili ga jednostavno, kad bi trebalo primiti onih nekoliko centi, udarili nogom u stražnjicu.

– Odlazi, idiote! – urlali su.

On bi pognuo glavu i odlazio, mrmljajući za njih prokletstvo. Trešao bi tada bijesno ostrugom i vriskao:

– Nisam ja siromah! Imam ja svoju ostrugu!

Mnogi su se pokušali našaliti na njegov račun. Tražili su, tobože, da im proda ostrugu, obećavali mu brda i doline, cerekali se i govorili:

– Evo ti deset dolara, Gary! Prođaj mi tu »dragocjenost«.

– Nudim ti stotinu dolara u zlatu! – busao se u prsa Sam Parker, vlasnik ranča »Dobra sreća«. – Hej, skini je da je pogledam! Da ne kupujem mačka u vreći.

No Gary Busey bi samo vrtio glavom i mrmljao:

– Ne, ne... ona me čuva od čarolija.

Kad su mu je jednom pokušali oteti, tako se s njima rvao da su bili začuđeni otkud mu toliko snaga. Malo je trebalo pa da Gary Timothy dobije nožem u trbuh. Povukao se u posljednji trenutak, pa ljutito udario Garyja nogom i procijedio:

– Baš sam ludi od tebe, stari!

Doista, još nitko nije uspio podrobnije razgledati to Garyjevo »blago«. Nakon toga pustiše ga na miru. Doduše, i dalje su s njim zbijali šale, ali je prelazio preko toga i kao začaran gledao u svoju ostrugu.

Jednom su pijani kauboји s ranča »Stella« odlučili da se s njim našale na svoj način. Kad su ga ugledali na ulici, pozvaše ga u salun. Počastiše ga pićem. Kad se Gary napio viskija, upitaše ga da li bi želio jahati.

– O, da, o da... – kreveljio se pijano Busey i urlao od radosti kad su ga posadili na konja. Kauboји su gledali što će se dogoditi. Očekivali su da će ga svakog trenutka ugledati kako se koprca u prašini. No Gary nije zaboravio jahati. Mrmljao je konju čudne neke riječi, nježno ga tapšao po vratu, a onda vrisnuo i bocnuo ga ostrugom u trbuh.

Životinja je zaništala od bola, propela se, zarzala, pa kad ju je Busey ponovo oštro ubo, jurnula galopom i odnijela Garyja u preriju.

Tri dana je Percy Bryc čekao da mu vrati konja. Požalio je što se uputio u tu šalu. Životinja je bila dobra i žalio je za njom, prijeteci da će Buseyja na mrtvo isprebijati ako se ne vrati u grad.

Četvrtog dana konj i Gary se vratiše u El Paso, umorni, prljavi i prašni. Sam bog zna kuda je Busey tjerao životinju. Ona je izgledala jasno, kao da se provlačila kroz najgušće trnje.

Kamo je odjahao Gary Busey, kojim se putovima kretao, to nitko nije znao. Vratio se, ali mu je i dalje na nozi zveckala ta prokleta ostruga, od koje se nikad nije rastajao.

šerif Mac Lullabee upozori ljude neka ne izazivaju starca i od tog dana ljudi ga ostaviše na miru. Nisu ga više dočekivali porugama, smijehom i cerekanjem. Smatrali su da taj jadnik ima pravo na svoje ludilo. Doduše, znali bi mu ponešto dobaciti, ali se svatko bojao da će imati posla s Lullabeejem, jer je on važio kao pravičan, ali nabusit i opasan čovjek.

Bio je jedini u gradu koji bi Garyju plaćao kad bi mu katkad počistio kancelariju. Između njih se razvilo nekakvo čudno, neobično prijateljstvo. Zato, kad bi netko u šali samo spomenuo da će mu uzeti ostrugu, Gary Busey bi prevrnuo očima i počeo se tresti kao šiba na vodi.

– Ne, ne... ona je moja... ona me čuva od čarolija. Ne dam! prijavit ću šerifu!

Tako je bilo sve do tog ljeta, paklenog ljeta što se nadvilo nad El Paso, kad je užasna zapara utukla ljude da su se nogostupom kretali tromo i tražili osvježenje u salunu »Vinčesterka«.

Tog ljeta je stari Busey plesao posljednji ples na prašini.

Sutradan je dobio groznicu. Duša mu je bila na jeziku i svi su mislili da neće preživjeti. Mac Lullabee ga je odveo staroj Indijanki, dao joj dva dolara i povjerio joj da se brine o starcu.

– On strašno prljav, mister šerif! – govorila je žena. – On ne da da ga okupam, ni da skinem tu prokletu ostrugu. On za ruku drži...

– No dobro, dobro – osmijehivao se dobroćudno šerif i odlazio za poslom.

Ali Gary Busey se izvukao i prizdravio. Zacijelo bi bio umro da nije Maca. Gledao ga je kao boga, nešto nesuvislo mrmljao i slijedio ga kao pas, spreman da izvrši svaku njegovu naredbu.

Mnogi su mislili da Gary ima šezdeset ili sedamdeset godina. Lice mu je bilo izborano i staro, tučeno kišom, vjetrom i paljeno suncem. Kao u mumije. S gustom, čupavom i neurednom sijedom kosom. Gary je jedva navršio pedeset, a već je bio starac. Izgledao je tako zbog života, slabe ishrane i svega onog što ga je snašlo u životu.

Nitko o njemu nije znao ništa. Prošlost je ostala zakopana u njegovoj pomućenoj glavi, na rubu oštećenog mozga, u jednom davnom događaju koji je i sam gotovo zaboravio.

Ostala bi zakopana sve do smrti da u grad nije tog ljeta doputovao čovjek koji ga je poznavao. Zvao se William Katt. Bio je to mračni dugajlija, žutih i podmuklih očiju, lica blijeda i ispijena, nalik na mrtvačku masku.

Odsjeo je u hotelu »Katy«. Već prvog dana, ugledavši na ulici starog Buseyja, začuđeno je zastao i pažljivo ga promatrao. Zatim se na njegovu grubom licu ukaže zadovoljan osmijeh. Bio je napet, kao i stisnute usnice što su se beskrvne trzale. Iz grla, promuklog od viskija i duhana, začuje se šapat:

– Napokon sam te našao, stari gade!

II

Što je William Katt tražio u El Pasu? Neprilike, kockanje, žene ili se spremao na pljačku? Možda je bio lovac na ucijenjene glave? Ni jedno, ni drugo, predstavljao se kao bogati rančer, a oni koji su ga dobro poznavali, znali su da je opasan čovjek, koji poteže brže od munje, čiji metak pogada usred čela.

Bio je od onih ljudi koji žele bez truda doći do bogatstva. Da to postigne, nije birao sredstva. Gazio bi preko leševa. Kad bi pucao, bilo bi sve po slovu zakona: žrtva je potegla prva i sad se koprca u prašini.

Zvali su ga »Willy-mačka«, po žutim očima, a i zato što je imao sedam života i nije ga bilo lako ustrijeliti. Putovao je od grada do grada, tražio čovjeka koji mu je gotovo izmakao kad je već mislio da će biti bogat kao Krez. Bio je na najboljem

putu da se domogne golemog bogatstva. Jedan nepromišljeni postupak i sve je palo u vodu.

Kad bi razmišljao o tome, na licu Williama Katta zatitrala bi žilica, koža bi se nekako napela, usne stajale u crtu i on bi najradije zaurao od bijesa što je ispao tako glup.

Sad, dok je iz hotelske sobe gledao kroz prozor na prašnu, sparnu ulicu, dok mu se niz leđa cijedio znoj, ponovo se sjećao tih davnih događaja.

Iako su od tog dana prošle dvije godine, William Katt je sve to imao pred očima. Kamenjar, isto ovakvu sparinu, sunce što je peklo i priliku da jednom zauvijek sredi svoj život.

Da li je to bila sudbina ili slučaj, svejedno. No on se jednog dana našao u Kojotovu prolazu u potrazi za zlatom. Te godine je čitav taj kraj bio dugo pokriven snijegom. Onda se, po dolasku proljeća, snijeg počeo topiti.

Kad je proljeće zazelenilo okolicu, nalazio se na obali Zlatne rijeke. Od izvora do ušća, u dužini od tridesetak milja, ona je bila poprište nevidene jagme za zlatnim prahom. Stotine i stotine kopača zlata sišle su na rijeku da pokušaju sreću. Bila je darežljiva, ali ne i za Katta. Kad bi on dodirnuo njena njedra, umjesto zlatnih zrnaca nudila mu je samo pijesak.

Brzo se okanio jalova posla i potražio nekog naivčinu da mu se pridruži. Tako je našao Grayja Buseyja...

Našao ga je u brvnari. Odmah se počeo tužiti kako nema sreće, a kod kuće ga očekuje siromaštvo, sedam gladnih usta i ne zna što će da bi ih prehranio. Došao je na rijeku da nađe zlato, ali su ga drugi preduhitрили i gone ga pucnjevima kad se pojavi blizu njih.

Gary Busey bio je priprost, jednostavan čovjek, koji nije bio pohlepan, kojem je bilo dovoljno da svakog dana iz svog nalazišta izvadi nekoliko grama zlatne kovine. Mirno je saslušao Katta, pozvao ga da mu se pridruži jer je baš pripremao ručak, i zakimao glavom.

— Takav je život, momče! Poznajem ljude koje sreća prati na svakom koraku. Evo, ja... Ja se baš ne mogu pohvaliti da sam je uhvatio za rep...

U to vrijeme Gary Busey bio je u naponu snage, smiren i jednostavan, i Kattu nije bilo teško stići do njegova srca.

— Ne znam kako će se vratiti kući — cvilio je i lukavo ga pogledavao. — Stari će pobijesnuti ako ne donesem barem nešto zlata.

Kad je Gary komadićem kruha obrisao tanjur i pripalio cigaru, pogledao je Katta i kimnuo glavom.

— Čuj, mogli bismo raditi zajedno. Recimo, sve bismo dijelili popola. — Gledao je kako će Katt reagirati. Kad se uvjerio da se na njegovu licu pojavio sretan osmijeh, nastavi zamišljeno: — Ovdje nas uznemiruju ljudi koji žele bez truda doći do zlata. Nisu to ljudi, mladiću. To je stoka. To je banda, ološ. Hvala bogu, još nisu stigli do mog nalazišta. Nego, kako se zoveš?

— William Katt, gospodine!

Kopač zlata se nasmiješi.

— Kakav sam ti ja gospodin! Vidim da imaš dva kolta. Kako barataš njima?

William Katt se zamisli. Zašto ga to pita? Možda ga se boji? Doduše, razmišljao je kako da se dočepa njegova zlata, ali... Da mu kaže istinu? Slegne ramenima, oprezno ga pogleda i odgovori:

— Znate, gospodine... Moj otac, ta pijandura, nekad je bio šerif. Nau-

čio me baratati koltovima. Zar ima nečeg lošeg u tome?

– Nema, naravno. Pitam te to zbog toga što bi mogao, bude li potrebno, zaštititi naše nalazište.

– Isplati li se kopati, gospodine?

– upita oprezno Katt.

Gary Busey pročisti grlo i ustane. Pobere tanjure pa slegne ramenima. Odnese prljavo suđe pa odgovori promuklim glasom:

– Pa, isplati se... Ali, mislim da se glavna žila nalazi nizvodno, iza Španjolskog prolaza. Znaš, ja ti slabo baratam oružjem. I sam se čudim što me već netko nije ucme-kao...

William Katt se zadovoljno nasmijulji. Pogodio ga je u žicu. Željezo treba kovati dok je vruće. Zato, ne tajeći zadovoljstvo, usklikne:

– Znači, ako sam dobro razumio, primete me za kompanjona?

Busey ga ozbiljno pogleda i kimne. Zatim se nasmiješi:

– Ime mi je Gary! Gary Busey! No nemoj misliti da ćeš kod mene zabušavati. Rijeka ne trpi lijencine. Zlato se ne nalazi na putu. Treba dobro napeti guzice da dodemo do njega.

– Oh, nema problema! – oduševljeno će Katt. – Ja pucam od snage!

* * *

I doista. Momak se upinjao svim snagama da skupi što više zlatnih zrnaca. Navečer bi ih dijelili. Tada je Katt prvi put spazio da Busey ima u svom skrovištu nekoliko vrećica zlatnog praha. Pomisao da bi ga mogao ucmekati kao od šale i uzeti mu to zlato bila je tako primamljiva. Zašto da se, do vraga, muči i muči u rijeci i miješa šljunak kad mu zlato stoji nadohvat ruke?

Čudio se Garyjevoj neopreznosti i naivnosti. Lako se moglo dogoditi da ga netko pokrade. Osjećao se gotovo bolestan kad bi pomislio da neka budala ima više sreće od njega. Premda je imao tek dvadeset pet godina, bio je već premazan svim mastima i čekao svoje vrijeme. Do tada će se i dalje moćiti u vodi, cijediti znoj i zaspasti mrtav umoran, ali s osjećajem da je svakog dana vrećica sve punija. Do vraga! Buseyjevo zlato neće nikamo pobjeći. Imao je vremena i strpljenja čekati. Izgubio je iz vida da se takvim mislima bave i pljačkaši kopača zlata.

Dolazili bi do nalazišta, isprebija-li i ubijali one tvrdoglave, uzimali zlato i odlazili. Zaboravio je Garyjeve riječi o koltovima kojima će čuvati njihovu imovinu, ne sluteći da je na pomolu opasnost i trenutak kad će morati dokazati koliko je vješt oružju.

Bila je sretna okolnost što su napadači stigli s druge strane brda, u trenutku kada je Katt radi nužde ušao u usjeklinu iznad Španjolskog prolaza. Protutnjali su konjima stari-m putom, stigli do rijeke i zaskočili Buseyja.

Imao je sreću što je ponio oružje. Garyja su napala tri mračna, podmukla tipa. Iako je bio prilično udaljen, čuo je kako reže:

– Odvedi nas do zlata ili...

Katt je vidio kako tuku Buseyja na zemlji. Ostao je ležati, a oni su krenuli prema brvnari, gdje se nalazilo i njegovo zlato. Ako ga uzmu, ponovo će biti bez prebijenog centa. To nije smio dopustiti! Ne! Provjeri koltove, a zatim se oprezno počne prikradati niz strminu. Trudio se da ne odroni kamenje. Hodao je kao po jajima, suhih usta, s prkosom u očima i zvjerskom odlukom

da ih sve pobije. Vidio je kako jedan po jedan izlaze iz brvnare držeći u rukama vrećice sa zlatom, što je Katta dovodilo do ludila.

Čekao je najpogodniju priliku. Kad im se dovoljno primakao, izvukao je oba kolta i pucao bez upozorenja. Kad se barutni dim razišao i razbojnici ostali na zemlji, Katt je potrčao niz padinu. Čuo je kako ržu njihovi konji i kako stenje Busey pokušavajući ustati.

– Nisi ih trebao ubiti, Willy – reče Gary prijekorno i promuklim glasom. – Nije bilo vrijedno da zbog nekoliko grama zlata tako postupiš.

Bilo je u tim riječima predbacivanja. Najradije bi Katt i njemu opalio metak u glavu, uzeo zlatni prah i odmaglio. No samo je stisnuo zube i procijedio:

– Da nisam ja njih, oni bi ubili mene i tebe. Zar mi nisi, do vraga, rekao da te štitiš od tih zlikovaca?

– Jesam, jesam, ali... – zbunjeno se osmjevivao Gary i provjeravao da li su mu sve kosti cijele. – Imali su tešku ruku! – iskesi se i pride mrtvacima.

Umjesto njega zlato uzme Katt i odnese ga u brvnaru pa se vrati, sjedne i tupo se zagleda u rijeku. Pomislivši da ga je naljutio, Gary sjedne kraj njega, pomirljivo ga potapša po ramenu i reče:

– No dobro, dobro... Umiri se. Hvala ti što si me spasio!

Htjeli su otkriti glavnu žilu i od toga dana radili su kao ludi. Trajalo je to danima, tjednima... Onda ustanoviše da je njihov trud uzaludan.

– Ništa – razočarano uzdahne Gary. – A bio sam uvjeren da smo bogati.

– Eh, ti i tvoje predviđanje – nezadovoljno frkne Katt i ljutito ga ošine pogledom.

Možda je došlo vrijeme da se rastanu? O tome je razmišljao cijele noći. A ujutro se dogodilo nešto što je iz korijena izmijenilo njegove planove.

III

Posljednji žestoki napad malarije dobro je uzdrmao starog Buseya. Da nije bilo Indijanke i njenih ljekovitih trava, zacijelo bi umro. To je smatrao i Van Horn, liječnik u El Pasu. Kad ga je šerif pozvao da pregleda starca, zavrtio je zabrinuto glavom i rekao:

– Nisam siguran da će stari izdržati. Uostalom, možda je tako i bolje? Što ima od života, šerife?

– Mislite da ne voli živjeti ako je lud? – prijekorno ga upita Mac Lullabee. – Čudim se što tako mislite, doktore.

– Izvinite, šerife – kiselo će Van Horn. – Nisam baš tako mislio.

No bilo kako bilo, možda zbog visoke temperature ili kojega drugog razloga, Gary Busey se nakon teške bolesti osjećao nekako drugačije. U njegovu pogledu više nije bilo ludila. Nije slinio kao dotad, bolje je i logičnije rasuđivao i počeo se zanimati za neke stvari što dotad nije činio.

Ta se promjena sve više zapazala. Postao je tih, nije više bio sklon ispadima i katkad bi njegove riječi dobivale pravi smisao. Za one koji ga nisu poznavali on je i dalje bio ludak, ali je šerif ubrzo opazio da s njim povremeno može prilično povezano razgovarati.

U očima mu nije više bilo mrtvila. Kao da su živnule, pa se Lullabee pitao nije li se dogodilo čudo.

Tako je doznao da se on doista zove Gary Busey, da je prevalio pedeset godina i došao u ove krajeve za vrijeme zlatne groznice...

Kad bi spomenuo zlato, njegovo ponašanje bi se iznenada izmijenilo. Postao bi šutljiv, pa bi brzo govorio bez veze. Kao da se štiti od neke nesreće.

Da ga još više zaštititi od podrugivanja i potucanja, Mac Lullabee ga smjesti u ćeliju. Doduše, vrata su bila stalno otvorena i Busey se nije osjećao kao zatvorenik. Naprotiv, smijao se tome i govorio:

— Vi nemate drugog, pa mene stavljate u ćeliju.

Bila je to sasvim normalna reakcija. Lullabee se pitao kako će se dalje odvijati starčev oporavak. Činilo mu se u nekim trenucima da je u njegovu mozgu skrivena neka tajna. Nešto što mu je poremetilo um, zacijelo strašan neki događaj što se tako negativno odrazio na njegovu psihu. Kad god bi uhvatio slobodnog vremena, trudio se da što dulje razgovara sa starcem. Kad je poslije razmišljao o tim razgovorima, dobivao je dojam da se Gary Busey vraća u normalnu kolotečinu.

Osigurao mu je hranu i smještaj, a troškove prikazao gradskim ocima kao izdatak za poslugu. Imao je pravo na čovjeka koji bi o tome vodio brigu, pa je smatrao da je sasvim normalno što je tako postupio.

Mnogi su se čudili zašto to čini. Iako po naravi prijek i opasan, Mac Lullabee u biti je bio dobričina. U tom gorostasnom tijelu kucalo je nježno srce.

Za sve je bilo zagonetno zašto se Mac Lullabee toliko brine o nekom ludaku. Zagonetka je i ostala, jer nitko nije mogao pretpostaviti da to čini iz humanih razloga. Doduše,

Mac je bio svijestan da na svijetu ima mnogo bijede i nepravde. Kako je sam nije mogao ispraviti, priklonio se tom starom jadniku da mu barem kako-tako olakša život.

Zauzvrat se u Buseyjevim očima čitala zahvalnost, pasja pokornost i ljubav koju nije želio, ali ju je sve više osjećao.

Osjetio je to onog dana kad je u grad stigao William Katt.

Sreo ga je u salunu »Katy« i odmah mu je upao u oči. Znao je procijeniti ljude. Čovjek koji skriva pogled kad ga pogledaš u oči, nikad nije nedužan. On nešto taji, nešto smjera i zato je Lullabee primijetio:

— Čini mi se da si tek nedavno stigao u grad.

— Da — neljubazno zašišti Katt i okrene šerifu leđa. Dok je ispijao viski, kradomice je promatrao predstavnika zakona. Kad ga je Mac ponovo upitao pošto je došao, ljutito se obrecnuo:

— Što? Zar je to zabranjeno? Vidim da nosiš značku, ali to ti ne daje pravo da ljudima zaviruješ u lonac.

Počeo se smijati kao da je izvalio bogzna kakvu šalu. Lullabee porumeni pa zatim problijedi. Bio je to znak da je uzbuđen. Pokuša se umiriti, pa mirno nastavi:

— Mi ovdje vodimo računa o tome koga primamo u goste. Zato mi duguješ odgovor. Hajde, melji!

Posljednje riječi izreče strogim glasom i Katt se trgne i na licu mu počne titrati žilica. U očima mu je za trenutak bljesnuo plamen, ali se brzo ugasio kad se sjetio zbog čega je došao u El Paso. Dakle, nije dobro da izaziva nepravilike. Progutavši slinu, napravi ljubazno lice i zakreketta:

— Zovem se William Katt, šerife! Iz Teksasa sam, na proputovanju. Da li ste zadovoljni?

– Zasad jesam – promrsi kroz zube Lullabee i naruči viski.

U salunu nije bilo mnogo gostiju. Osim njega, Katta i barmena tek dva rančera koji su sjedili za stolom i šutke ispijali viski.

Kad se spremao izići iz lokala, na vratima se pojavio Gary. Bio je usplahiren od brzog hoda. Kad su mu se oči privikle na polutamu, opazi šerifa i uzbuđeno zaviče:

– Šerife! Traže vas u poštanskom uredu. Imate brzojav.

Svi ga začuđeno pogledaše, barem oni koji su smatrali da je Busey lud. Učinilo im se da njegove riječi imaju pravi smisao. Prvi je reagirao Gregson. Pružio je šerifu piće, pa se nasmiješio:

– Čini se da Garyja dobro učite govoriti?

Umjesto da odgovori Mac pozove rukom starca za tezu.

– Daj mu viski!

Gledao je Buseyja kako oprezno prilazi, bojažljivo se ogledava, prestrašeno koluta očima, pa ga požuri.

– Hajde, stari! Popit ćemo po viski, pa idemo na poštu.

William Katt je bio okrenut leđima i tupo je gledao u praznu čašu, vrtio je u ruci a onda se okrenuo.

U tom se trenutku njegov pogled sreo s pogledom Garyja Buseyja. U jednom i drugom čitalo se iznenađenje, ali je Buseyju od iznenađenja pala čaša i razbila se.

Njegovo lice problijedi i usne se počеше nesuvislo micati. Iz grla se čulo šištanje i jedva razgovijetne riječi:

– Zmija! Psssss! Zmija, jao!

Zatim uz vrisak pun straha poju-ri prema izlazu.

* * *

Šerif ga je našao u ćeliji. Stisnuo se u kut i drhtao kao šiba na vodi.

Pogled mu je ponovo bio kao i prije, što je svjedočilo o velikom uzbuđenju. Mac Lullabee je jednom negdje pročitao da uzbuđenja pozitivno ili negativno utječu na ljude, pogotovo na one koji su malo »skrenuli«. To se, čini se, dogodilo i starcu. Ali zašto? Tko je u salunu izazvao u njemu takav strah? Gregson? Ne, isključeno. Ili rančeri što su pili u kutu?

Onda je sjetio Katta. Njegova mu se njuška nije dopala, a zacijelo ni Buseyju. Prišao mu je i uhvatio ga za rame, a zatim ga počeo umirivati.

– No dobro, dobro! Ne boj se! Tu sam. Ne smiju oni tebi ništa dok se za tebe brine Lullabee.

Sjeo je pokraj njega. Odjednom ga starac grčevito uhvati za rame i zacvili:

– Došao, došao je... došao je da me ubije. On, on...

– Tko to, Gary? Ispričaj mi i ja ću mu pokazati – mrmljao je nježno šerif.

Umjesto odgovora, Gary Busey podigne nogu i zvekne ostrugom. On je počne drhtavim prstima odvajati od prljave noge i nesuvislo mucati:

– Evo! Evo ti... Čuvaj je! Ona je, ona je...

Do vraga! Što će mu ta prljava mamuza – pomisli Lullabee. No prihvati je ne pokazavši gađenje. Začudi se zbog čega se Gary odvaja od nje. Koliko zna, grizao bi, ujedao i ubijao da ju je netko pokušao oduzeti. Sad mu je daje. Zašto?

– E, pa hvala ti na poklonu, stari!

– promrmlja opazivši da se Busey malo umirio.

– Ti je uzmi! Neka bude tvoja – mrmljao je starac.

– Dobro, dobro... Uzet ću je, stari! – pomirljivo je govorio šerif.

Kad se okrenuo da natoči kavu, Gary ga uhvati za rukav i počne trzati. Pokazivao je tu prokletu ostrugu i ponavljao:

– Ona je tvoja, tvoja... On ja došao da je uzme. Da me ubije...

Mac Lullabee se okrene. Gledao je Garyja drugim očima. Pred njim je, doduše, bio prestrašen, ali oprezan čovjek. Ponudi mu lončić s kavom, sjedne kraj njega i zamišljeno ga pogleda. Napokon počne znatiželjno ogledavati mamuzu. Nešto takva još nije vidio u životu. Onaj tko ju je nosio prije, zacijelo nije bio nježan prema konjima. Kad bi životinju podbo, zacijelo bi je ozlijedio do krvi i ona bi pomahnitala.

Gary Busey se smješкао i stalno ponavljao:

– Tvoja je... Tvoja je... Neću je dati njemu. On je zmija... On bi me ubio,

– Kome je nećeš dati, stari?

– Onom, onom... Kattu. Da, Kattu... podmukao, loš čovjek... On nju hoće.

Zašto, do vraga? – upitao se ponovo šerif i počeo pažljivije razgledavati mamuzu. Što je bilo toliko neobično na toj proklesoj ostrugi do koje je starcu toliko stalo? Što će ona Kattu?

Bila su to pitanja na koja nije znao odgovor. Zato pažljivo odloži mamuzu i potapša Buseyja po leđima.

– Hvala ti na daru, stari! Ja već nosim mamuze. Ove moje su baš dobre. Samo ti nju stavi na nogu. Ne smije je tebi nitko oduzeti jer će sa mnom imati posla.

Umjesto da je prihvati, Gary zavrta glavom i opet mu je pruži.

– Ona... ona mnogo vrijedi, šerife!

– Da, da – mrmljao je Mac i ispijao kavu ne želeći naljutiti Gary-

ja. Ustane i pođe prema vratima, ali ga starac zaustavi.

– Vрати se, šerife! – poviče. – Nemoj me ostavljati. On će doći...

Mac Lullabee zastane i zamišljeno se počese po kosi. Razočarano ga pogleda i s tugom pomisli kako se prevario kad se ponadao da je Busey opet normalan. To što je mrmljao bilo je bez glave i repa.

– Odoh ja na ručak – reče, ali ga ponovo zaustavi plačni glas:

– Zaključaj me u ćeliju, šerife! On će doći...

Neraspoložen, a pomalo i ljutit, Lullabee se vrati.

Opet mu je Gary pružao ostrugu, ali je on odgurne. U tom trenutku Busey počne jecati kao malo dijete, shvativši da šerif odbija njegov poklon. Počne udarati o zid glavom, a zatim ostrugom. I gle čuda!

~~Od udarca, koji su bili sve jači i očajniji, s mamuze polako počne otpadati prljavština. Iza prljavog oklopa najprije de ukazao tanak, zlatast sjaj. Onda Gary njome zastruže po oštrom kamenju i ukaže se zlatasta površina.~~

– Gle, zlatna ostruga! – usklikne šerif i uhvati Garyja grozničavo za rame. – Daj da vidim, stari!

S radosim sjajem u očima, svjestan da je Mac shvatio koliko vrijedi njegov poklon, starac mu je pruži i prošapće:

– Sad je tvoja! Uzmi je! Inače će je uzeti Katt, prokleti Katt! Razumio si, zar ne?

Doista, sve je bilo jasno. Ispod prljavštine, koju je šerif počeo grozničavo brisati, nalazilo se čisto zlato. Pogledao je starca i oblizao suhe usne.

– Znači, čuvao si je sve te godine i živio kao pas da bi mi je poklonio?

Gary Busey se osmijehne i potvrdno kimne.

Šerif je na mamuzi vidio i neka slova... Ili crtež... Što to znači?

IV

Katt je bio ljutit što se nesmotreno sukobio sa šerifom. Možda bi bilo bolje da je mirno, trezveno odgovarao na njegova pitanja. Doduše, moglo je biti i gore jer ga je svaki susret s predstavnikom zakona ljutio. To je u njemu živjelo još od mladenačkih dana. Zapravo od onog dana kad se prvi put ogriješio o zakon.

Poslije se ta netrpeljivost pojačala. Bili su s druge strane barijere i nepomirljivi protivnici. Činjenica što još ne trune u Yumi, a imao je priličnih stvari na savjesti, mogla se protumačiti time što je znao savladati svoje osjećaje.

Lutajući Divljim zapadom, tražeći Garyja Buseyja, William Katt se provlačio kroz iglene uši. Za njega je bila sretna okolnost što se još nije sreo s pravim čovjekom, što je vješto znao izbjeći zamke i što je imao nešto u glavi. Pribroji li se tome opreznost i lukavost, probijao se nekako kroz surov život koji je vladao u ovim krajevima.

Bilo je u njegovu ponašanju čudnih stvari. Trpio je Buseyja na Zlatnoj rijeci da bi se domogao zlata, a istovremeno je bio zadovoljan s nekoliko dolara i strpljivo čekao svoju priliku. Pohlepa koju je osjećao dok je boravio sa starcem još je tinjala u njemu, ali mu je nešto govorilo neka bude strpljiv i razborit.

Kad je u El Pasu ugledao Garyja, činilo se da je pred ciljem.

Ako se želio domoći bogatog plijena koji je još ležao u njedrima Kojotova prolaza, morao je sve staviti na jednu kartu. Kako, to je bilo drugo pitanje. O tome je stalno razmi-

šljao, ali mu se nijedan plan nije dopadao.

Ako natjera Buseyja da ga odvede do skloništa u kojem skriva zlato, pitanje je da li taj ludi starac uopće zna gdje ga je sakrio? Od udaraca koje mu je zadao, bijesan što iz njega ne može izvući priznanje, Gary je poludio. Namjeravao ga je mučenjem natjerati da pokaže sklonište, ali je učinio najgore: stari je posve poludio.

Da je bio strpljiv kao dosad, mogao je postati bogataš. Ali premda je opljačkao nekoliko manjih bana-čera, opelješio nekoliko bogatih rančera, pokrao na stotine grla stoke, ostao je i dalje bez novca. On je kroz njegove prste klizio neshvatljivom brzinom. Nestajao je, pa se sve opet ponavljalo. Ako tako nastavi, zacijelo će završiti na konopcu, a u najboljem slučaju u Yumi.

Razmišljao je kako da dode po plijena i ovaj mu se plan nije dopadao. Postajala je mogućnost da ga počne maziti, plaćati mu piće, postati mu tobožnji prijatelj i tako ga navesti na tanak led. Gary Busey je bio dobronamjernik, naivčina kakvog nema na daleko i široko. Ako ga nije prepoznao i ne sjeti se što se dogodilo, plan je mogao upaliti. Malo pomalo bi možda uspio da stari, u trenucima kad mu se vati sjećanje i izbljedi ludilo, krene s njim do skrovišta zlata.

Psovao je i grizao se što je bio nestrpljiv onog dana kad se iznenada vratio s namirnicama i zatekao Garyja kako slaže vrećice sa zlatom. Bio je iznenađen. Nije očekivao da je toliko skupio. Stalno je govorio da postoji bogata žila do koje su dotad uzaludno rovali.

Ona je postojala, a pronašao ju je Busey prije njegova dolaska. Da zavarava pljačkaše, inspirao je samo

ostatke zlatnog praha. A on, budala, i zbog toga je bio sretan.

Do vraga! Kako je bio naivan i zelen! Umjesto da ga tada ucmeke, samo je razjapio usta od iznenade-
nja. Ili još bolje, da ga je barem pra-
tio kad se mazgom verao u brdo, zacijelo bi saznao za tajno skrovi-
šte. Nije učinio ni jedno ni drugo
već je pokušao silom. Kad se Gary
vratio pretukao ga je na mrtvo, stavljao na paklenske muke, ali je starac samo stiskao zube i stenjao od bola, da bi u jednom trenutku od užasnih bolova poludio.

Katt nije očekivao takav otpor. Tajna Buseyjeva zlata ostala je tek u njegovoj podsvijesti. Da dođe do njega, valjalo je izabrati pravi tre-
nutak i mirnim, lijepim načinom doći do cilja.

Da, bit će najbolje da se s njim sprijatelji. Doduše, to će u mnogih izazvati čuđenje. Ali nije važno. On je u El Pasu samo stranac na pro-
lazu, kojem se smilovao starac i želi mu pomoći.

Bilo je glupo s njegove strane što ga je pustio da pobjegne. Da se to nije dogodilo, bio bi stalno s njim i zacijelo bi doznao za skrovište. Ovako je potratio sve te godine. I sad, kad mu se osmjehnula sreća i napokon ga je pronašao, morao je biti oprezan i lukav. Možda Gary Busey i nije tako lud kako izgleda.

Zadovoljan ovim rješenjem, Wil-
liam Katt izide iz hotela i tromim se korakom uputi u salun »Katy«. Tek što je zamakao iza ugla, ispred njega se našao šerif. Odmjerio ga je pažljivo, a Katt se s najsladim osmi-
jehom na licu nakloni i skine šešir.

– Dobra večer, šerife! – reče umiljato.

Mac Lullabee je žurio na večeru. Mrzovoljno je nešto promrmljao i zbunjeno se počeo po bradi. Kad

se okrenuo, opazio je kako Katt ula-
zi u salun.

Ne, nije mu se dopadala ta nju-
ška! Odmah je odlučio da pregleda
potjernice. Svratio je u kancelariju,
otvorio ladicu pisaćeg stola a Gary-
ja poslao da donese večeru.

Nije našao ono što je očekivao i tražio. William Katt nije bio s onu stranu zakona. Ili je možda stigao u El Paso pod drugim imenom.

V

Pokušaj Williama Katta da se sprijatelji s Buseyjem nije uspio. Sreo ga je na ulici, pozvao na piće, ali se starac tako snažno opirao da je time izazvao pažnju prolaznika. Bilo je to pravo natezanje na nogo-
stupu. Ljutito sjevajući očima i pri-
gušeno psujući, Katt napokon odu-
stane od namjere da se dodvori Ga-
ryju. Nemoćno je raširio ruke i zbu-
njeno rekao:

– Htio sam ga samo počastiti. Evo, vidite što se dogodilo!

Gary se tresao kao šiba na vodi i bio je blijed kao krpa. Stalno se hvatao za glavu, odmahivao njome, a zatim stenjao:

– Ne, nemoj! O, boli! Nemoj! Ne, nikad ti neću reći... Nikad!

Ljudi se već čuli da se starcu vra-
ća pamćenje, a sad se opet vraćalo ludilo. Kad ga je Katt ponovo poku-
šao umiriti, odjurio je niz ulicu, ule-
tio u šerifovu kancelariju i zaklju-
čao vrata.

Mac Lullabee je odjahao zbog ne-
kog posla na ranč »Srebrna rosa«.

Kad se vratio, ljudi su mu pričali što se dogodilo. Zamišljeno je zavr-
tio glavom, a zatim zabrinuto kre-
nuo prema kancelariji. Dugo je na-
govarao Buseyja da otvori vrata. Kad je ušao, Gary je izgledao jadno. U njegovim očima se čitao strah.

– Što se dogodilo, stari? – pitao je Lullabee zabrinuto.

Umjesto odgovora, Busey se vratio u ćeliju, bacio na ležaj i objema rukama pokrio glavu.

– Boli me glava! Boli me glava, šerife! – vikao je. Tresao se kao da je u groznici i Lullabee pošalje po liječnika.

U međuvremenu se Busey malo umirio. Kad je liječnik stigao, samo ga je letimično pregledao i slegnuo ramenima.

– Čini se da mu se opet vratilo ludilo – reče. – Tako je to kod njih, šerife! Najprije misliš da će ih neko na buđenju trgnuti, a kad se to dogodi, kad se čini da opet postaju normalni ljudi, ludaci kao Busey opet skrenu. Nema tome lijeka, šerife!

– Meni se učinilo da je bio na putu ozdravljenja – primijeti zamišljeno predstavnik zakona i izvadi iz džepa ostrugu.

Sasvim slučajno ju je stavio u džep, pa zaboravio. Dok ju je vrtio u rukama i razmišljao o tajni koju skriva, liječnik se već oprostio. Žurio je na uobičajenu partiju pokera i viskija. Kad sve izgubi i napije se do besvijesti, bit će miran.

Kad je Gary ugledao u njegovim rukama ostrugu, lice mu se razvuče u zadovoljan osmijeh.

– Dobro je čuvaj! – rekao je.

Bilo je to sve čudno. Neobična mamuza od čistog zlata. Busey mu nije mogao objasniti kako je do nje došao i što predstavljaju tajanstveni znaci s njene unutrašnje strane?

Imao je dojam da je na tragu tajne koju valja otkriti. No zato još nije imao nijednu polaznu točku. Kad se nadao da će mu Gary pomoći, i kad mu se učinilo da polako dolazi k sebi, sve je Katt pokvario.

Da li je taj stranac doista želio starcu ponuditi samo piće ili je tražio nešto drugo? Zašto ga se starac tako boji? Sjetio se kako je reagirao kad ga je ugledao u salunu »Katty«. Odjednom je zaključio da mu i zbog toga mora posvetiti više pažnje.

* * *

William Katt bio je bijesan. Prigušeno je psovao. Najradije bi urlao. Pokušaj da se dodvori tom prokletom ludaku izjalovio se. Morao je učiniti ono što nije želio: oteti ga i pokušati da s njime ode iz grada i stigne u brda. Pokušat će ga neka-ko udobrovoljiti da mu otkrije put do zlata.

U jednom trenutku je pomislio da bi otmica mogla izazvati neželjene posljedice. Ali tko može dokazati da je silom odveo Buseyja iz grada? Uostalom, tko je taj Busey? Običan ludak, za kojeg se brine samo ludi šerif. Kad nestane iz grada, zacijelo nitko neće ni pomisliti da je bio primoran na to, već da je ludi starac u trenutku umne poremećenosti odlutao i nestao u preriji.

Trebao je dobro skrojiti plan, izvesti akciju neprimjetno, bez traga i...

Ponovo se sjetio gluposti koju je počinio dopustivši da Busey pobjegne s nalazišta zlata. Morao je biti oprezniji i shvatiti da i stari ljudi imaju poput mačke sedam života. Ne ostaviti ga da sam lipsa i uzalud tražiti po njegovom sanduku ostatak zlata. Doduše, bilo je tu zlata, ali ne i onoliko koliko je nosio u skrovište. Iako je otada prošlo nekoliko godina, mogao je, sklopivši oči, vidjeti te vrećice.

Zašto ga nije slijedio i s njim ušao u skrovište, ucmekao ga i sad bi bio bogat? – ponovo se pitao.

Sve je to prokockao, i sad treba krenuti iz početka. Hoće li njegov plan uspjeti, to nije znao. No bilo je sigurno da je to jedina prilika. Za nju je živio sve te godine i nipošto je nije više smio prokockati.

Dok je, šetajući po hotelskoj sobi kao lav u kavezu, krojio plan kako da iz grada izmami Buseyja, na drugoj strani je Mac Lullabee razmišljao o vezi koja postoji između toga prokletog Williama Katta i Garyja Buseyja. Ona je postojala, to je bilo očito, ali je trebao doznati što je uzrok tom užasnom strahu koji Gary osjeća kad sretne tog došljaka.

Kad je te večeri upalio petrolejku i zapazio da se Gary smirio, ponađao se da će iz razgovora s njim nešto više doznati o tome. Morao je pri tome biti vrlo oprezan i voditi računa u kakvom je stanju.

Donio je večeru iz hotela, pozvao ga da sjedne za stol i rekao:

– Jedi, stari! Znam da si gladan.

Busey se nasmijulji i potvrdno kimne. Jeli su šutke. Šerif je na kraju dao starcu još nekoliko zalogaja i natočio mu čašu viskija.

– Možda će ti prijati. Za probavu, kažu ljudi – reče i dobroćudno se osmijehne. Gary odbije, počne se kreveljiti, pa hukne:

– Viski udari u glavu, a Garyja boli glava.

– Da li te i sad boli? – upita zabrinuto šerif.

Starac zavrti glavom, podboči je objema rukama, zakima njome lijevo desno i odgovori:

– Sad ne boli. Ali... kad popijem viski i kad me prate utvare...

– Što, utvare? Mislim... progone te?

– On, da! Onaj, onaj visoki, mršavi... Tamo... To je sotona!

– Tko je on, Gary? Poznaješ li ga?

Nije odmah odgovorio. Sklopio je oči. Šerif ga nije požurivao. Digao se od stola i otišao skuhati kavu. Kad je bila gotovo, vrati se stolu i jednu šalicu stavi pred Buseyja. Pomisli da je starac zaboravio pitanje. Međutim, ugodno se iznenadio kad je on rekao:

– Ja, ja se njega sjećam kao kroz maglu. Nekakva planina... da, planina, rijeka... zlato!

– Što, ukrao ti je zlato? – pokušava ga izazvati Mac.

– Ne dam – iskesi se starac.

Da li je istina što se priča da je poludio zbog zlata koje je pronašao kraj Kojotova prolaza? Može li zlato izludjeti čovjeka? Može, naravno da može, to zna i malo dijete, posebno one koji su pohlepni. No Busey nije izgledao tako.

– Znači, tragao si za zlatom?

Starac kimne potvrdno.

– Pa, da li si imao uspjeha?

On potvrdi. Pokuša nešto reći, ali samo zastenje. Sklopio je oči i uhvatio se ponovo za glavu.

– Opet kuca mozak. Kuc, kuc, kuc...

Mac je smatrao da je dovoljno doznao. Tražeći povezanost njegovih odgovora, ponešto je shvatio i pustio ga na miru. Natočio mu je još kave u šalicu pa se nasmiješio:

– Večera nije bila loša, zar ne?

Gary Busey nije odgovorio. Krenuo je prema postelji. Šerif se protegne, pride svjetiljci, ugasi je i otvori prozor.

Napolju je bila mirna, topla proljetna noć. Nebo osuto zvijezdama. Ulice su bile tihe. Jedino se iz saluna »Katy« čula vriska, zvuk staroga klavira te zavijanje nekoga samotnog pseta.

Mir je vladao El Pasom. Mac Lullabee pomisli kako je napora ulo-

žio da bi se u ovaj, nekad ozloglašeni grad, vratio mir.

Sad, kad je do toga došlo, nešto mu je nedostajalo. Dani su bili bez uzbuđenja, nalik jedan na drugoga. Ne želi li, onako u podsvijesti, neku akciju?

Uzdahne, osjeti umor i zijeвне. Zatvori prozor, zaključa vrata i legne. Oko njega mrak. Razmišljajući o Williamu Kattu i starom Buseyju, polako utone u san.

VI

Plan kako da kidnapira Buseyja bio bi dobar, ali... Bilo je to lako zamisliti, ali teško izvesti. Starac je najveći dio dana provodio u šerifovoj kancelariji. Ući u to vučje leglo i oteti starca, sukobiti se pri tome sa šerifom, to Katt nije želio.

Doduše, Gary je odlazio u dućan po namirnice ili u restoran k mami Fay po ručak ili večeru. U to vrijeme su ulice bile pune prolaznika, pa je bilo opasno zaskočiti ga i odvesti.

Morao je smisliti nešto drugo.

Ideja mu je pala na um posve slučajno. Kako bi bilo da se predstavi kao sin koji je, tobože, izgubio oca i sad ga našao? Otac, to jest Gary Busey, poludio je, ostavio kuću i sad ga je sin pronašao nakon dugog lutanja. Ideja nije bila loša, ali... ako se tako predstavi šerifu, može li dokazati da mu je to doista otac? Možda šerif neće tražiti dokaz u želji da se stari sredi i da mu se skine s vrata.

Uostalom, što gubi ako pokuša? Morao je na neki način privoljeti Buseyja da mu otkrije skrovište zlata. Već je postajao nestrpljiv, a čovjek u takvim okolnostima pravi greške.

Sljedećeg dana se odlučio. Obukao je novo odijelo, pokušavao je pred zrcalom napraviti tužno lice, ali se trgnuo sjetivši se da se s Buseyjem sreo u salunu. Ako ga šerif upita što mu tada nije rekao da je to njegov otac, što će mu odgovoriti? Da je bio previše potresen i provjeravao da li ga se otac još sjeća? Sudeći po njegovom ponašanju, to se nije moglo utvrditi, jer se Busey ponašao kao da ga se boji.

Zatim njihov susret na ulici, kad mu je prišao da ga pozove na viski. Građani bi mogli potvrditi da je to učinio, ali... da li će mu šerif povjеровати?

Morao se odlučiti, riskirati, jer je samo tako mogao uspjeti.

Odlučivši da tako postupi, izišao je iz hotela i laganim se korakom uputio prema kancelariji. Pokucao je kao pravi džentlmen, namjestio najljubaznije lice i ušao. Mac Lullabee je bio iznenađen. Spremao se, doduše, da posjeti tog čovjeka, ali mu on, evo, dolazi sam. Dočekao ga je mrzovoljno i ne odgovorivši na njegov pozdrav.

— Baš je dobro što ste došli. Namjeravao sam poći k vama da vas upitam zašto već niste otputovali kao što ste rekli?

— Zašto nisam otputovao? — Katt napravi tužno lice i zbunjeno se osmijehne. Još jednom ponovi to pitanje i upita da li može sjesti.

— Sjednite! Da čujem!

— Pitajte me zašto nisam otputovao? Odgovorit ću, šerife! Ja, ja... — gotovo je zaplakao, a zatim je cmi-zdravim glasom nastavio: — Ja, ja... napokon sam pronašao oca pošto ga već dvije godine tražim.

— Pa? Što se to mene tiče? — odrešito će Mac Lullabee.

— Moj otac, taj jadnik kojeg sam našao nakon tako dugo vremena, vaš je štićenik, šerife! Došao sam

da vam zahvalim za sve što ste za njega učinili. Ja, ja... nemam riječi... nemam riječi... Vi ste divan čovjek i pun razumijevanja. Ja, ja...

– Čekajte! – prekine ga ljutito Mac. – O čemu vi to govorite? Što ja imam s vašim ocem? Ja ga, do vraga, i ne poznajem.

– Oh! Zar niste shvatili, šerife? Mac Lullabee zavrti glavom. Doista, ništa nije razumio.

– Moj, moj jadni otac... Eno ga! Leži u ćeliji, šerife! To je, to je Gary Busey.

– Gary Busey?! Što je vama, čovječe? Kakve to ima veze? Tko ste vi?

– Harry Busey, šerife! – procvili Katt.

– Predstavili ste se kao, kao...

– William Katt, šerife! S razlogom. Znate, ovaj, ja... Progone me neki ljudi i zato...

– Zašto vas progone, do vraga?

– zagrmi šerif.

– Zbog nekog duga. Znate, ovaj... mjenica, kockanje, ali ću ja to srediti kad se vratim kući. Ne, još danas ću brzojaviti stricu da mi pošalje novac.

Činjenica da ga nema u potjernicama iako mu je bio sumnjiv, uvjeri šerifa da možda govori istinu. Izgledao je doista kao kockar i propalica. Ako je on Buseyjev sin, baš se starac usrećio.

– Kažete, Busey vam je otac? – upita malo mirnije predstavnik zakona.

William Katt potvrdno kimne i tužno pogleda prema ležaju na kojem je blaženo spavao Gary ništa ne sluteći. Šerif ga je sumnjičavo promatrao i zamišljeno se češkao po bradi.

– Zašto vas se otac plaši? Vidio sam to u salunu...

– Ah, znate da nije pri sebi – prekine ga brzo Katt. – Boji se da

ću mu učiniti zlo. Ali kod kuće ga čeka supruga i kći. Možete misliti kako se osjećaju. Baš sam im javio da sam ga napokon našao.

Ne, nešto tu nije bilo u redu – vrzmalo se Macovom glavom, ali nije mogao znati što. Ako je sve to istina, zašto Katt, odnosno Harry, nije već prije došao i odveo oca? Bilo je mnogo pitanja na koja nije znao odgovor. Trenutak je zamišljeno vrtio glavom, zatim je pročistio grlo i upitao:

– Kako ja mogu znati da je to vaš otac? Imate li dokaze?

To je bilo pitanje koje je Katt očekivao, a na koje nije imao odgovor. Pogne glavu i tužno odgovori:

– Na žalost, nemam. Oh, zar mi ne vjerujete?

Mac Lullabee ne odgovori. Imao je svojeg posla, a briga za Buseyja doista mu je smetala. Upravo je jučer primio obavijest da se oko Kojotova prolaza mota banda kradljivaca stoke. Morat će organizirati potjeru, imenovati pomoćnika i pokušati da ih uhvati na djelu.

– Gdje vi zapravo živite? – izusti napokon i pogleda prema ćeliji.

Gary Busey se tog trenutka probudio. Sjeo je na postelju, a zatim ugledao Katta. Na njegovu licu se opet ukazao stah.

– U Bainu, šerife! – odgovori Katt.

– Što biste s njim? Odveli ga kući?

– Jest, šerife! Tako dugo sam ga tražio – zacvili Katt i ustane. Pognite glave krene prema ćeliji. Zakorači preko praga ali ga trgne Buseyjev vrisak.

– Ne! Odlazi, sotonu! Oh, moja glava! On, on...!

William Katt tužno pogleda šerifa, odmahne glavom i tiho reče:

– Vidite!? Opet ga je uhvatilo. Sam bog zna hoće li ikad ozdraviti. Što vi mislite, šerife?

– Pa, mogao bi... ako, recimo, doživi neko jače uzbuđenje. Tako kaže liječnik.

Što da radim? Činilo se da ne laže. Doduše, nije imao dokumenata da mu je Busey doista otac. Ali tko je od kauboja lutalica, bandita, probisvijeta, kockara i drugog ološa imao isprave? Mijenjali su imena prema potrebi. Zašto onda ovom čovjeku ne bi vjerovao? Izgledao je tako tužan i u jednom trenutku mu je bilo drago što se u njemu prevario.

O starom Buseyju se nije mogao brinuti cijelog života. Istina, bilo mu je žao starca. Kad već ima rodbinu, njihova je dužnost da se o njemu brinu.

– Što se dogodilo starom da je šenuo? – upita uzgred Lullabee.

– Ah, to je tužna priča, šerife! – odgovori Katt trpkim glasom. – Znaite, tamo gdje smo, ovaj, gdje živimo, mislim u Bainu, Indijanci su iskopali ratnu sjekiru. Moj otac je bio sa stokom kad su ga zaskočili. Tko zna što su mu uradili. Kad se vratio, bio je drugi čovjek. Strahovao je od najbližih, stalno bježao i dosad sam ga uvijek vraćao. No sad je to trajalo veoma, veoma dugo... I sami vidite kako se ponaša. Da li ću ga uopće uspjeti smjestiti u poštansku kočiju...

– Ja ću vam u tom pomoći! – ponudi se šerif i pride ćeliji. Osmjehne se starcu i pokaže Katta.

– Došao je da te odvede kući, stari – reče. – Da, kući... To je tvoj sin. Poznaješ li ga?

– Boli me glava! Glava! – mrmljao je Busey nemoćno i prestrašeno.

– Evo, i sami vidite – tužno primijeti Katt a u očima mu bljesne zadovoljan plamen. Da se još više omili šerifu i razbije eventualnu sumnju, brzo upita: – Koliko sam dužan za vašu brigu o njemu?

Mac Lullabee ga začudeno pogleda.

– Ništa! Moramo jedan drugome pomoći. Potražite, ako možete platiti, nekoga dobrog liječnika. Siguran sam da bi se stari mogao izliječiti.

Tog trenutka na um mu je pala zlatna ostruga. Ako starac odlazi, morao ju je vratiti. Što bi rekli ljudi kad bi doznali da je iskoristio starca i domogao se takve dragocjenosti. Pročisti grlo i promuklo upita:

Kad mislite otputovati?

– Još danas – odgovori Katt.

– Što se tiče one ostruge... ovaj... znate... Nju mi je starac poklonio... – zbunjeno promuća Mac.

– Ah, nije važno! – osmjehne se velikodušno Katt. – Neka ostane za uspomenu. Još jednom hvala, šerife!

* * *

Gary Busey se teška srca rastao od Maca Lullabeeja. Kad su stigli do poštanske kočije, pri Kattovu pokušaju da ga uhvati ispod ruke, starac se trzao, jecao i vikao, pružao je ruke prema šerifu i mrmljao:

– On proklet! Ja, ja... ne idem od tebe! Ti si dobar čovjek...

– Sve će biti u redu, stari! Moramo se rastati. Sin će se o tebi brinuti – tješio ga je Lullabee.

Ali nešto ga je steglo oko srca. Nikako nije mogao shvatiti zašto se Gary tako boji vlastitog sina.

– Sve će biti u redu, tata. Idemo kući! – mrmljao je Katt skrušeno, tužno se osmjehivao, kao da se opravdava što ga mora silom uguirati u kočiju.

U jednom trenutku Gary se otrgnuo od njega i pojurio prema Macu. Počeo ga je vući za ruke i nešto nesuvislo šaptati. Kad se ovaj okrenuo da se vrati u kancelariju, starcu niz obraze potekoše suze.

William Katt ga je snažno uhvatio za ruke, grubo ga stegnuo i s mržnjom prostenjao:

– Ulazi ti... ti, stari, olinjali gade!

Shvativši da nema zaštitnika, Gary Busey se prepusti sudbini.

Kad je kočija krenula, Mac Lullabee se okrene. Odjednom je imao dojam da starca nije smio pustiti. Doduše, imao je sina, ali... Zamisljen, pognute glave, koračao je nogostupom. Odjednom, kad se kočija izgubila u oblaku prašine a dokoni prolaznici razišli, začuje povik starog Curwooda:

– Šerife! Hej, šerife! Imamo za vas hitno pismo.

Uzeo je pismo i stavio ga u džep, a zatim svratio u prvi salun da nešto popije, da ispere neku čudnu i neshvatljivu gorčinu koja mu se skupila u ustima.

VII

Dok je stajao kraj barske tezge, s tugom se sjetio mladosti. Nije poznavao oca. Možda je zbog toga prigrlio starca. Oduvijek, otkako zna za sebe, bio je slab prema jadnim i nemoćnim osobama. To se kosilo s njegovim zanimanjem, ali je bio i sretan što, živeći u gruboj, surovoj sredini, nije postao takav već je u njegovoj duši bilo nježnosti i razumijevanja.

– Natoči još jednu čašu! – naredi Gregsonu promuklim glasom. Zatim ispije viski u jednom gutljaju, obriše usta i shvati da se na taj način neće utješiti.

– Nešto niste raspoloženi, šerife? – upita oprezno barmen. – Neprilike?

Mac Lullabee odmahne rukom. Zabaci stetson na čelo, pa se još jednom upita da li je dobro učinio što je starog Buseyja prepustio sudbini.

Imao je zato opravdanje i razloga, ali nije bio zadovoljan. Viski mu nije pomogao da protjera iz grla gvalju gorčine. Odlučio je da još sutra, prije nego što krene u potragu za kradljivcima stoke, napiše pismo šerifu u Baine. Zatim izide iz saluna.

Bilo je kasno poslijepodne. Omara pritisla i spremala se kiša, dugo očekivani dar s neba, koji će ponovo zazelenjeti preriju i pružiti malo nade rančerima i farmerima kako bi radosnije dočekali početak zime.

Kad je stigao u kancelariju, sjetio se pisma i izvukao ga iz džepa. Pripalio je cigaretu, noge stavio na stol i počeo ga čitati.

Pisao mu je savezni šerif Jeff Wekusko, iz Sonore.

»... pa vam dajem do znanja da je u moju kancelariju ovih dana došla Ange Busey, ugodna, draga djevojka, kojoj je prije dvije godine ne-tragom nestao otac Gary Busey. Pošto je u trenutku neuračunljivosti nakon nekoga nemilog događaja, njen otac skrenuo, ona ga stalno traži. Prošla je mnoge gradove i naselja, a trag je vodi i u El Paso. Posve je već iznemogla pa me zamolila da vas pitam ne nalazi li se u vašem gradu čovjek kojeg traži. Zove se Gary Busey, kao što već rekoh, malo je luckast, ali bezopasan za okolinu. Ima oko pedeset godina...«

Slijedio je zatim osobni opis, a zatim se pismo završavalo: »... te vas molim da o tome obavijest pošaljete u moju kancelariju u Sonoru ili

na adresu Ange Busey, ranč „Zvijezda“, Whaldai, država Teksas.

— Prokletstvo! — promrmlja Mac Lullabee i skoči na noge. Bio je, znači, ispravan njegov predosjećaj da William Katt nije Buseyjev sin, koji ga je tako obuzimao otkako je starac silom strpan u poštansku kočiju. Učinio je veliku grešku. Pogledao je na sat. Od polaska kočije prošla su već četiri sata. Ako i krene ovog trenutka, ne bi je stigao.

Svjestan da je učinio veliku glupost, brže-bolje je izišao iz kancelarije i požurio u poštanski ured. Ondje je Curwoodu izdiktirao nekoliko brzjava. U njima obavještava sve šerife, u gradovima kroz koje treba da prođe kočija, neka zaustave Williama Katta, odnosno Harryja Buseyja.

Na kraju je dodao: „Odmah ga uhapsite! Starca i njega dovedite u El Paso“.

Brzjav je uputio i savežnom šerifu i potanje ga obavijestio o proteklim događajima. Kad je s time bio gotov, olakšano uzdahne. Učinio je sve što je mogao i sad je morao čekati...

Dok je koraćao ulicom, stalno je razmišljao: kakvu to igru igra William Katt? Zašto je na prevaru oteo starca? Pokušao je sve to povezati, ali nije uspio.

Osjećao je da je upleten u neku podlu igru. U koju i zašto, to još nije znao. Katt je zacijelo imao razloga da se na ovaj način domogne starca. Sad mu je bilo jasno zašto ga se Busey tako bojao.

Iskoristio je vrijeme do mraka i zatražio od suca da mu imenuje pomoćnika. James Howland je prihvatio njegov prijedlog da to bude gradski kovač, Taylor, poštenjačina koji mu je već nekoliko puta pomogao da se obračuna s kriminalcima.

— Kako to da sad odjednom trebate pomoćnika? — primijetio je sudac i začuđeno podigao obrve. Učinio je to s razlogom jer je želio da nešto novca ostane u gradskoj kasi. Zatim, ne čekajući šerifov odgovor, na silu se nasmiješi:

— Otkako ste šerif, ne mogu se pohvaliti da imam posla.

— Što? — ljutito ga pogleda Mac. — Zar biste željeli da grad bude kao nekad?

— Oh, to ne, zaboga! — pravdao se sudac. — Ja to tek onako... Dakle, dovedite Taylora radi prisege. Nego, imate li nekih vijesti o kradljivcima stoke? U gradu se priča da su otjerali nekoliko stotina grla, po svoj prilici u Meksiko.

Mac Lullabee slegne ramenima. Nije volio polagati račune. Najmanje tom namirisanom tipu, koji nije izgledao kao sudac već više kao kockar ili poslovni mešetar. Izišao je.

Peter Taylor nije bio oduševljen što će postati šerifov pomoćnik. Prevrtao je očima, uzdisao.

— Svaka čast, šerife! Hvala na povjerenju, ali... meni je, znate, miliji moj čekić i ja...

Šerif ga pokušava uvjeriti kako griješi, da je posla sve manje a ima i troje djece.

— Baš zbog toga, šerife! Ako me dohvati zrno i otegnem papke, što će biti s djecom?

Što se tiče toga, imao je pravo. U El Pasu nije poznao čovjeka koji bi ga mogao zamijeniti. To mu je otvoreno rekao.

— Bit će mi žao što sam se u tebi razočarao, Pete!

Pete Taylor, kao što već rekosmo, bio je miran, dobroćudan čovjek. U njegovu tijelu krila se golema snaga, ali i nježno srce. Takvih je ljudi malo u gradu. Lomi se između želje

da ne povrijedi Maca i obaveza prema obitelji. Pogledao je ženu i upitao:

– Što misliš o tome, Mary?

Njegova žena, prije vremena ostarjela od teškog života, samo slegne ramenima i odgovori:

– Ako ti je suđeno da izgubiš glavu, neka to onda bude na strani zakona, koji si oduvijek poštovao.

– Hvala, Mary! – osmijehne se Mac, a zatim upitno pogleda Petea.

Ovaj je teško disao. Onda se iznenada odlučio. Udario je golemom šakom po stolu, a zatim se nasmijesio.

– Imate pomoćnika, šerife! Mary, donesi onu bocu da proslavimo.

– Plaća je trideset dolara mjesečno, uz još neke povlastice – obavijesti ga Mac Lullabee i ispije ponudenu čašu.

– Dakle, to smo sredili. Sad idemo sucu da primiš značku i položiš zakletvu. Sutra ćemo tragom kradljivaca stoke. Vrijedi?

– Vrijedi – nasmije se Pete i pruži ruku.

Kad su izašli iz Taylorove kuće i pošto je sudac na Peterova prsa pričvrstio značku, Mac ga pozove u kancelariju da ga uputi u poslove.

Već se smračilo. Pripalio je svjetiljku, a zatim rekao:

– Evo, to je naše carstvo! Sad, kad imam pomoćnika, barem mi neće biti dosadno.

Zadovoljno se smiješeći počne s njim prelistavati potjernice.

VIII

Kao da je slutio opasnost, William Katt već u prvom gradu izađe iz kočije. Odvezavši konja koji je za vrijeme puta kaskao iza kočije, grubo uhvati Buseyja za ovratnik i izvuče ga iz kočije. Starac zatetura,

počne jecati, a pratilac kočije, kojem se smilio, poviče:

– Hej, dugajlijo! Ostavi na miru tog čovjeka! Kakav si ti sin, a tako si grub!

– Zaveži! – ljutito se dobrecne Katt. – Ne volim kad mi takva mješina prigovara. – Njegove oči planuše i ruka posegne prema koltu. Shvativši na vrijeme da je bolje da se povuče, pratilac kočije samo nešto promrmlja u bradu.

Kad se kočija izgubila u oblaku prašine, Katt uzjaše. Prethodno je lasom zavezao starca, a onda ga poveo. Busey ga počne slijediti teturajući i padajući.

Sunce je vraški peklo. Znoj se slijevao niz prljavo Garyjevo lice, a Katt je tjerao konja, gledajući planinu u čijim se njedrima navodno skrivalo bogatstvo.

Kad je Busey potpuno iznemogao jer ga je konj počeo vući po zemlji, tek tada Katt zaustavi konja, grubo udari starca nogom u slabine i zareži:

– Ako si me prepoznao, a u to sam siguran, znaš da se sa mnom ne možeš šaliti i glumiti ludaka. Pokazat ću ja tebi, stara, poderana, ušljiva mješino! Progovorit ćeš ti, smrdljivče, gdje skrivaš zlato!

– Ja, oh, ja... – stenjao je Gary i grebao rukama zemlju.

Stavljao ju je u usta, slinio, jecao, ali se Katt nije smilovao. Nije mu pružio gutljaj vode, premda je starac ispružio ruke prema čuturici.

– Ako kažeš gdje skrivaš zlato, pit ćeš koliko želiš, stari! – kesio se zlurado tobožnji sin.

Predvečer su stigli do rijeke. Do Kojotova prolaza, kamo je Katt namjeravao dovesti starca i tako mu osvježiti sjećanje, preostao im je dan puta. Zanoćiše u nekoj vododerini. Gary Busey je ležao više mrtav

nego živ, stenjao, tražio da mu da jesti i piti, ali je Katt bio neumoljiv.

— Kad mi kažeš gdje si sakrio zlato, onda ću ti dati. čuješ li, stari smrdljivče?

— Zlato, zlato... — mucao je Gary suhim, grozničavim ustima i vrtio glavom lijevo-desno.

Noći su bile hladne u planini. Drhtao je od studeni i cvokotao zubima. Kad bi se približio vatri, Katt ga je grubo udarao nogom i urlao:

— Miči se, stari!

Preko noći mu je svezao ruke i noge da ne pobjegne.

Pokušao ga je gladu i žeđu prisiliti da se sjeti skrovišta u koje je sakrio zlato. Možda će mu to povratiti pamćenje. Iskonski je zakon prirode da glad i žeđ čine čuda i otvaraju sve brave. Ako to ne uspije, preostalo mu je da ga premlati i tako bolom izazove strah u njemu. Treće mogućnosti nije bilo, osim da ga nakon toga ostavi u planini da se njima slade kojoti.

Bez osjećaja, samo da se što prije domogne plijena, bio je opet zvijer. Ništa ga ne svijetu neće spriječiti da stigne do cilja. Tvrdo je vjerovao da će u tome uspjeti. Odlučivši da pokuša sve kako bi Buseyja »doveo pameti«, usne pod svodom treperavih zvijezda.

* * *

Probudio ga je udarac u slabine. Upravo je sanjao dugu. Nije to bila obična prirodna pojava. Bila je to staza posuta grumenjem zlata kojim se penjao do visine.

— Hajde, probudi se! — začuo je grub i oštar glas.

Udarac se ponovi. Katt zastenje i brzo s boka dohvati pojas s revolverima. Onda mu potpetica čizme grubo i bolno pritisne ruku, pa Katt vikne od bola. Kad se podigao, vidio je pred sobom bradata, gruba lica,

čuo cerekanje i pomislio da sanja.

Pogleda prema Buseyju. Više nije bio svezan. Sjedio je i tupo buljio ispred sebe.

— Tko ste vi? Što želite? — upita Katt piskavim, prestrašenim glasom, shvativši da ovi ljudi ne izgledaju nježno i dobro. Bila su to gruba, okrutna lica, ološ poput njega.

— To mi pitamo tebe, prijatelju — nasmijulji se onaj što mu je pritisnuo ruku. — Zašto si svezao ovog starca? Da ti nisi neki prokleti šerif?

— Ja, ovaj... kakav šerif, ljudi! Što je vama? — procvili Katt. — A što se tiče starog, šenuo je i vodim ga kući. To mi je otac! Pobjegao je, pa sam ga jedva našao u El Pasu.

— Kažeš, bio si u El Pasu?

— Da! Idem preko prijevoja planine, do Jackpinea — odgovori Katt i bojažljivo se nasmiješi.

Bradonja, čije je lice krasio podugačak nos i brazgotina preko čela, zamišljeno kimne.

— Imaju li još onoga prokletog šerifa? Billa! Hej, rogonjo! Kako se ono zove? Čini mi se da si s njim imao posla.

Čovjek kojem je bilo upućeno pitanje, neki žgoljavac, koji je sa sedlom imao manje od pedeset kilograma, odgovori:

— Šefe, tamo je Mac Lullabee. Opasan čovjek!

— Pa, što se priča u gradu?

William Katt se polako oslobodi straha. Shvati da mu zasad ne prijeti opasnost od te čudne trojke.

— Nešto sam našao da će šerif u potjeru za kradljivcima stoke — reče i lukavo zaškilji prema trećem bradonji, što je stajao po strani. On je samo šutio i nježno milovao konja koji je zadovoljno rzao.

— Tako, znači — zamišljeno će šef. Nekoliko trenutaka ga je

odmjeravao od glave do pete a onda nastavio pitanjima: – Kažeš, ideš preko prijevoja?

– Jest.

– A kako se džentlmen zove?

– William Katt, ako vam to nešto govori.

Bradonja se okrene prema Marcu, onom što je stajao kraj konja i milovao mu njušku.

– Da li si čuo za ovog džentlmena, prijatelju?

Upitani se počеше po bradi, zamisli se i odgovori:

– Čuo sam za nekog revolveraša koji drugima prodaje pamet. Da to nije taj, šefe?

– Može biti... može biti – mrmljao je bradonja. – Baš bi nam takav trebao. Naravno, bez starog. Što će nam ta šaka jada, momci...

Tek sad Katt shvati da su to kradljivci stoke. Štoviše, tada je u udolici, što se pojavila ispod pramenova jutarnje magle, začuo mukanje goveda.

– Reci ti nama, momče, bi li zaradio koji cent! I čime se, do vraga, baviš?

– Imam mali ranč – odvrati Katt. – Razumijem se u stoku.

– E, pa kad se razumiješ, onda te unajmljujemo, zar ne, momci? Kad završimo dogon, dobit ćeš ... ovaj... nagradu.

William Katt zapazi kako se cerekaju i smijulje kao da je njihov šef izvalio dobru šalu. Morao im se pridružiti, barem privremeno i tako steći njihovo povjerenje. Zatim će ih, ako mu se pruži prilika, sve posmicati i prisvojiti stado.

– A kuda treba goniti stado? – upita tobože poslovno.

– E baš je o tome riječ. Moramo preko prijevoja. A budući da ti, vjerujemo, znaš put do stare planine, dužnost ti je da nas vodiš. Inače...

U zraku ostane prijetnja. Katt kimne i pokaže starca.

– E, bez starog neću. On će s nama. Ipak mi je otac, zar ne?

Gary Busey je iskoristio trenutak nepažnje da bi se privukao do Kattova konja. Brzo je dohvatio čuturicu s vodom i počeo halapljivo piti. Drugom je rukom rovaio po bisagama tražeći hranu.

Opazivši što radi, Katt ga grubo udari po ruci.

– Ostavi! Ne smijemo sve požderati!

– Pusti ga prijatelju! Jest ćeš s nama – reče pomirljivo šef pa mu pruži ruku.

– Ja sam Tug Walsh! Ova dva odrpanca su moji poslovni partneri.

Tako je William Katt, htio ili ne, morao krenuti s kradljivcima stoke. Buseyja su posadili na mazgu. To je u njemu izazvalo posebno zadovoljstvo. Više nije bio gladan i žedan. Samo je žmirkao i kunjao dok je stado stoke prolazilo usjekom »Španjolskog puta«.

William Katt je u sebi psovao i grizao se što je bio tako neoprezan i dopustio da ga zaskoče u snu i prisile da im se pridruži. To se kosiilo s njegovim planovima. Od njih, sudeći po izgledu, nije mogao očekivati ništa dobro. Stisuo je zube i vodio ih poznatim putem, odlučivši da odgodi svoj plan. Ako ga posluži sreća i ubije kradljivce, može postati vlasnik stada od nekoliko stotina grla. Kad bi ih prodao u Meksiku, mogao je zgrnuti lijepi novac. Možda bi to, do vraga, bilo bolje nego da iz toga ludog starca istjera priznanje gdje je sakrio zlato. Možda ga nikad neće ni istjerati, jer je pomalo gubio volju da se s njim toliko nateže.

Kad bi se sjetio prizora dok je iz prikrajka promatrao kako Busey odnosi zlato u sklonište, opet se u njemu javila pohlepa.

IX

Šerif je s Taylorom slijedio tragove kradljivaca stoke. Vodili su do Kojotova prolaza, u bespuće kamenjara.

– Ovima je baš svejedno. Ne skrivaju tragove – primijeti u jednom trenutku pomoćnik Maca Lullabeeja. Iz iskustva, koje nije bilo malo, Mac je znao da je teško sakriti tragove nekoliko stotina grla stoke. Iza stada je ostajala prava puštoš. Trava bi bila potpuno izgazena.

– Čini se da su sigurni kad im nije stalo do toga da sakriju tragove – složio se Mac.

Bio je uvjeren, tragajući za otiscima konja, da je u bandi tek nekoliko ljudi. Mnogo posla za malobrojnu družinu, osim ako joj se poslije ne pridruži više ljudi. Po svemu sudeći, stoku su tjerovali prema meksičkoj granici. Činila je to većina kradljivaca stoke. S druge strane planine, gdje se širi Clear Water, nalazio se predio pješčanih dina, slana pustinja iza koje se prostirala prerija.

Kradljivce su dočekivali kupci u blizini granice.

Mac Lullabee se nadao da će ga u Bainu čekati šerif s potjerom, pa će zajedno nastaviti potragu i zacijsko zaskočiti kradljivce prije nego što se približe granici. On i Taylor, kojem je ovo bio prvi zadatak, nisu mogli sami bogzna što učiniti. Ukoliko se Carter Travis, šerif iz Baina, kojem je najavio dolazak, sastane s njim na ugovorenom mjestu, bit će im znatno lakše zajedno uhvatiti kradljivce.

Na ranču »Chinawan«, koji im se nalazio na putu, doznali su da i njima nestaje stoka. Stan Conagher, postariji rančer koji ih je saslušao, stavio im je na raspolaganje nekoliko ljudi. Bio je to dobar potez jer je svaki čovjek dobro došao. Usput je Mac Lullabee saznao da se na ranču opskrbio vodom i hranom čovjek koji bi po opisu odgovarao Williamu Kattu.

– Još sam se čudio – rekao je rančer – što tako grubo postupaju sa starcem. Predstavio se kao liječnik koji vodi umobolnika u Forth Black, ali me njegovo ponašanje naljutilo i brzo sam mu pokazao vrata. Liječnik, pa tako nehuman! Ako uhvatite kradljivce, momci će izdvojiti moju stoku, šerife – zaključio je na kraju ljubazni Conagher, pošto ih je počastio ručkom i dobrim viskijem.

– Dobro je što smo na tragu bandi – primjetio je u jednom trenutku šerif.

Ljudi koje mu je dao rančer bili su stasiti momci, na koje se mogao osloniti. Nisu mnogo govorili, ali su se držali zajedno i služili kao izvidnica. Lullabee je bio zamišljen zbog nečega drugog. William Katt je sa starcem vjerojatno putovao do Baina, gdje mu je navodno ranč. To bi možda pogodovalo Carteru Travisu da ga zgrabi pri dolasku u grad. Usput bi se sve razjasnilo. Ako je točno što mu javlja savezni šerif, onda bi starca vratio kćeri, koja je možda na putu u El Paso. Ako se to doista dogodi, savjest će mu biti čista, a Katt, ili kako se već zove, bit će optužen za otmicu.

Ako je sve istina što mu javlja savezni šerif, što je navelo Katta da se tako ponaša prema Buseyju?

Razlog je postojao, ali koji, to je ostala i dalje zagonetka. Ako ga po-

služi sreća, Mac Lullabee će jednim udarcem ubiti dvije muhe; onemogućiti će kradljivce stoke i uhvatiti otmičara kojeg je imao na savjesti.

Ipak je u svemu tome bilo nečega čudnog. Zašto se Katt uputio do Kojotova prolaza? Možda su doista istinite priče da je Busey poludio u tom kraju, gdje je, navodno, otkrio zlato.

No bilo kako bilo, sad su na dobrom tragu. Štoviše, momci s ranča „Chinawan“ stalno su ih obavještavali da su tragovi sve svježiji, što je značilo da ih pristizu.

Do Baina bilo je još dvadesetak milja. Ondje je banda počela tjerati stoku južno starim španjolskim putem što se usjecao u živu stijenu.

Da li je to značilo da žele prijeći preko Jackpinea i brže stići do Piochea? Zaobići Bain, što ne bi bilo dobro jer se blizu toga grada morao sresti s tamošnjim šerifom i potjerom. Istovremeno će ondje saznati da li William Katt, kao što je rekao, ima tamo ranč i da li je on doista Buseyev sin.

* * *

Šerif Baina bio je postarija ljudi na dugih brkova, guste, duge i lepršave kose, čeličnoplavih očiju i odlučne izbočene čeljusti.

Pošto su se rukovali, Carter Travis se zadovoljno osmijehne.

— Baš mi je drago što sam vas upoznao, Lullabee! O vama sam mnogo toga čuo. Hajde da se dogovorimo što ćemo dalje i kako da zaskočimo bandu. Ako sam vas dobro razumio...

Nastaviše razgovor, skovaše plan i odlučiše da se sa dvije skupine približe Kojotovom prolazu. Za to su se opredjelili zbog toga što je Lullabee poslušao Travisov savjet.

Čini mi se da se namjeravaju prelaskom Jackpinea što brže do-

moći Piochea. Moramo ih spriječiti da stignu do grada. Ako uđemo u to razbojničko gnijezdo, gotovo je s potjerom.

— Što, osinje gnijezdo? — zapita zabrinuto Mac.

— Gnijezdo stršljenova, kolega. Ondje se skupio sav ološ Zapada. Ne bi bila dovoljna ni pukovnija konjice da uvede red. Već sam nekoliko puta tražio od guvernera da nešto poduzme, ali... Lijepo sam u pismu objasnio da je to leglo zločina, da onamo dolaze krijumčari oružja, kradljivci stoke, razni mešetari koji žele na lak način steći novac. Kažem vam, kolega, to je užas!

— Bili ste u tom gradu?

— Ne, nisam! Priznajem, bojim se. Moj prethodnik, koji je imao dugi nos, tamo je zaglavio. Objesili su ga. Da, objesili kao što je on vješao njihove u Baisu.

Nastavili su put po dogovoru i rastali se na izlazu iz Kojotova prolaza. Travis mu je ostavio izvidnika, nekog Indijanca, čudnog dugonju, ukrašenog od glave do pete čudnim drangulijama, kao da njima želi sa sebe skinuti čari ili otjerati zle duhove. Bio je to šutljiv čovjek, koji je stalno buljio u zemlju i bio u stanju pronaći svaki prokleti trag.

— Ako prvi stignemo bandu, poslat ću vam glasnika pa ćemo zajedno udariti! — rekao je na rastanku Travis. Lullabee se složio jer nije poznavao ovaj kraj.

X

Williamu Kattu bilo je vrlo čudno i neshvatljivo da banda, ovako slaba, posvećuje malo pažnje opreznosti. Jahali su bezbrižno kao da su na izletu, razgovarali, smijali se, pili i pjevali.

Pucnjavom bi tjeroali u red rastrkano stado, ljutili se na Katta što ne

pomaže dovoljno. Voda bi se ljutito obrecnuo:

– Morao bi i ti malo nažuljati guzicu ako želiš zaraditi plaću.

– Plaću? – frkno bi kroz nos Katt.

Ako nešto ne poduzme kad ih dovede do kraja puta, znao je da će dobiti metak u glavu. Doduše, kad bi ih čovjek promatrao iz prikrajka, činilo bi mu se kao da je to vesela, bezbrižna i bezopasna družina. No u svakom pogledu tih ljudi bilo je okrutnosti i hladnoće. Njihovo navodno prirodno ponašanje prema Kattu, bez grubosti, bila je vārka. Nisu oni mogli prevariti lisca koji je bio premazan svim mastima.

Što se tiče Buseyja, on je dobio mazgu i jahao pognute glave. Nitko se, osim Katta, nije obazirao na ludog starca. On je pazio da ne pobjegne, čekajući povoljan trenutak da se obračuna s bandom, da se domogne stoke i riješi nesimpatičnih sujahača.

Prilika mu se pružila kod predjela Bass, tamo gdje se zbog čestih udara gromova nalazila ogoljela šuma omorika. Ondje su zastali da se odmore. Bilo je tamo nešto trave za stoku. Nakon toga slijedio je posljednji dio puta. Stigavši na graben Dugina staza, sutradan bi već silazili niz drugu stranu Jackpinea.

Dok je gledao kako banda zadovoljno loče viski, odjednom mu je pažnju privukao prestrašeni let ptica. Pogledao je brzo u onom smjeru i prvi opazio potjeru. Iza nje se vukao rep prašine. Jahali su dolinom, s druge strane planine. Bila je to potjera koju je organizirao Carter Travis.

Kad je pogledao na drugu stranu, i ondje je opazio oblak prašine. Odmah je shvatio svu opsanost koja

im prijeti, pa grozničavo počeo razmišljati kako da se izvuče iz klopke.

Njegovi suputnici su i dalje potezali iz boce, grohotom se smijali, šalili i kovali planove kako će potrošiti novac koji će dobiti za prodanu stoku.

Bio je to račun bez krčmara i Williamu Kattu nije mnogo trebalo sa shvati da će se ubrzo naći u škarama kad se sretnu potjere.

Doduše, još nije bio siguran imali pravo, ali ga je iskustvo učilo da valja biti oprezan, inače će biti kriv što se našao u njihovim redovima, a uz otmicu starog Buseyja bit će dvostruki krivac.

Trebalo je birati manje zlo i Katt nije imao drugog izlaza nego da ubije kradljivce stoke i tako da se dodvori potjeri.

Naravno, pod pretpostavkom da je to potjera. Sudeći po tome kako su se jahači brzo približavali, bilo je sasvim sigurno da je već kasno da se izvuče iz toga. Ponajprije zato što su s prijevoja Jackpinea vodila samo dva puta: ulazni, kojim se prelazila planina, te silazni do slane pustinje.

Sad su blokirani s obje strane i više nije bilo nikakve sumnje da će se za kratko vrijeme potjere sresti, pogotovo zato što su već ugledali stado koje se sporo kretalo i čuli mukanje goveda.

Pogledao je Tuga Walsha i vidio da se jedva drži na sedlu. Više nije mogao čekati. Jahao je iza njih i vukao mazgu na kojoj se klatio Gary Busey. Kad se domogao zaklona, mirno, kao da je na streljani, izvadio je pušku iz navlake. Bio je dobar strijelac. Odjeknula su samo tri pucnja i tri bandita našla su se na tlu mrtva.

Tug Walsh još nije bio mrtav. Imao je začudene i širom otvorene

oči. Katt u njima ugleda pitanje i začuje šapat:

– Ti, gade! Zašto?

Na usta mu navre krv i on se smiri. Stari Busey počne se ludački smijati i poskakivati na mazgi.

William Katt mirno stavi pušku u navlaku, a zatim se suoči s potjerom.

* * *

Kao što su se dogovorili, Mac Lullabee i Carter Travis se sretoše na prijevoju, tamo gdje se put spuštao u dolinu.

Još dok su bili daleko do cilja, Lullabee i njegovi ljudi čuli su mukanje stoke i za jedan sat je ugledaše kako se spušta niz padinu u podugačkoj koloni.

– Neka me grom ubije – reče šerif El Pasa – ako to nije stoka koju tražimo. Što kažeš na to, Pete?

– I meni se čini – zadovoljno će pomoćnik.

U tom se trenutku vratio iz izvidnice jedan od članova potjere.

– Šerife, čini se da smo na cilju! Stoka silazi. Koliko sam vidio, gone je samo tri pratioca.

– Ne, Steve! – oglasi se iza njega mladić čije je lice bilo crveno i zapupureno od brzog jahanja. – Ja sam vidio još dvojicu.

– Pih! prezirno frkne kauboj. – Nas je dvaput više. Kad ih s druge strane prikliješti šerif iz Baina, bit će kuhani.

– Polako, momci! – umiješa se Lullabee u njihov razgovor. – Nije još sve gotovo. Tko nam jamči da se ostatak bande ne nalazi iza stoke?

– Šerif ima pravo! – složio se Steve.

Mac Lullabee naredi ljudima da zaustave konje. Sad su već prostim okom mogli vidjeti goveda. Pogledao je na onu stranu s koje se tre-

bao pojaviti Travis, pa zabrinuto zavrta glavom.

– Neka netko od vas pođe u susret Travisu i upozori ga na bandite – neredi.

– Neće biti potrebno, Mac! – iznenada se umiješao u razgovor njegov pomoćnik, koji je usmjerio dalekozor prema istoku. – Pogledaj! Čini se da su to oni. Što misliš?

Lullabee ne odgovori. Uzme dalekozor, izoštri ga i pogleda. Onda zadovoljno kimne.

– Prepoznajem Travisa! Momci, da li ste spremni da im pokažemo zube? – obrati se šerif kaubojima s ranča »Chinawan«.

– Jesmo, šerife! Spremni smo!

Šerif iz El Pasa povede potjeru u susret bandi.

* * *

Tri pucnja koja su čuli odjeknuli su iznenada planinom. Lullabee naglo zaustavi konja i podigne ruku. Potjera na taj znak zastane. On se okrene i pozove Stevea.

– Slušaj, momče! Pokušaj se oprezno prikrasti stoci. Javi nam što se događa. Nakon toga o tome obavijesti Travisa.

Konji su stajali i nemirno toptali kopitima, štrigali ušima i tresli grivom, braneći se od muha. Čekali su napeto, puni nekog nemira.

– Mogao sam to ja učiniti umjesto Stevea – odjednom se mrzovoljno javio krivonogi kauboj, najstariji od trojke koja je s ranča krenula u potjeru. Steve je još dječak i... evo ga, dolazi! – dahne olakšano.

Doista, Steve se pojavio, ali nije bio sam. S njim je, na veliko šerifovo iznenađenje, jahao William Katt. Iza njega se na mazgi klatio Busey.

– Šerife! – iskesi se ponizno i umiljato Katt. – Nemate se čega bojati. Bandite sam pobio i osvetio

se za sve ono što su učinili meni i starome.

– A što su vam to učinili? – mrzovoljno i sumnjičavo upita šefa koji je kipio od ljutine.

– Zarobili su nas i prisilili pod prijetnjom oružja da im pomognemo da preko Jackpinea otjeraju stoku. Nisu znali put i...

– I ostavili oružje, zar ne? – po-drugljivo će Mac.

William Katt je imao za sve odgovor. Zavrtio je glavom i odgovorio.

– Iskoristio sam njihovu nepažnju. Bili su previše sigurni, stalno su pili... Tako sam se domogao oružja.

Umjesto da mu postavi još neko pitanje, Mac Lullabee sjaše i pride Buseyju. Starac je treptao očima kao da ga nije prepoznao.

– Kako si, starino? – upita promuklim glasom.

Tek se tada Busey trgne. Prepoznao mu je glas. Neko ga je vrijeme gledao, a onda počeo odmahivati glavom, stenjati i nesuvislo ponavljati:

– Mene boli glava! Daj lijek protiv čarolije.

William Katt je sa zebnjom promatrao ovaj prizor. Očekivao je svakog trenutka da će šerifu morati položiti račun za prijevaru. Dakako, Mac Lullabee mu pride, bez riječi ga grubo uhvati za prsa, skinu s konja i zareži:

– Ti, lažljivi, prevrtljivi gade! Zašto si lagao da si njegov sin? Govori! – zagrmí šerif i ne mogavši suspregnuti gnjev, udari ga nadlaničom po ustima. – I da znaš: nema on sina već kćer i ona ga doista traži. Ange Busey se svakog trenutka treba pojaviti u gradu.

Na Kattovim usnama pukne koža. On obliže krv, pa gotovo zaplače:

– Ja, ovaj...

– Kakvu to igru igraš, gade? Pričaj! – osorno će Mac i prezirno pljune. Zatim se okrene Stevu. – Daj starom da jede i pije! Oh, kako to izgleda!

Tog trenutka pojavio se Carter Travis sa svojim ljudima. Mac ga obavijesti o najnovijim događajima. Naredi zatim ljudima da skupe goveda i pokušaju ih okrenuti otkud su i došla. Zatim, još jednom prezirno odmjerivši Katta, zareži:

– Dobro pazite na njega dok mi ne sredimo te stvari! Da krenemo, prijatelju?

Travis kimne i mamuzne konja. Ubrzo su se uvjerali da je Steve govorio istinu. Katt je doista pobio bandite, i to s leđa. Ništa iznenadjuće – pomisli Mac i upitno pogleda šerifa iz Baina.

– Imali smo sreću što smo se dočepali stoke bez gubitaka. Bilo bi dobro da mrtvace otpremiš u Bain. Ipak je bliže, zar ne?

– Može! – odvrati Travis. Ako su ucijenjeni, kako ćemo s nagradom. Lullabee slegne ramenima.

– Učini kako znaš! – odgovori.

Dok su se vraćali, ukratko ga obavijesti da ih je ubio Katt.

– No ja njemu ništa ne vjerujem.

– Zašto?

– Zato što je taj čovjek lažac. Javio sam ti brzojavom da na njega pripaziš ako se pojavi u Bainu.

– Znači, to je taj što je oteo starca?

– Jest. Siguran si da nije iz tvog kraja?

– Ne, nije. Provjerio sam – odgovori Travis.

– S njim moram srediti neke račune – promrmlja Lullabee. – Sve mi se čini da je on član bande. Možda je došao u El Paso kao prethodnica. Ali zašto je oteo starca? Što mu je on bio potreban?

Bila su to pitanja na koja zasad nije znao odgovor.

Odlučivši da to raščisti poslije, vratiše se u privremeni logor. Ondje ih je čekalo iznenađenje. Dok su bili odsutni, umakao je Katt. Krivonogi kauboj koji je morao paziti na njega na trenutak je otišao u grmlje radi nužde. Kad se vratio, Kattu ni traga.

Mac Lullabee bijesno prokune.

— Što su radili drugi?

— Momci su umorni, šerife! — pokuša ih opravdati Steve. — Malo smo se opustili i evo... Zbog nepažnje Travis prekori i svoje ljude. No učinjeno se više nije dalo ispraviti.

— A gdje je stari? — zapita Mac oštro.

Taylor, njegov pomoćnik, pogne glavu. On je cijelo vrijeme bio zamišljen. Stalno je mislio na opasnost, na ženu i djecu. Pomisli da je pitanje upućeno njemu i samo slegne ramenima.

— Eno ga, šerife! Popeo se na stablo i nikako da side — nasmiješio se Steve, kojem je sve to bilo smiješno. Mac Lullabee ga bijesno prostrijeli pogledom. Momak porumeni i zbunjeno promuća:

— Oprostite, šerife! Ja, ovaj... nisam...

Shvativši da momak nije ništa kriv, Mac odmahne rukom i pogleda Trvisa.

— Kad se skupi stoka — reče — neka je momci dovedu u El Paso. Da li je na tvojem terenu bilo krada?

— Ne. A kamo ćeš ti? Zar nećeš s njima?

Gledajući stablo na koje se popeo Gary Busey, šerif iz El Pasa kao da nije čuo pitanje. Umjesto odgovora, pogleda Stevea pa se nasmijulji.

— Hajde, skini staru sovu s grane!

Mac Lullabee je neko vrijeme tupo buljio u zemlju. Onda se trgne i pride konju.

— Ti ćeš s njima — reče Tayloru.

— Svrati na ranč i vrati Owenovu stoku.

— U redu! Nije moje da se miješam, ali zar ti ne bi mogao s nama?

— Ne bih — odlučno reče Mac. — Moram za Kattom!

Kad se oprostio s Travisom i njegovim ljudima, šerif se popne na konja. Ubrzo se izgubio iza stijene slijedeći bjegunca.

Katt je bjesomučno gonio konja. Nastojao je umaknuti što dalje. Kad se dočepao vrha Jackpinea, tek tada je zastao i pogledao naniže. Pucao je od bijesa, svjestan da je ponovno prokockao priliku da se domogne zlata. Kao da su se protiv njega urotili nebo i zemlja.

No kad se sjetio da ga u El Pasu čeka prava kći starog Buseyja, na njegovu ružnom licu zablista zluradi osmijeh.

XI

Kad bi pao sumrak i s njim u grad došla svježina, sudac James Howland potražio bi razonodu u salunu »Katy«. Tamo ga je čekalo odabrano društvo: bankar Turner, gradonačelnik Dust Cutter, liječnik, i kao stalni i neizbježni privjesak, kupac i preprodavač stoke Mark Smith.

Nikad nije primio u ruke čašu viskija, ali je drhtao kad bi ugledao karte. Ta strast, koja ga je toliko stajala, tinjala je u njemu kao prokletstvo. Kad bi gubio, zaklinjao se da će prestati, a da bi se domogao

novca, bavio se mutnim i sumnjivim poslovima.

Te je večeri bio mrzovoljan. Upravo je primio vijest o neuspjehom poslovnom potezu. Sjedio je mračna pogleda za stolom i tupogledao u jedno mjesto. Kad su ga Howland i Cutter pozvali da s njima promiješa karte, mrzovoljno je promrsio:

– Do vraga! Igrajte sami ili neka vam se pridruži liječnik, a mene ostavite na miru.

– Opet nam je prijatelj neraspložen – nasmijuljio se sudac i namignuo Cutteru. – Možda ga je neka djevojka odbila.

Začuvši ove riječi, Smith porumeni, jer ga je taj ugladeni i namirisani kicoš dirnuo u samo srce. Preoteo mu je gradsku milosnicu Annie-Lou, u nju je bio zaljubljen i njome se kanio oženiti. U njihovo ljubavno gnijezdo ušuljao se taj nalickani i preoteo njegovu drugu Annie, što je u njemu izazvalo duboku mržnju.

Nije bio hrabar da mu se otvoreno suprotstavi. Čekao je trenutak kad će se osvetiti i pitao se hoće li se naći čovjek koji će mu smrsiti konce i spriječiti ga u stjecanju bogatstva pod vrlo sumnjivim okolnostima. O njegovim poslovima je ponešto znao, ali ga se nije usudio prijaviti Macu Lullabeeju, a pogotovo ne saveznom šerifu Jeffu Wekusku. Doduše, napisao mu je anonimno pismo. No nije bio siguran da je šerif nešto poduzeo. Sonora je daleko, a takve prijave bez potpisa obično bi se bacale u koš.

Kad se spremao izaći iz saluna, Mark Smith je teško uzdahnuo. Nije ga zanimala partija koju je Howland započeo s gradonačelnikom. Sucu već u početku nije išla karta pa je pokušao šalom i smijehom, naravno na tuđi račun, skrenuti misli protivnika. Opet je podbadao

Smitha sve dok ga Cutter nije upozorio neka gleda u karte a ne da zabada nos u tuđe stvari.

Zatim je Turner, razvrstavajući karte debelim i kratkim prstima, kao uzgred dodao:

– Zar niste čuli da je u grad stigla neka dama? Prava ljepotica, kažem vam. Vidio sam je kad je izašla iz kočije.

Te su riječi pobudile sučevu pažnju. Volio je žene, pa je važio kao čovjek koji nijednoj ne oprašta. Podigao je začudeno obrve i upitao:

– Gle! Vi ste bolje obaviješteni od mene, gospodine Cutter.

– I sam se čudim. – Gradonačelnik se nasmije pa na stol stavi najjače karte i povuče dobitak. Sudac lako otrpi gubitak, ali na trenutak prestane miješati i nastavi:

– Kažete, stigla nova ženska?

– Jest.

– Gdje je odsjela? U »King«?

– Baš ondje – mrzovoljno odgovori Turner i na treće sučevo pitanje.

Te večeri Jamesa Howlanda nije pratila sreća. Izgubio je stotinjak dolara. Umorno se protegnuo, pa zijevnuvši rekao:

– Sutra ćete mi pružiti revanš, zar ne, gospodine Cutter?

– U svako doba, suče! – iskesi se debeljko i pogleda prema animir-damama. Jedna od njih, mršava ali skladna, dopala mu se.

Kad je sudac izašao iz saluna, rashladio ga je svjež povjetarac što je puhao od Kojotova prolaza. Polaganim koracima, vrteći u ruci otmjeni štap sa srebrnom glavom, koračao je nogostupom.

Bila je lijepa i mirna proljetna noć. U daljini, iz prerije, čulo se zavijanje samotnoga kojota. Gradsku tišinu bi trenutak prekinuo lavež pasa.

Našao se pred kućom u kojoj je živio sam otkako ga je napustila žena i otišla rođacima u Nevadu. Otišla i nikad se više nije vratila. Howland je znatiželjnik, koji bi pitao za nju, uvjeravao da se zadržala zbog majčine bolesti.

Umjesto nje stiglo je njeno pismo da se ne želi vratiti, da joj je dosta života s pokvarenjakom i sadistom. Tako se on na lak način riješio čan-grizave, ljubomorne i dosadne žene.

Kad je izvadio ključ da otključa vrata, odjednom je iz mraka pred njega izronila ljudska spodoba. Prestrašeno se trgnuo i brzo podigao ruke u zrak.

– Ne pucaj! – rekao je prestrašeno. – Imam još 50 dolara u lisnici. Uzmi ih i pusti me na miru.

Mislio je da ga netko želi opljačkati. Umjesto toga začuo se glas:

– Ne želim tvoje novce, Burt Angstrom! Želim na miru porazgovarati s tobom.

Iako je taj glas bio prigušen, učinio mu se nekako poznat. No bio je prestrašen i iznenađen što netko zna njegovo pravo ime.

– Tko ste vi, čovječe! Ja, ovaj... zovem se James Howland! Kako vam pada naum da se zovem, kako ono rekoste...?

– Burt Angstrom – začu se iz mraka prigušen hihot. – Zar si, Burte, već zaboravio svoje pravo ime?

Tko god bio u mraku, znao je nešto što je sudac tajio godinama. To ga saznanje presiječe poput noža i drhtavim glasom reče:

– Griješite, gospodine! Vi ste me očito s nekim zamijenili. Ja, ovaj...

Imao je u prsluku derringer. Da li je uputno da ga izvadi i puca pa da tako ušutka taj glas, glas savjesti? Rukom posegne prema prslu-

ku, ali u pola pokreta ga prekine prijeteci, sad već osorni glas:

– Ne bih ja to pokušavao, Burte! Znam što smjeraš. Otvaraj vrata!

Poslušao je, ali je jedva, jer su mu ruke drhtale, ugurao ključ u bravu. Bojao se okrenuti, jer je iza sebe osjećao opasnog neznanca.

– Tako, to je već bolje.

Ušao je u predvorje i pronašao svjetiljku. Upalio ju je drhtavim prstima. Drhtao je znajući da će se suočiti s prošlošću koje se odrekao. Kad se ipak okrenuo, iznenađeno je razjapio usta i promrmljao:

– Ti, Katte? Do vraga, tko bi to rekao! – Bilo je u tim riječima olakšanja.

William Katt, koji je te večeri stigao u grad, dugo je vrebao trenutak kad će sudac izići iz saluna. Znao je da Howland živi u gradu i da je sudac, što znači uvažen građanin. Bio je to as u rukavu, kojim se tek sad namjeravao poslužiti. Dosad ga je izbjegavao. Sudac nije imao ni pojma da se u El Pasu nalazio njegov znanac iz starih, »dobrih« vremenâ, kad su kao pripadnici bande Arnijeja Paga pljačkali poštanske kočije i banke.

Pag je završio na vješalima, banda se raspala, ali je život sad ponovo režirao njihov susret. Sreli su se nakon toliko godina i Howlandu je bilo jasno kao dan da ga William Katt nije slučajno posjetio.

Pokuša taj susret shvatiti kao šalu, kao događaj zbog kojeg se raduje, pa se počne olakšano smijati:

– Dakle, »Willy-mačka« se vratio od mrtvih. Do vraga, zaista sam bio uvjeren da si otegnuo. Što želiš?

– Natoči mi dvostruki viski! Skapavam od žedi.

– To je već bolje... prijatelju – mrmljao je sudac.

Dok su pili, sjećali su se minulih dana i razgovarali kao stari znanci,

kao da nisu opterećeni prošlošću. Katt je prilično mnogo pio i tražio da mu puni čašu...

— Vidim, lijepo si se udomio — kimao je. — Novca imaš, dobro ti ide i morao bi s prijateljem sve to podijeliti.

Kako? Kako to misliš?

William Katt slegne ramenima, zatim mu se drsko unese u lice.

— Pa, ostao bih kod tebe u gostima! Naravno, samo privremeno. Evo, vidiš da ne tražim novac koji mi duguješ. Koliko ono? — Aha, 1000 dolara! S kamatima to bi, to bi iznosilo... Oho! Oko tri, ne pet tisuća dolara.

— Otkud meni taj novac Willy! — teško uzdahne sudac i problijedi.

No Katt ga umiri.

— Pomoći ćeš mi da obavim jedan posao, a onda nek' te voda nosi!

— U svako doba, stari moj! — udobrovolji se Howland.

Te noći, koja je polako odlazila, do jutra su pili i kovali planove.

XII

Kad je sljedećeg jutra izišao iz kuće, James Howland je namjeravao najprije upoznati djevojku koja je prethodnog dana stigla u El Paso. Na licu mu se mogla pročitati zabrinutost i strah što je iznenada u njegov život ponovo ušao William Katt, čovjek kojeg se bojao i koji je bio pripravan na sve da bi stigao do cilja. Pitao se zašto se Katt zanimao za došljakinju? Da je on pokazao takvo zanimanje, bilo bi sasvim u redu. Ali svojim tako ružnim i odbojnim licem, Katt nije imao ni najmanjeg izgleda da se dopadne ni običnoj uličarki a kamoli...

Možda ga zanima zbog nekih drugih razloga? Sudac, doduše, nikad nije bio tako hrabar i grub kao

Katt. Služio se glavom i lukavošću kad je trebalo stići do cilja. Radio je najčešće u rukavicama. Zato valjda nitko u El Pasu i nije slutio da se bavi i nečasnim poslovima. Ako je tko i sumnjao, nije se usudio javno istaknuti. On je ipak bio uvaženi građanin, gradski sudac, koji je to mjesto kupio novcem, pa je iza njega, kao iza paravana, stajao uzdignuta nosa.

Koraćao je prema hotelu »King«. Sad je bio netko i nešto i to nije nipošto želio izgubiti. Stigne do hotela, zaustavi se u predvorju, pride starom Rogeru i probudi ga iz drijemeža. Starac poskoči kao da je uboden iglom.

— Malo si zadrijemao, starino, zar ne?

— Oprostite, gospodine suče! — počeo se opravdavati Roger nervozno trljajući oči. Prestrašeno je gledao Howlanda, svjestan da ga ovaj može najuriti jer je slutio da je vlasnik hotela, kao i nekoliko dućana u gradu. Začudo, sudac ga dobrodušno potapša po ramenu i nezainteresirano upita:

— Čujem da si dobio goste?

— Oh, da, da... — brzo odgovori starac. — Jednu lijepu damu. Stigla je jučer.

James Howland ga zapita:

— Sigurno si je dobro smjestio?

— Jesam, gospodine! Dao sam joj najbolju sobu.

— Zaslužio si da nešto popiješ. Hajde — promuklo će sudac.

Starac je bio u nedoumici. Zbunjeno se počesao po glavi, počeo kolutati očima pa promrmljao:

— Ali, ja, ovaj... još nisam dobio smjenu i...

— Ma, idi, idi... Ja ću te zamijeniti — nastavi sudac pokroviteljski mu kimnuvši.

Ostavši sam, Howland pogleda na sat. Već je bilo devet sati. Prišao je

tezgi i uzeo knjigu gostiju. Pročitavši ime gošće, promrmlja:

– Ange Busey! Ange Busey!

Sjedne i ugodno se zavalj u stolici. Zatim dohvati stare novine i počne ih listati. Stalno je pogledavao na stube na kojima se svakog trenutka trebala pojaviti djevojka. Najprije je naumio da je posjeti u sobi. No odustao je jer to nije bilo u skladu s njegovim džentlemen-skim manirama. Strpljivo je čekao da se pojavi, da bi porazgovarao s njom. Stalno je mislio na Katta, koji se izležava u njegovoj kući. Pri pomisli da bi mogao poremetiti njegove planove i miran život koji je vodio, prasnuo bi od bijesa. Bio je siguran da ga je odnio vrag pri okršaju s potjerom, ali se gad izvukao. Kao da ima sedam života.

Iz razmišljanja ga je prekinula škripa stuba. Brzo je pogledao onamo, spazio djevojku, ustao i s najljepšim osmijehom spremio se da joj poželi dobrodošlicu.

Očekivao je damu u svečanoj haljini, a ugledao djevojku u tijesno pripijenim farmerkama, kose boje žita, očiju modrih kao nebo i divnih, sočnih usana. Stajao je bez daha diveći se toj ljepoti. Vidio ju je kako prilazi tezgi za kojom je trebao stajati Roger, kako nezadovoljno mršti čelo. Howland je kao hipnotiziran promrmljao:

– Gospodica će oprostiti što je portir na trenutak izišao.

Tek ga je tada opazila. Nekoliko trenutaka ga je promatrala i mjerila od glave do pete, pa se zbunjeno nasmiješila i zacvrkutala glasom čistim kao kristal.

– Oh, iznenadili ste me! Zeljela sam ga upitati...

Prije nego što je izrekla misao do kraja, Howland se nakloni i upita:

– Mogu li vam pomoći?

– Što? Zar ste vi njegov zamjenik?

– Oh, ne – nasmiješi se sudac.

– Slučajno sam se našao ovdje i stojim vam na usluzi. Dopustite: James Howland, ovdašnji sudac.

Mirisala je na mladost. Iz nje je zračio poseban fluid, nešto što ga je ošinulo poput groma. Parfem joj je bio diskretan, pun egzotike, osmijeh na njenom licu očaravajući, kao ni u jedne djevojke koju je dotad upoznao.

– Zeljela sam ga upitati gdje bih mogla zajutarkovati – reče djevojka i zbunjeno se počne ogledavati. Nije mu se još predstavila. Ili je, možda, smatrala da nije vrijedan da mu se predstavi? Ili je zaboravila?

– Oh, oprostite! Kako rekoste da se zovete? Ah, da! Howland – zacvrkuta zbunjeno kao da je pogodila o čemu razmišlja. – Ja sam Ange Busey!

Sudac olakšano uzdahne, nakloni se i ponizno upita:

– Ako se gospodica slaže, bit će mi čast da sa mnom podijeli zajuttrak.

– Zašto ne? Baš sam gladna.

Prihvatila je njegovu ruku i Howland se iznenadi takvoj otvorenosti.

Očekivao je uobraženu, nakindurenu damu, a sreo ljepoticu u farmerkama koje su isticale njeno divno tijelo. Možda je bila neprikladno obučena za prvi susret s gradom i njegovim ljudima...

Usput, dok su koračali nogostupom, razmišljao je kamo da je odvede na zajuttrak. U gradu je bilo nekoliko restorana. Najbolji jelovnik nudila je mama Wright.

– El Paso je divan grad. Barem se meni tako čini na prvi pogled – govorila je usput Ange.

– Jest, imate pravo! Trudimo se da ni u čemu ne zaostanemo! – istakao je ponosno Howland, kao da je za to najzaslužniji.

Zahvaljujući ugledu koji je uživao kod vlasnice restorana, bili su brzo posluženi. Ange je izabrala kajganu sa šunkom, a on samo kavu. Sa zadovoljstvom je zapazio da se ona prema njemu odnosi kao da se odavno poznaju. Iako je bio znatiželjan da dozna što ju je dovelo u El Paso, bio je suzdržljiv, svjestan da bi još bilo prerano, osim ako mu to sama ne kaže.

Ubrzo je to i dočekao. Djelovala je neposredno i iskreno kad je rekla:

– Baš dobro što sam imala čast da na prvom koraku upoznam jednog džentlmena, i to suca. Ako mi dopustite, odmah bih to poznanstvo iskoristila i upitala vas...

– Samo izvolite! Rado ću odgovoriti – naklonio se sudac kavalirski, zadržavši od njenog pogleda, od tih divnih, široko otvorenih modrih očiju.

Njeno lice se u tom trenutku uozbiljilo i čelo prekrilo s nekoliko sitnih bora. Najprije je zbunjeno šutjela, a onda rekla:

– Tražim jednog čovjeka, gospodine Howland! To je zapravo moj otac. Znate, kako da vam objasnim...

Shvativši da je neodlučna on kimne, a ona se odsutno osmijehne.

– Riječ je o Garyju Buseyu! Znate, on, on... on je, kako da kažem... onako... ovaj, smušeni stari čovjek, koji je pobjegao od kuće. Zapravo, on je bolestan čovjek, gospodine suče. Da li ste ga poznavali?

– Da, živio je u El Pasu, ali...

– Što? Zar više nije ovdje? – naglo ga prekine djevojka i uzbuđeno ga uhvati za ruku. On osjeti njen

topli dlan i opet sjetno zavrti glavom.

– Čini mi se da je po njega došao sin i odveo ga kući... Čekajte! Aha! U Bain.

– U Bain? Kažete: sin? – zamišljeno ponovi djevojka. – Ali on nema sina, gospodine Howland! I nije iz toga grada.

Sudac slegne ramenima.

– Više bi vam o tome znao reći naš šerif. Na žalost, on je s pomoćnikom krenuo u potjeru za kradljivcima stoke.

Slušala ga je, ali odsutno. Izgledala je tužno, svjesna da je propao još jedan pokušaj da pronade oca. U njenim riječima, u očima što su bile tako vesele, iznenada se ugnijezdila tuga. Kao da je preko njenog lica prošao tamni oblak.

– Žao mi je, gospodice Ange – prošapće sudac i posegne za njenom rukom. Ali ona je brzo povuče i ustane. Stajala je neko vrijeme šuteći, a onda tiho upitala:

– Nije vam poznato kad će se vratiti šerif?

James Howland, koji je više očekivao od prvog susreta, slegne ramenima.

– Tko bi to znao? Možda sutra, a možda za osam ili mjesec dana.

– Oh, dotad ne mogu čekati. Bože, što da radim?

– Ako vam mogu pomoći na bilo koji način, ja sam pripravan – ponudi se sudac.

Ona zavrti glavom, uzme sa stola torbicu i pođe prema izlazu. Iznenadilo ga je takvo njezino ponašanje.

– Ako nešto mogu učiniti za vas, gospodice Ange – mrmljao je usput sudac.

– Hvala na doručku, gospodine Howland! – reče Ange odsutno. – Žao mi je što sam vam oduzela dragocjeno vrijeme.

– Oh, nije to ništa! – umiljavao se sudac. Ponudio joj je ponovo ruku da prođe na drugu stranu ulice, ali ona odbije i upita:

– Gdje se nalazi poštanski ured?

– Tamo, iza ugla, gospodice Ange! Odest ću vas! – ponudi se on, ali Ange odbije, odustno i tužno se nasmiješi, pruži mu ruku i reče:

– Bilo mi je drago što sam vas upoznala, gospodine Howland!

Prešla je preko ulice i ostavila ga na pola puta. Osjećao se povrijeđen. Želio je svima pokazati kako je »upecao«¹ novu djevojku. Gledao ju je kako korača nogostupom i prigušeno psovao. Zatim je pošao prema kući da o susretu s Ange Busey obavijesti Katta.

* * *

Saznavši da se u gradu više ne nalazi njen otac, Ange Busy je bila razočarana. Bila je sigurna da će ga napokon naći. A sad? Osjećala se izgubljena u tuđem gradu, bez obzira na to što je upoznala suca. Iako je bio ljubazan, pravi džentlmen, nije joj se dopadao. Iz njega je zračila neka hladnoća i himbenost. To ju je odbijalo, premda je vanjstvom bio drugačiji.

Kad je ušla u poštu i upitala može li u Sonoru poslati brzojav, postala je svjesna da je to jalov pokušaj. Savezni šerif će zacijelo imati drugog posla nego da se brine o nepoznatoj djevojci, koja mu je ionako bila na teret.

Možda je u međuvremenu doznao kamo je taj tobožnji sin odveo njenog oca. Ako je doznao, onda će nastaviti potragu. Zarekla se da će ga dovesti kući po bilo koju cijenu i nije se smjela obeshrabriti lošim vijestima.

Uzela je papir i olovku pa počela pisati brzojav saveznom šerifu. Ona je kroz prijav prozor opazila ka-

ko u grad ulazi umoran, prašan konjanik. Na njegovim prsima ugleda šerifsku značku, i na veliko čuđenje poštara, izjuri iz ureda.

Gotovo je pala na ulici, jer se spotakla, ali je ipak stigla do konjanika i zadihano upitala:

– Vi ste šerif El Pasa, ako se ne varam?

Došljak, čije je lice bilo umorno i ispijeno, kimne, odmjeri začuđeno djevojku i zbunjeno skine stetson. Onda se jedva vidljivo nasmiješi.

– A vi, vi ste, pretpostavljam, gospodica Ange Busey!

– Oh, da! – usklikne ona. – Rekli su mi da ste u potjeri i ... kako znate da sam ja...?

Mac Lullabee sjaše i bez ikakvih formalnosti pruži joj ruku.

– Hajdemo na miru porazgovarati – predloži. – Pitajte kako znam da ste vi kći starog Buseyja? Poznajem svako lice u gradu. O vašem dolasku obavijestio me savezni šerif.

– Onda znate nešto i o mojem ocu? – upita ona puna nade.

Šerif kimne i povede je prema kancelariji. Opazio je da Ange gori od znatiželje i nestrpljenja. Bio je sretan što će je obradovati dobrim vijestima.

– Vaš otac, gospodice Busey, sutra dolazi u grad! Drago mi je što vas mogu o tome obavijestiti.

– Oh, rekli su mi da ga je odveo neki čovjek! Bila sam očajna!

– Umirite se! Pronašli smo vašeg oca i on će uskoro biti u gradu – ponovi on umorno, ali sa zadovoljstvom što je može obradovati.

XIII

William Katt bio je veliki kombinator. Nakon pokušaja da otmicom Garyja Buseyja dođe do zlata i poslije susreta sa šerifom, kad nije

imao drugog izlaza nego da ubije kradljivce stoke, očekivao je da će to umanjiti njegovu krivnju što se lažno predstavio. Kad ni u tome nije uspio, a spriječili su ga u bijegu dok se nalazio na prijevoju Jackpine, doznao je od samog šerifa dragocjen podatak: stari Busey ima kćer!

Bila je to vijest koja je u njega ulila nadu da nije sve izgubljeno. Štoviše, možda nikad i ne bi uspio starog ludaka privoljeti da mu otkrije put do skrovišta u koje je sakrio zlato. A možda ga je i zaboravio, pa će zauvijek ostati u njedrima surove planine.

Ako Ange Busey tako dugo i ustrajno traži oca, zacijelo to ne čini bez razloga. Tko još mari za staroga, luckastog odrpanca? Možda i ona zna za skrovište ali joj manjka još koja pojedinost da ga pronade i postane bogata.

Takva i druga pitanja zaokupljala su Williama Katta dok je nestrpljivo čekao povratak Jamesa Howlanda. Koraćao je sobom kao zvijer u kavezu i nestrpljivo osluškivao kad će škljocnuti ključ u bravi. Bio bi to znak da se sudac vraća s vijestima koje je očekivao. Još jednom se prisjetio da Mac Lullabee nije glup kao što možda izgleda. Između njih je ostalo nekoliko neraščišćenih računa i zato bi bilo najbolje da mu se neko vrijeme izgubi s očiju.

Sretna okolnost što je u El Pasu imao starog znanca išla mu je na ruku i to je sad želio iskoristiti. Ako treba i ucjenom, jer Howland ništa drugo ne zaslužuje. Bio mu je pomalo i zavidan što se otrgnuo od razbojnišva, ali bi mu pao mrak na oči kad se sjetio vrelina sunca i pijeska i bolne rane na prsima koju je zadobio u borbi s potjerom. Dok

su se članovi bande razbježali na sve strane, on se poput pretučenoga psa uvukao u zaklon.

Kad se izvukao iz skrovišta u koje je kukavički pobjegao, James Howland, odnosno Burt Angstrom, nije ga ni pogledao premda ga je Katt molio da mu pomogne.

Mržnja koju je otada osjećao prema tom kicošu još je u njemu tinjala. Sad mu je trebao pomagač koji će provesti u djelo njegove planove, dok bude skriven. Kad to jednom učini, rado će s njim izravhati stare račune.

Čudio se kako su članovi potjere dopustili da pobjegne. U njemu je još tinjao strah da će ga šerif tražiti i prevrnuti nebo i zemlju da ga uhvati i pozove na odgovornost. Pa što?! Osim lažnog predstavljanja nije mu mogao ništa drugo pripisati. Ili ipak, kad razgleda potjernice, pronade na njima njegov lik...

Kad je Howland otvorio vrata, lice mu je bilo ozareno kao nikad u životu. Zadovoljno je trljao ruke. Kad ga je Katt upitao da li je upoznao Ange Busey, zadovoljno je kimnuo.

— Štoviše, bio sam s njom na jutaru! Krasna djevojka, kažem ti! Pupoljak!

— Ne melji gluposti! — zareži ljutito Katt. — Da li si doznao razlog njenog dolaska?

Sudac natoči čašu viskija, ispije ga i opet kimne. Obriše usta i odgovori:

— Mala je došla da potraži oca, nekoga starog ludaka. Ti ga ne poznaješ, zar ne?

William Katt stisne usta i ne odgovori. Ispije iz čaše ostatak viskija i čelo mu se nabora. Razmišljao je o Howlandovim riječima, gledao ga ispod oka i vidio istu sliku kao prije mnogo godina dok su zajedno jaha-

li. Tako je izgledao kad bi upoznao novu djeovjku u nekom gradu ili salunu.

— Bojim se da si se zaljubio do ušiju — primijeti pomalo podrugljivo.

Sudac se nasmiješi, odloži čašu s pićem, pucne prstima pa se protegne u naslonjaču.

— Imaš pravo, prijatelju. Mala je divna. Upravo za mene. Potrudit ću se da je dobijem.

— Okani se toga, Burte! — prosi Katt. — S njom imam druge planove.

— Kakve planove, Willy?

Umjesto da odgovori, Katt samo odmahne rukom, uzme bocu i natoči piće. Zatim polako, rastežući po teksaški, nastavi:

— Pokušaj nešto doznati od šefira. Kad se on vrati, ona će mu se zacijelo obratiti za pomoć. Što se tiče staroga, uskoro će ga sresti. No o tome poslije...

Mnogo toga James Howland nije razumio. Nije se ni trudio. Jedino ga je zabrinjavao Katt. Bojao ga se i jedva čekao da se izgubi iz grada. Stoga će rado ispuniti sva njegova naređenja samo da mu ne naškodi.

To je znao i Katt, koji je suradnika u zločinima promatrao i razmišljao kako bi ga rado stegnuo za vrat i zadavio. Mogao je to da je želio uraditi odmah. Možda bi bilo bolje da iz bisaga izvuče staru požutjelu potjernicu na kojoj piše riječju i slikom koga su građani El Pasa izabrali za gradskog suca. Ti zločini ne zastarijevaju.

Dok je »Willy-mačka« bio zaokupljen tim mislima, Howland se šepurio pred ogledalom i drhtao kao dječarac kad odlazi na prvi ljubavni sastanak. Još mu je pred očima bilo divno lice djevojke, njen tanak struk stegnut u farmerke, gru-

di što su pri svakom pokretu podrhtavale.

Poželio je poljubiti njene sočne usne, milovati je, ali se onda sjetio da to nije tako jednostavno. Kao da je slutio da djevojka na njega ne obraća posebnu pažnju. Tješio se mislju da ima vremena. Neće birati sredstva da je dobije, ukoliko mu taj prokleti Katt ne pokvari račune.

Promatrao ga je s mržnjom. Da je pogled mogao ubiti, Katt bi već zacijelo bio mrtav.

Na drugoj strani, u Katta je rasla bojazan da bi Ange, kad nađe oca, mogla odmah otići iz grada i dovesti u pitanje njegove planove. Odlučio je ostati u sjeni ali raditi tajno i što brže kako bi iz nje, milom ili silom, iscijedio tajnu gdje se nalazi zlatno skrovište. Ona je to vjerojatno znala. Ako uspije u namjeri, preko nje će doći do bogatstva.

Pohlepa za zlatom i želja za lagodnim životom izjedala ga je poput raka. To je bila strast, koje se nije mogao osloboditi. Kao što je sudac volio žene, on je žudio za zlatom. Možda će ih ta strast odvesti u grob, ali je valjalo pokušati da iz toga izvuče korist, ne prezajući ni pred čim, makar morao koračati preko leševa.

— Kad malo dodeš sebi, kad izbiješ iz glave Ange Busey, posjeti šerifa. Sigurno se već vratio. Dao bih ruku u vatru da me je gonio — reče Katt promuklim glasom i nogom ugasi cigaru na skupocjenom sagu.

Howland bi najradije pukao od muke. Umjesto da mu prigovori, on samo kimne i teško uzdahne. Zatim opet pride ogledalu i ogleda se u njemu od glave do pete.

— Idem u šerifovu kancelariju! Ako sretnem djevojku...?

— Drži se podalje — nareći Katt.

— Možda bi bilo dobro da joj malo zavrtim glavom. Poslije, kad stek-

ne povjerenje mogao bih doznati ono što želiš – predloži lukavo sudac.

William Katt odmahne glavom. Na njegovu vratu nabrekne žila od bijesa. Ošine ga ljutito pogledom i prosikta:

– Rekao sam: prste k sebi! Pozbavi se sad sa šerifom i nastoj doznati ako nekamo krene s djevojkom, pa odmah javi!

– U redu, prijatelju – Howland obori glavu i krene prema vratima.

* * *

Serifu je bilo neugodno što je kancelarija prljava, pa se pokušava zbog toga ispričati pred djevojkom. Ali Ange Busey to uopće nije zapažala. Sjedila je kao na iglama i jedva čekala da nešto više dozna o ocu.

Mac Lullabee je bio miran, staložen čovjek. Trideset godina, koliko mu je bilo na širokim plećima, bile su godine iskustva. On je doista mnogo znao o životu. Premda je poznavao mnoge djevojke, jer nije bio svetac, kad je ugledao Ange, ona ga se duboko dojmila.

I njoj se dopadao taj čovjek koji se zbunjeno osmjevivao i nervozno pucketao prstima. Bio je na svoj način zgodan. Ne lijep, ali simpatičan, a posebno su mu oči bile kristalno čiste, modre kao nebo, pomalo i zelene poput prerije.

Ukratko joj je ispričao događaje, iznio kako se neki William Katt predstavio kao Buseyjev sin pa promuklo zaključio:

– Taj gad je pobjegao! No uhvatit ću ga jer mi nešto govori da se iza toga imena krije zločinac. Što se tiče vašeg oca, on će sutra stići s potjerom. Živ je i zdrav, ali ne u onom smislu... Razumijete?

Djevojka kimne, zahvalno ga pogleda pa tiho reče:

– Hvala vam za sve što ste za njega učinili! Voljela bih da mu se povрати razum. Znate, on je bio... tako... nježan i skrban otac. Kad nismo već mogli trpjeti siromaštvo, otišao je za tim prokletim zlatom. Pronašao ga je, poslao nam novac da kupimo ranč...

Slušao ju je kako priča, zadivljen ljepotom tog lica i očiju. Shvatio je da tek sad nešto više zna o starcu kojeg je zavolio kao oca. Nije je prekidao, premda je to želio. Čekao je da završi.

– Majka je već pobolijevala. Rekao je da mora iskopati još zlatnog praha da je odvede najboljim liječnicima u Dallas. Na žalost, nije uspio spasiti majku... – Zajecala je i ružičastom maramicom obrisala oči. Zatim je nastavila: – Jednog dana se vratio. Bio je isprebijan na mrtvo ime. Užasno. U bunilu je govorio kako je pronasao bogatu zlatnu žilu. Tražio je od mene olovku i papir, nešto je crtao i stalno spominjao zlatnu ostrugu. Posjedovao je nekakvu starudiju koju je negdje pronasao. Ne vjerujem da je zlatna...

Kad je djevojka na trenutak zašutjela, Mac Lullabee je prekine:

– Spomenuli ste zlatnu ostrugu, gospodice Busey... Znate, vaš je otac imao pravo. Ona je zbilja od zlata. Kad je, naime, sasvim slučajno s nje otpala prljavština, ukazalo se zlato. Zatim mi ju je poklonio... Odmah ću vam je pokazati – rekao je i otvorio писаći stol. – Znate, ja je nisam htio primiti, ali mi ju je silom predao.

Izvadio je iz писаćeg stola ostrugu i pružio je djevojci.

Ange je pažljivo razgleda, okrene nekoliko puta pa reče:

– Da, to je ta ostruga. Mislila sam da je bezvrijedna.

– Što znače ovi crteži na njoj, gospodice Busey?

Ona odloži ostrugu, zamišljeno zavrta glavom i slegne ramenima.

– Nije mi poznato, šerife, ali sad vjerujem da je otac znao njenu vrijednost. Čudno... vama ju je poklonio?

– Bio sam mu prijatelj!

– Znam. Čula sam i toplo vam zahvaljujem – reče Ange. – Ah, sitnica! Bio je tako jadan i bespomoćan...

Opet su nekoliko trenutaka šutjeli, a onda djevojka zamišljeno nastavi:

– Koliko znam, ostruga mu je pomogla da pronade bogatu zlatnu žilu. Kako, to mi nije jasno. No slutim da je povezana sa svim onim događajima.

– Može biti.

Njihov razgovor u tom trenutku prekine otvaranje vrata. Na njima se pojavio Howland, lica razvučena u ljubazan osmijeh.

– Smetam li? Slučajno sam prolazio i čuo da ste se vratili...

Odjednom je zašutio. Njegov se pogled zaustavio na zlatnoj ostrugi. Primio ju je, pogledao sa svih strana.

– Divna je... zlatna...? – Čije je to vlasništvo? Vaše, gospodice Busey?

– Moje – izusti djevojka hladnim glasom.

On ponovo pogleda ostrugu.

Lullabee i Ange se pogledaše. Bili su zbunjeni njegovim dolaskom. Prekinuo ih je u razgovoru i tko zna što će pomisliti. To više što je u sučevim očima, kad ju je ugledao, bljesnuo čudan plamen.

– Divan starinski rad! – reče sudac promuklim glasom, nasmije-

ši se i pogleda Ange. Odloži ostrugu, pa doda: – Kažete da je vaše vlasništvo, gospodice Busey? Teška je i s obzirom na starost mnogo vrijedi. Ako je želite prodati, znam čovjeka koji skuplja vrijedne rijetkosti.

– Nije na prodaju! – namršteno odgovori šerif.

Sjedio je zbunjen i nervozno se poigravao značkom. Bilo je očito da sudac ne može skinuti pogleda s ostruge. Ponovo ju je primio, počeo okretati pa rekao:

– Gle! Nekakvi znakovi! Prava poslastica za arheologe.

Po šutnji je shvatio napokon da nije dobrodošao, da ih je prekinuo u razgovoru koji nije bio za njegove uši. Skinuo je bijeli stetson.

– Ovdje je divna hladovina. A napolju, da crkneš od vrućine.

Ne uključise se u razgovor pa se sudac namršti, bijesno ih pogleda i službenim se glasom obrati šerifu:

– Poslije, kad s damom završite razgovor, koji je očito samo za četiri oka, svratit ću da porazgovaramo o uspjehu vaše potjere.

– Nije potrebno, suče! Mogu vam reći da je potjera uspjela, kradljivci stoke su likvidirani. Našli smo oca ove djevojke, ali mi je pobjegao onaj prokleti Katt. Ne za svagda. Već ću ja njega uhvatiti! – odvrati Lullabee i zadovoljno pogleda Ange.

Djevojka je sjedila i šutjela. Sudac krene prema vratima, nakloni se i upita:

– Gospodice Busey! Vidjet ćemo se na večeri, zar ne?

– Žalim, gospodine suče, ali večerat ću sa šerifom – odgovori ona hladnim glasom.

– Ah, tako – povrijedeno izusti Howland i izide.

Kad je zatvorio vrata, nije odmah pošao kući.

Izvadio je iz džepa cigaru, polako je pripalio i oslonio se o zid da bi čuo o čemu Ange i šerif razgovaraju. Bio je znatiželjan, a tako će ujedno izvršiti i Kattovo naređenje.

– Ne dopada mi se taj sudac – čuo je kako je uzdahnula Ange. Pri tome je otvoreno pogledala šerifa.

– Previše nametljiv, nekako ljigav. Sudac nije vidio da je šerif slegnuo ramenima. Nakon toga zavlada je tišina, a onda se ponovo čulo:

– Znači, pošto je vaš otac bio teško ozlijeđen, nije odmah, ovaj, kako da kažem...

– Poludio? To ste htjeli pitati, zar ne? Ne, nije. To je došlo poslije, tko zna zašto. Bilo je nekih komplikacija...

Šerif je prekinе pitanjem:

– I nije rekao tko ga je ozlijedio, hoću reći ispretukao?

– Pa, kako da kažem... ovaj, spominjao je neko ime... čekajte da se sjetim... Ah, da! Govorio je o nekom, nekom Kattu. Da, ime slično mački, zar ne?

– Jest – mrzovoljno nastavi predstavnik zakona. – On i jest prava mačka.

– Pretpostavljam da je to bilo zbog zlata – zamišljeno nastavi djevojka.

– Zlata?

– Da, s njim ga je kopao, ali je taj Katt bio pohlepan i želio se valjda dočepati njegovog dijela. Barem sam to zaključila iz razgovora dok je tata još bio pri kakvoj – takvoj svijesti.

– Slutim što želite reći. Niste baš sigurni u priču o zlatu.

– Ne, nisam! Da bi se zlato pro našlo, potreban je otac. Nije mi rekao u kojem dijelu planine ga treba tražiti, gdje je kopao. Da to znam, bilo bi znatno lakše.

– On je bolestan i sumnjam da će biti u stanju...

Djevojka ga brzo prekine.

– Oh, samo da ga vidim! Nije važno zlato! Doduše, dobro bi mi došlo da ga odvedem najboljim liječnicima. Znate, njegovo ludilo nije stalno. Ima on i svijetlih trenutaka.

– Jest, to sam i sâm zaključio.

U tom trenutku sudac začuje škripu stolca, pa brzo odbaci nedopušenu cigaru i zamakne iza ugla.

Ono što je čuo uzbudilo ga je. Ako je istina što kaže djevojka, onda taj starac predstavlja ključ do velikog blaga. Nije li Katt zbog toga i došao u El Paso? Naravno, on je istukao starog Buseyja. Ali zašto? Zašto ga nije prisilio da ga odvede do naližšta? Što se u međuvremenu dogodilo da mu je pokvarilo planove?

Odjednom je u njemu buknuła pohlepa. Kad bi imao to zlato, sve bi bilo drugačije. Zauvijek bi nestao iz ovoga prljavoga gradića i počeo graditi karijeru. Dosta mu je bilo sitnih pljački i prijevara, stalnog razmišljanja o tome hoće li ga netko od suradnika prijaviti.

Kattu će ispričati izmišljenu priču i zatajiti postojanje zlatne ostruge. Polako se uputio kući. U sebi se ljutio što Ange nije prihvatila da s njim večera. Bio je to velik udarac za njegovu taštinu. Ali James Howland nikad ne bi zastao na pola puta. Odlučivši da joj se na bilo koji način približi, počne duboko razmišljati. Kad je skrojio plan kako da prevari Katta i domogne se dragocjene ostruge i djevojke, na njegovu licu zablista zadovoljan osmijeh.

* * *

Mac Lullabee se zbunjeno nasmiješio kad je Howland izišao. Proveo je duge sate u sedlu. Boljela ga svakakost. Ali dok je gledao Ange, odjednom je nestalo umora. Osje-

ćao se sretan što joj je prvi saopćio vijest o ocu. To je kod nje izazvalo olakšanje. Dolazak suca samo je na trenutak pokvario taj dojam. Šerif je ustao sa stolca i prišao djevojci. Razgovarali su neko vrijeme...

– Namjeravate li doista, gospo-
dice Busey, pronaći ono zlato? –
upitao je nakon kraće pauze.

Sudac to više nije čuo. Djevojka nije znala što da mu odgovori. Bila je zadovoljna što je napokon pronašla oca. Nekoliko trenutaka je razmišljala, a onda odmahнула glavom i odgovorila:

– Nije to važno, šerife!

– Zovite me Mac, ako se slažete,
– on će zbunjeno. Djevojka kimne, uzvratiti osmijeh i nastavi:

– Dakle, kao što sam rekla, to nije važno. Za mene je veliko olakšanje što ću se uskoro sresti s ocem. Znate, zarekla sam se da ću ga pronaći. Mogu vam reći da nije bilo lako...

On kimne. Bilo bi teško i muškarcu opstati na Divljem zapadu, a kamoli ženi. Morala se mnogo toga odreći da bi stigla do cilja.

Na stolu je još ležala mamuza. Sunčevi zraci, što su u jednom trenutku prodrli kroz prozor, zaustave se na njoj. Šerifu se učini da zlato gori. Bljesak je bio tako intenzivan da nije mogao skinuti oka s ostruge.

Umjesto da nastave razgovor, tje-
ran nekim čudnim porivom, Mac Lullabee primi zlatnu ostrugu. Gledao ju je i vrtio glavom, te poluglasno promrmljao:

– Da zna govoriti, zacijelo bi imala što ispričati.

– Da, imala bi, posve sigurno –
zamišljeno će Ange, pa odmahne rukom i ustane. Zatim se stidljivo nasmiješi. – Ja vas zadržavam, a vi ste zacijelo umorni? Oprostite!

Ne, sad više nije bio umoran. Kradomice je promatrao njene oči.

Sve joj se više divio i odjednom je poželio da ovaj susret potraje što duže.

– Kad vas je sudac pozvao na večeru, odbili ste ga i obećali da ćete meni učiniti tu čast – primijetio je drhtavim glasom.

– Oh, rekla sam to samo zato da ga se riješim.

– A hoćete li možda sa mnom doista večerati?

U tom trenutku ga je pogledala u oči. On osjeti ljepotu i dubinu toga zagonetnog pogleda i gotovo sagne glavu pred njim. No ipak ga izdrži i uzvratiti istim pogledom pitanja i želje. Sad se Ange zbuni pa nervozno i tiho reče:

– Bit će mi čast, šerife! Odsjela sam u hotelu »King«. Bit će ondje...

Krenula je prema vratima, ali je zaboravila ostrugu. Lullabee je podsjeti na nju.

– Oh, neka ostane kod vas! Ovdje je sigurnija, zar ne? Uostalom, ona i pripada vama... poklon mog oca i...

– O, ne! Nikako! – usprotivi se šerif. – to ne mogu primiti.

Nije više ništa rekla. On je otpрати do vrata, a zatim se oprostise.

– Dakle, u osam sati?

– U redu, šerife, ovaj... Mac – nasmiješi se ange i ponosno uzdignute glave krene nogostupom.

Kad se vratio u kancelariju, tek tada je osjetio umor. Spustio se na postelju, stavio ruke pod glavu i zagredao se u strop. Mislio je na Ange Busey, tu djevojku što je iznenada ušla u njegov život, i na ostrugu, koja je na neobičan način ispreplela njihove sudbine.

* * *

Tu večeru neće nikad zaboraviti! Obukao je najbolje odijelo. Nakon obilnoga i ukusnog jela naručiše kavu.

Ange je bila divna. Haljina purpurne boje isticala je njeno lijepo tijelo i skladno joj je pristajala uz lice, dajući mu neku neobičnu dražest. Nakon prvih škrtih riječi brzo se opustiše. Ugodno su ćaskali kao da se godinama poznaju.

Djevojka mu je pričala o svom malom ranču, o Williamu Smithu, starom predradniku i dugogodišnjem prijatelju oca, koji je sad zamjenjuje.

– Volim ga kao oca! – cvrkutala je Ange. – Imamo još tri kauboja, sve dobri ljudi, koji bi za mene u vatru i vodu. Na žalost, u potragu za ocem krenula sam sama. Jedva sam ih se otarasila...

– Vi ste hrabra djevojka, gospodice Busey! – složio se Lullabee.

– Jesam li? Ne bih rekla – branila se ona pocrvenjevši.

I ne zovite me gospodice Busey. Ja sam Ange, kao što ste vi za mene Mac – doda ona i ponovo porumeni.

Šerif zadovoljno kimne. Odjednom je poželi da joj ispriča nešto o svom životu. Kao da je to slutila, ona bojažljivo primijeti:

– Ja pripovijedam bez veze, a vi, Mac, šutite i samo me strpljivo slušate. Pričajte mi o sebi.

– Što ima da se priča – osmjehne se šerif. Zamišljeno, kao da se sjeća prohujalih vremena, pokušao se prisjetiti svih važnijih trenutaka u životu. Sklopio je oči. Gledala ga je i čekala. On se zbunjeno nasmiješi.

– Roden sam u Teksasu. Moji su bili siromašni. Pa tako počinje gotovo svaka životna priča... Siromašni, ali poštteni...

Pričao joj je o nesretnom djetinjstvu, o potucanju od nemila do nedraga i o tome kako je zamrzio zločin i potajno se nadao da će jednog

dana postati šerif. Želja mu se dođe ostvarila ali...

– Znate, sve mi se čini da ipak nisam odabrao pravo zanimanje – zaključio on nekako gorko.

Bilo je u tome žaljenja zbog nerazumijevanja, zbog svih razočaranja, kroz koja je prošao da bi El Paso učinio mirnim gradom u ovom dijelu Zapada. Ange se nije slagala s njegovim mišljenjem. Smatrala je to časnom dužnošću.

– Oduvijek sam smatrala da su predstavnici zakona posebni ljudi! Zamislite što bi se dogodilo da nema šerifa? Vladalo bi bezakonje. I ovako ga je previše. Stalno ubojstva, pljačke, pohlepa...

– Jest, imate pravo – kimne Lullabee. Neko je vrijeme šutio, a onda zaključio: – Pa, iz ove kože ne mogu, zar ne? Nego, palo mi na um da vas upitam... naravno, ako u međuvremenu vaš otac, kako da kažem...

– Dode sebi, zar ne? – prekine ga ona.

Kimuo je glavom. Možda ne bi trebalo gurati nos u njene poslove? Zašutio je ali ga djevojka ponuka da govori.

– No, kažite što ste mislili, Mac!

– Mislim, ako prizdravi... hoćete li krenuti u planinu ili ćete se vratiti na ranč?

Trenutak je razmišljala, a zatim slegnula ramenima.

– Vidite, Mac, ja... dosta mi je lutanja. Zaželjela sam se mirnog života i svog ranča. Do vruga i zlato! Što više razmišljam o tome, pitam se da li je moj otac doista pronašao bogatstvo nalazište. Nije li to samo plod njegove mašte, jer je oduvijek sanjao kako će se obogatiti ako pronade taj prokleti metal? Što se tiče one ostruge...

– Da, što je s njom?

– Pronašao ju je na nekom starom španjolskom putu. Barem mi je tako rekao.

– Na španjolskom putu? – ponovi zamišljeno šerif.

– Da. Možda ni sam ne zna da je ta ostruga skupocjena.

Španjolski put, tako su zvali onaj dio Kojotova prolaza gdje se u kamen usjecala cesta što je vodila do prijevoja Jackpine. Ondje je, u podnožju planine, tekla rijeka koja se nekoliko godina prije pročula kao bogato zlatno nalazište. I bila je, ali na nju nahrupiše osvajači, pretražiše njena njedra i izvukoše mnogo zlata. Otada se spominjala samo u pričama koje su došle i do ušiju Maca Lullabeeja.

Prije nego što su izišli iz polupraznog restorana, Ange mu još jednom toplo zahvali na pomoći.

– Da nije bilo vas, Mac, još bih lutala tražeći oca. Sretna sam što ću ga sutra sresti. Znate, tako sam nestrpljiva. Nisam ga vidjela tako dugo. Već sam pomislila da nije živ. Ja, ja...

Odjednom je briznula u plač. Mac je nježno uhvati za ruke i toplo pogleda. Boljele su ga njene suze. Najradije bi ih ispio usnama.

– No, no... trebali biste se veseliti, Ange, a vi? To nije u redu – prekori je nježno.

Obrisala je suze i nasmiješila se. Kimnula je zatim.

Otpratio ju je do hotela. Bila je divna zvjezdana noć, topla i suha. U hotelu je netko pjevao, netko se smijao, lajao je samotan pas, a iz prerije, kao s drugog svijeta, čulo se tužno zavijanje kojota.

– Dobro spavajte, Ange! – poželi joj Mac i lagano joj stisne ruku.

– Oh, hvala za ugodno provedenu večer – reče ona.

XIV

James Howland, doduše, nije mogao ni htio Kattu reći ništa novo osim da je djevojka posjetila šerifa i da su dugo razgovarali. Koliko je mogao zaključiti dok se nalazio u kancelariji, pričali su o nevažnim stvarima. Uglavnom o njenom ocu, koji se sutradan trebao vratiti s potjerom.

Nije mu, naravno, ništa rekao o zlatnoj ostruzi.

William Katt je bio nezadovoljan. Sumnjičavo ga je odmjeravao kao da je slutio da nešto taji. Bio je bijesan što se morao smjestiti u toj proklesoj kući i kao zvijer u kavezu koracima mjeriti dužinu sobe. Da je bio napolju, i da je sam uzeo stvari u ruke, bio bi mnogo zadovoljniji. Ali strah je bio jači od te želje, premda se potajno nadao da vijesti o njegovim zločinima nisu stigle u El Paso. Što bi se dogodilo ako riskira i sam se preda šerifu pa se pokajnički isprika što se lažno predstavio?

– Spominjali su i tebe – iznenađeno reče sudac zadovoljno promatrajući kako se Katt ljudi što su njegove obavijesti bile štire i nezadovoljavajuće.

– Mene? – Katt iznenađeno podigne glavu.

– Da, zakleo se šerif da će te uhvatiti! To mi je rekao kad sam ga zapitao o potjeri – potvrdi Howland likujući. Sve je više bio zabrinut zbog Kattova boravka u gradu. Prijatelji su opazili da nije došao na uobičajenu partiju pokera i da mu nose jelo iz restorana. Podbadali su ga:

– Sigurno imaš u kući novu žensku koja te tako zaokuplja?

Pustio ih je da žive u tom uvjerenju, ali je u sebi pucao od muke što se mora vratiti u kuću da bi pravio

društvo čovjeku kojeg se bojao kao žive vatre.

— Ah, da — iznenada vikne Howland — udarivši se po glavi tobože zbog zaboravljivosti. — Nešto bih te upitao, ako dopuštaš.

— Hajde, govori! — hukne Katt nezadovoljno.

— Da li si kad bio kod Kojotova prolaza?

Začuvši pitanje, Katt se trgne. Sumnjičavo pogleda suca i stisne zube. Zašto ga to pita? Kako je samo došao na tu ideju, kad je i malom djetetu bilo jasno da je prolazio tim krajem kojim su se kretali kradljivci stoke.

— Zašto te to zanima?

Sudac slegne ramenima i umorno se protegne. Tog dana je prilično toga doživio. Mučio ga je samo poraz što ga je doživio od Ange Busey. To joj nikad neće oprostiti.

— Ti nešto znaš, Burte! — Katt mu se prijeteci unese u lice.

— Ja! Ništa, pitao sam uzgred.

— Slušaj i pazi: ako budeš lagao, gotov si! Znaš da se sa mnom ne možeš igrati.

— Znam, Willy! — zacvili sudac i drhtavim rukama jedva natoči novu čašu viskija.

Da li bi bilo uputno, mislio je Katt, da još noćas krene u akciju? Ange Busey je odsjela u hotelu „King“, u sobi broj 2. Neće mu biti teško da je pronade i prisili da s njim krene u planinu. Ali nije bio siguran da ona zna put do tajnog skrovišta. Neće li se provesti slično kao i s njenim ocem? Tko mu jamči da je djevojka doista upućena u tajnu? Zar bi tako dugo tražila starog ludaka da je znala put do zlata?

Bila su to pitanja na koja nije znao odgovor.

Odlučio je pričekati da se vrati Busey. Kad se sretne otac sa kćer-

kom, možda će zajedno krenuti u planinu da bi uzeli zlato. To je bila njegova posljednja prilika i on je nipošto ne smije propustiti.

* * *

Sljedećeg dana Mac Lullabee je dobio pismo iz Baina. U njemu je Carter Travis, između ostalog, pisao: „... pa vam, poštovani kolega, dajem do znanja da sam među potjernicama iz 1876, 1877. i 1878. godine pronašao nešto što će vas očito zanimati. Riječ je, kao što ćete vidjeti, vjerojatno o čovjeku o kojem ste mi govorili, dakle o Williamu Kattu. Doduše, to ime je tiskano na potjernici, ali pretpostavljam da je lažno. No bilo kako bilo, siguran sam da će vam poslužiti ako sretete tog tipa. U Bainu se ne događa ništa osobito. Da li ste od saveznog šerifa Jeffa Wekuska primili okružnicu o pljačkašima vlaka za Dallas?

Bilo mi je zadovoljstvo što sam vas upoznao.“

Šerifove slutnje su se obistinile. Čovjek koji ga je promatrao s pozujele potjernice bio je nešto drugačiji. Taj nos, dug poput ptičjega kljuna, usko lice, male oči i usta stisnuta u jednu crtu odgovarala su opisu Williama Katta.

Imao ga je u rukama, a pustio ga da pobjegne! Štoviše, šetao mu ispred nosa. Prokletstvo! Bilo je to nešto što ga je tako razljutilo da nije ni čuo kako se otvaraju vrata.

— Zdravo, Mac! — začuje poznat glas.

Raskrečenih nogu, s umornim smiješkom na usnama, dok je kraj njega stajao Gary Busey, u kancelariju je ušao Pete. Starac je zahihotao, pošao Macu u susret i promrlijao:

— Ti čuvaš moju ostrugu! Ona me brani od Katta!

Ustavši od stola, šerif raširi ruke i dobrodušno potapša pomoćnika po leđima, zagrli starca i reče:

– Dobro došli, momci!

Nešto poslije, pošto se Busey uvukao u ćeliju i slatko zaspao, oni nastavise razgovor.

Lullabee ukratko upozna Petea s najnovijim događajima, a Pete ga obavijesti da je povratak stoke prošao bez neprimika.

– Vlasnici kojima smo vratili stoku srdačno te pozdravljaju i hvale te na sva usta! – reče Taylor.

– Što-više, rekoše da im nećeš pobjeći kad dođu u grad. Napit će te tako da ćeš jedva hodati po crnoj zemljici.

Njegov smijeh zarazi Maca. Nasmejao se, ustao i pogledao prema Buseyju, koji je hrkao u sav glas. Zamišljeno zatim podigne šešir s čela i promrmlja:

– Baš me zanima hoće li Gary prepoznati kćer. Kako bi bilo da zalijemo tvoj povratak? Nakon toga briši kući i u krevet! Usput ću posjetiti Ange Busey i obavijestiti je da joj je stigao otac.

– U redu, šefe! – zadovoljno će pomoćnik.

Krenuše prema izlazu, pa nastavise razgovor.

– Znači, Katta nisi uhvatio? – primijeti u jednom trenutku Pete pošto su već popili po viski. Šerif ljutito zavrti glavom i promrsi:

– Kao da je propao u zemlju! No sve mi se čini da se mota negdje blizu. Tragove sam izgubio kod »Tri cedra«, znaš gdje je to?

– Znam.

– Nije me prevarila slutnja da je riječ o zločincu. Uz potjernice koje mi je poslao Travis nalazi se i podugačak spisak zločina. Što misliš da li da o tome obavijestim saveznog šerifa?

– Pete slegne ramenima, pročisti grlo.

– Učini što misliš da je najbolje, Mac! Ja sad odoh.

Piće nije ispio do kraja. Šerif isprazni čašu, pogleda za njim i zavrti glavom.

– Uh, što je žena magnet, zar ne, Tug?

– Kažem i ja – nasmiješi se barman. – Vuče na trista milja... Ako ste raspoloženi, ispričao bih vam vic o tome, šerife.

– Ne sad, Tug! Drugi put – reče predstavnik zakona i pode u hotel.

XV

Ange Busey je upravo silazila niz stube. Okrenut leđima, razgovarajući s portirom, Mac ugleda suca pa zastane i pokuša se povući, shvativši da je Howland vjerojatno čeka. Ona ga je već ugledala, nasmijala se i zacvrkutala:

– Kakav divan dan, Mac!

James Howland se trgne začuvši njen glas, a zatim ljutito stisne usta kad je shvatio da ove riječi nisu upućene njemu. Ipak je bio toliko drzak da joj istovremeno kad i šerif krene u susret.

– Dobar dan! – pozdravi je namjestivši svoj najljepši osmijeh i pokloni se. – Sad ne možete reći da ste već prihvatili nečiji poziv na ručak. Pozivam vas da mi učinite tu čast!

Ange pogleda Maca i ljutito stisne usne. Njen pogled u kojem je dotad bilo dobrodošlice za šerifa, iznenada postane hladan i ona nevoljko promrsi:

– Žao mi je... ja, ovaj...

– O, ne smijete me odbiti! – usklikne sudac i poljubi joj ruku.

Bila je zbunjena kao i Lullabee.

Opet se među njih ugurao taj prokleti drznik. Dobro ponašanje i činjenica što je on ipak gradski sudac odlučili su i ona je ipak prihvatila njegov poziv.

– Dobro! Možemo ručati zajedno, zar ne, Mac!

Mac Lullabee se namršti. U drugim okolnostima ne bi imao ništa protiv da ruča sa sucem.

– Došao sam vas obavijestiti, gospodice Ange, da se vaš otac upravo vratio. Nalazi se u mojoj kancelariji. Tako je umoran da je odmah zaspao. U ćeliji je.

– Baš zgodno – iskesi se Howland.

– Kad ga mogu vidjeti? – upita Ange drhtavim glasom.

– Kad god želite. Jadnik! Što je sve propatio!

Znatiželjan kako će se odvijati susret oca i kćeri, James Howland brže-bolje reče:

– No idemo! Što čekamo! Sigurno ste nestrpljivi, gospodice Busey?

– Oh, jesam! – uzdahne ona. – Nisam ga vidjela više od dvije godine.

Ispratiše je do izlaza. Kad su zakoračili na nogostup, odjednom Ange stane, najzavodljivijim osmijehom pogleda suca pa ga umiljato upita:

– Gospodine Howland, možete li umjesto mene poslati brzojav mojim ljudima na ranč i javiti im sretnu vijest?

James Howland proguta udicu. Brže-bolje, naklonivši se udvorno, reče:

– Bit će mi čast, gospodice Busey!

Ange napiše adresu i nekoliko riječi, pa isprati suca najsladim osmijehom. Kad je zamakao iza ugla, ona se okrene šerifu. Ugleda njegovo ljutito lice, pa mu zaprijeti prstom.

– Nemojte se ljutiti, Mac! Morala sam ga se na neki način riječiti, zar ne? No idemo! Gorim od nestrpljenja. Oh, hoće li me prepoznati?

Da, prepoznao ju je. Još je sanjivo trljao oči, ali je znao tko ga je posjetio. Odjednom se u njegovim ugaslim očima pojavio čudan plamen.

– Ange, djevojčice moja! – uskliknuo je.

Poletjela mu je u zagrijaj. U očima joj zablistаше suze.

– Oče! Oh, tata! Tako sam sretna što sam te napokon pronašla! Više te nikad neću pustiti.

Sretan što joj je omogućio tu radost, Mac Lullabee okrene glavu da ne bi u njegovim očima vidjela suze. Tupo je zurio kroz prozor. Trgnuo ga je Angin povik:

– Šerife! On me razumije. Čujem kako šapće majčino ime. On će ozdraviti! Oh, tako sam sretna!

Spontano, u želji da još s nekim podijeli radost, ona ga zagrli. On osjeti na svom ramenu njenu kosu, dah i diskretan miris ženske puti. Zadržšće od slatkog osjećaja i sklopi oči. Najradije bi je okrenuo prema sebi pa dugo, dugo gledao u oči boje neba.

– Oh, drago mi je što se sve dobro završilo – pravdao se i poželio da njena glava vječno ostane na njegovu ramenu.

Kad se napokon okrenula i pogledala ga toplim, vlažnim očima, on u njima pročita nešto više od obične zahvalnosti.

Dok je bila oslonjena o njegovo rame, na vratima se pojavio sudac. Kad je ugledao taj prizor, zadržšće od mržnje.

– Oprostite, nisam znao...

– Suče! Otac me prepoznao! – uskliknula je presretna djevojka.

U jednom trenutku Mac pomisli kako će i sa sucem podijeliti radost na sličan način. No prevario se.

Ona se vratila ocu, koji je čudnim smiješkom gledao što se događa i poluglasno mucao:

– Sad mi više ne treba ostruga da me čuva od Katta! Sad su sa mnom Ange i moj prijatelj šerif!

Gledali su kako Ange miluje oca po sijedoj kosi, nešto mu tepa, a onda se okrenula prema njima.

– Oh, baš sam šašava! Zaboravila sam... molim vas odvedite me u dućan gdje za njega mogu kupiti odjeću i obuću.

Prvi se ponudio Howland, ali Ange odbije njegovu ruku. Uhvati jednom rukom oca a drugom šerifa, pa ih povede prema izlazu. Sudac ostade na cjedilu. Prasnuo bi od bijesa i mržnje, ali se znao savladati. Pogleda ih s mržnjom i promrlja:

– Doći će mojih pet minuta, djevojko! A ti, Lullabee, čuvaj kožu! Burt ne oprašta!

Odlučivši da im se osveti za poniženje, sudac pognute glave pođe kući.

* * *

– Gdje si, do vraga? – dočeka ga ljutito Katt.

Umjesto da se opravda, još pod dojmom onog što se dogodilo, Howland stisne šake i opsuje. Nalio je viskija do vrha čaše i ispio ga u jednom gutljaju. Onda je sjeo na prvi naslonjač i počeo maramicom brisati oznojeno lice.

– Nešto sam te pitao, do vraga, bijesno će bandit. – Da li čuješ što ti govorim?

– Da, čujem! – odusno reče Howland i natoči si još jednu čašu žestokog pića. Ono na trenutak potisne u njemu osjećaj poniženja i mržnje. Ustane i počne bijesno šetati sobom. Zatim glasno reče: – O, znat će oni tko je Howland! O, to im neću zaboraviti! Zamisli što mi se dogodilo...

Zatim, praskajući od bijesa koji ga je ponovo obuzeo, potanko ispri-

ča susret s Ange i šerifom u predvorju hotela, pa djevojčin susret s ocem.

– Znači, stari se vratio? I kažeš da ju je prepoznao?

– Da! Sve si ja mislim da stari nije toliko lud kao što se pravi.

– Misliš?

Odjednom je William Katt postao svjestan da mu stvari izmiču iz ruku. Nije više mogao odgađati svoj plan. Morao je još noćas posjetiti Ange Busey.

Zarekao se da će biti strpljiv, a ponovno je bio brzoplet baš kao u planini kad nije mogao pričekati da ga Busey dovede do skrovišta u kojem je čuvao zlato. To mu se poslije osvetilo. Da li će tako biti i sad? Odjednom se našao u nedoumici: da li da je otme i povede u planinu ili da čeka razvoj događaja? Ako je doista došla po zlato, onda će po njega krenuti s ocem. Što bi bilo za njega bolje?

Ljutio se na Howlanda. Ako još nešto zine, dobit će jednu preko usta. Sudac je osjetljiv na bol. Toga se dobro sjećao još dok su jahali zajedno.

Pomisao da se sam preda šerifu također nije dolazila u obzir. Tko zna što je u međuvremenu iščeprkao o njemu. Doduše, nije već dugo bio na »crnoj listi« okolnih šerifa, ali je morao biti oprezan. Što da učini u ovim okolnostima?

Ta se neodlučnost podudarala s interesima Jamesa Howlanda, odnosno Burta Angstroma. U njemu se polako stišavao bijes. Hladno je promatrao kako se Katt u sebi bori, zlorado je u tome uživao i smišljao kako da ga se otarasi.

Bio je lukav, rođen za prijevare i podvale, za smicalice. U njegovoj glavi se rojilo bezbroj planova. Jedan, koji se odnosio na Katta, bio je najprivlačniji.

Trebao se što prije riješiti toga gada i jednom zauvijek ukloniti opasnost koja mu je iznenada zaprijetila. Pri tome nije mislio na posljedice. Tko njega, uvaženog suca i bogatog građana El Pasa, može za nešto optužiti?

– Onda, kakvi su tvoji planovi, Willy? – upita zlobno se smiješeći. Lice mu je sad bilo med i mlijeko.
– Što moram uraditi da ti pomognem?

– Ništa, Burte! – promrsi Katt i posegne za bocom.

XVI

Ange Busey se prvi put u posljednje dvije godine osjećala doista sretnom. Nakon dugog traganja pronašla je oca i srela simpatičnog šerifa. Dopadao joj se taj nezgrapn, pomalo grub momak plavih, bistrih očiju, koje su je znatizeljno i s ushićenjem gledale. Bio je jedan od rijetkih koji ju je na prvi pogled osvojio i godilo joj je njegovo društvo.

Na suca Howlanda, koji se i dalje ustrajno i tvrdokorno nametao, nije obraćala pažnju. Stari Busey se mijenjao. U njegovim očima nije više bilo beznada i izgubljenosti, svojstvenih ljudima pomračena uma. Bili su sretni zbog te promjene i pitali se što je razlog tome. Očigledno je Gary Busey živnuo otkako je došla njegova kći. U njegovu su se sjećanju vraćale slike ranča i pojedinih događaja iz prošlosti. Zato je liječnik s pravom kimao glavom i sliječio ramenima.

– Da sam negdje u našem liječničkom časopisu nešto slično pročitao, ne bih vjerovao. Ali, svjedok sam čudne promjene kod vašeg oca, gospodice Busey!

– Mislite li doista da je na putu ozdravljenja? – upitala je Ange.

– Teško je to tvrditi, ali mi se čini da ga je nešto povratilo u normalnu kolotečinu.

– Bilo je i dosad u njega svijetlih trenutaka – potvrdio je Mac liječnikove riječi.

– Da, nešto je puklo u njegovoj nutrini – složio se Van Horn. – Možda susret s vama ili nešto drugo. Putovi sudbine su čudni, zar ne?

– Kao što je u Buseya bilo svijetlih trenutaka, tako je bilo i kod dra Horna. Kad ne bi previše potegao iz boce, mogao je i mrtvaca povratiti u život. Tisuću puta se zarekao da će prestati piti, ali mu se ponovo vraćao s osjećajem izgubljenosti jer mu je nedostajalo hrabrosti da prekine.

Kad su ostali sami, pošto je stari Busey otišao izabrati konje jer su se spremali za odlazak, Ange se osjećala veoma tužno. Prošla su samo tri dana otkako je u El Pasu, ali je svaki njen dan bio ispunjen susretima s Lullabeejem i imala je dojam da je sve snažnije privlači.

Nešto slično mislio je i šerif. Poznavao je mnogo djevojaka, ali nijedna nije bila kao ona. Zavolio ju je, moglo bi se reći, na prvi pogled, onog trenutka kad mu je prišla, kad je vidio te modre dubine njenih očiju, dražesne pune usne, kosu boje meda.

To je trajalo već tri dana. Izlazili su na ručak ili na večeru. Ponekad sami ili u društvu njenog oca, ali bi im apetit veoma često pokvarila prisutnost Jamesa Howlanda.

Busey se preselio u hotel. Malo su govorili o zlatnoj ostrugi, koja se još nalazila kod šerifa, skrivena i zaključana u pisaćem stolu, a da je netko ne ukrade, brinuo se Taylor, koji je vrlo uspješno zamjenjivao šerifa.

Pa ipak, često su mislili na zlato što leži skriveno. Ne zato što su bili

pohlepni već zbog toga što bi ono poslužilo djevojci da proširi i obnovi ranč i da ocu, ako mu se stanje pogorša, omogući liječenje i normalan život.

Zavrijedio je to starac, koji je opet živnuo, svjestan da više nije sam, da nema odvratnog Williama Katta.

Svi Howlandovi pokušaji da se približi djevojci nisu urodili plodom. Nije bio glup da ne bi shvatio kako joj je nesimpatičan, da više vrijedi taj prokleti šerif od njega, ljepotana, od njegove titule i novca što ga posjeduje u banci. Dao bi sve na svijetu da je ima, da je ponizi, jer je u njemu rasplamsala strast kakvu dosad nije poznavao.

Dok je na jednoj strani šerif Lullabee bio sramežljiv i neodlučan, sudac je bio glupo uporan sve dok nije napokon shvatio uzaludnost svojeg udvaranja.

Ni trenutka nije smetnuo s uma da Ange Busey posjeduje tu prokletu ostrugu koja ga može učiniti bogatim, a možda zna i ključ kako da pomoću nje dođe do zlata. Ona je već i sama po sebi bila vrijedna. Morat će poduzeti sve da bi se njegov plan ostvario.

* * *

Na drugoj strani, William Katt bio je na iglama. Taj prokleti Burt, kojem nikad nije vjerovao, još se nije vratio iz hotela. Poslao ga je da izvidi kretanje Ange Busey i da se raspita o šerifu i javi ako je s pomoćnikom nekuda izjahao. Začudo, on, koji se ničeg nije bojao, osjećao je čudan strah pred tim čovjekom. Znači li to da se doista boji toga prokletog Lullabeeja ili je, možda, samo oprezan kako mu nitko ne bi pomrsio planove?

Ni u snu nije mogao pomisliti da James Howland, odnosno Burt Angstrom, prema urotu protiv njega

kako bi se sam domogao onoga za čim je »Willy-mačka« žudio dvije godine.

Doduše, nije mu ni sad vjerovao. Kako je mogao znati za zlatnu ostrugu? On se želio domoći Buseyjeva zlata iz skrovišta kod Kojotova prolaza i ništa ga neće omesti u tome.

Imao je, kao pravi kockar, u rukavu još jednu kartu: Ange Busey, koju će oteti i tako stići do cilja, kad već nije uspio s njenim ocem. Ona zacijelo zna sve o tajnom skrovištu. Ako ne zna, sudi li se po riječima Howlanda da se starcu vratilo pamćenje, sigurno će sa kćerkom krenuti da potraži to zlato.

Bilo je previše opasno da ih slijedi. Možda će ih pratiti taj prokleti šerif i to bi izazvalo nove neprilike. Ovako, kad je otme, ona će mu poslužiti kao mamac kako bi starca privolio da ga odvede do tajnog skrovišta. To je najbolji, najsigurniji put. Ucjena, a potom zlato, ako želi da mu kći ostane živa i zdrava. Zbog toga je suca poslao da izvidi kako i gdje provodi dane kako bi mu olakšao posao.

Nije slutio što se mota u Burtovoj glavi. No kao prava zvijer, bio je oprezan. Kad je čuo da je pred vratima, dobro je provjerio kome ih otvara. Psovao je u sebi od muke što se mora skrivati. Da je izišao i pojavio se u gradu, šerif bi ga sigurno uhapsio. Sad je, koliko čuje, imao pomoćnika. Sigurno bi iza njega stajali i ostali građani. Također bilo je opasno sjediti u toj proklesnoj rupi i čekati vijesti od tako nepouzdanog suradnika kao što je James Howland.

– Do vraga, gdje si? Čovjek bi te morao poslati po smrt – ljutito se obrecnuo Katt.

Začudo, nije ga time uvrijedio. Na njegovu licu se ukazao osmijeh pun

poniznosti, kao da se sramežljivo ispričava zbog zakašnjenja.

Olakšano je uzdahnuo i Katt ponovi pitanje očekujući da mu ispriča što je doznao. Howland odmahne rukom.

– Čekaj! Daj da malo predahnem.

Taj predah je potražio u gotovo praznoj boci viskija.

– Gle, gle! Ovo je danas druga, prijatelju! Ti si doista žedan – primijetiti Katt sarkastično.

Sudac pripali cigaretu, udobnije se namjesti u naslonjaču i otpuhne nekoliko dimova. Katt bi ga najradije udario po tom ljepuškastom licu. Ljutio ga je, dovodio ga je do ludila, ali mu je bio potreban i zato je samo stisnuo zube. Sudac se ogavno nasmiješi, ali ništa ne reče. Osjeti da se Katt kuha u vlastitom sosu pa napokon zlorado primijeti:

– Stvari se, moj prijatelju, ne odvijaju kako želimo. Djevojka će uskoro odlepršati iz El Pasa.

– Kako to misliš?

Sudac se nadmoćno nasmijulji i raširi ruke.

– Spremaju se otputovati...

– Kamo? Kad?

– Pa, valjda kući. Možda već sutra. Ja i ti smo, čini se, ostali kratkih rukava. Mene je glatko odbila. Ne znam da li te više zanima ona ili njen otac. Bilo kako bilo, ispali smo budale. Onaj prokleti šerif joj je zavrteo glavom i...

– Je li? – zajedljivo primijeti Katt. – Kako je mogla odbiti tebe, takvog ljepotana?

Sudac osjeti da mu se ruga, no proguta uvredu i počne se smijuljiti?

– I ja se pitam...

Ako je istina što kaže Howland mislio je Katt, onda brzo treba stupiti u akciju. Još noćas je posjetiti u hotelu, a zatim...

Ostavio je suca da razmišlja, a sam se uputio u drugu sobu ponijevši bocu.

XVII

– Gospodine Lullabee, odnosno Mac – reče bojažljivo Ange dok su sjedili za večerom – Tata je kupio konje. Kao što znate, mi sutra...

– Putujete – primijeti Mac sjetno, glasom koji mu se činio stranim.

Djevojka kimne i zbunjeno počne u ruci vrtjeti žlicu. Htjela je saznati da li ga pogađa rastanak, hoće li je zamoliti da ostane još koji dan. No Mac je zamišljeno kimao glavom, teško uzdahnuo i rekao:

– Moram vam vratiti ostrugu. Mogu li je donijeti u hotel?

Ange kimne pa ga otvoreno pogleda u oči. On u početku izdrži taj pogled, a onda se zbuni.

– Idem da je donesem...

– Ne žurite – odvrati ona i uhvati ga za ruku. – Što se tiče te ostruge, ona je vaša. I tata se slaže... On ju je darovao vama i ja želim da ostane vaša. Neka to bude za vaš trud, za sve ono što ste učinili za oca.

Mac Lullabee odmahne glavom.

– On, ne! To smo raščistili. To je preskup poklon, Ange.

– Čudan ste vi čovjek, šerife, odnosno Mac! Zakopčani ste do grla, nepovjerljivi, sumnjičavi...

– Što mogu, takvim me učinio život – potvrdi on oporim glasom i zbunjeno slegne ramenima. Želio je mnogo toga reći, a nije znao kako bi počeo.

– Bit će mi žao što ćemo se raziti! – prizna Ange.

– I meni. No što se može. Za koji dan bit ćete na svom ranču. Život će poteći novom kolotečinom jer sad više niste sami.

– Mislite? – zagonetno će ona i otvoreno ga pogleda.

– Ne, sve će biti drugačije – dodaje sjetno.

– Drago mi je što sam vas upoznao. Možda ću vas jednom i posjetiti ako se slučajno nadem u vašem kraju.

– Zar to baš mora biti slučajno? – zapita ona.

– Dodite nam u goste. Vrata su vam uvijek otvorena.

– Ja bih, ako mi dopustite, otišao po ostrugu! Brzo ću se vratiti. Da vas otpratim do hotela.

Njeno se lice namršti. Svi pokušaji da mu dade do znanja kako joj je teško što se rastaju, da joj je drag, dosad su bili uzaludni. Bila je pomalo ljutita i odlučila da preuzme inicijativu.

– Pa idite onda po tu prokletu ostrugu – rekla je hladno. – Mogu i sama u hotel!

Bio je zbunjen i nespretan. Stajao je i nije znao što da učini. Ona se smekša.

– No ispratite me! Brzo se vratite.

Rastajući se pred hotelom, Ange ga na trenutak zaustavi i ozbiljnim glasom doda:

– Ja i otac moramo s vama ozbiljno razgovarati, Mac!

– Bilo je u tim riječima nadanja i obećanja. Lullabee pode nogostupom kao očaran, sudarajući se s prolaznicima koji su začuđeno kimali.

* * *

Kad se vratio, čekala ga je na stubama. Soba je bila osvijetljena i otvorena. Stari Busey je sjedio za stolom i pio viski. Utegnut u novo odijelo, bio je važan poput pauna. Pozdravio ga dobrodošlicom.

– Ah, stigli ste, šerife! Baš mi je drago. Želite li čašu viskija? Ange, dušo! Hoćeš li poslužiti našega dragoga gosta?

Gledao je Lullabeeja s mnogo zahvalnosti. Bio je posve drugačiji. Ni traga onom nekadašnjem licu, na kojem se vidio ludački izraz. Da li je to bila maska? Bilo je neshvatljivo da se čovjek može tako brzo promijeniti. Šerif je prihvatio ponudu, sjeo i uzeo čašu, pa kad je sjela Ange, stavi ostrugu na stol i reče:

– Gospodine Busey, vraćam vam vaš poklon. Previše je skupocjen da bih ga zadržao.

Ange pogleda oca. Starac je šutio. Zatim je uzeo zlatnu ostrugu i počeo je vrtjeti među prstima. Kao da govori sam sa sobom, mrmljao je:

– Tko zna čije je vlasništvo bila. Sad, nakon toliko godina, zadivljuje vještinom izrade. Našao sam je zakopanu u mahovini tamo... tamo, na španjolskoj stazi, kod Kojotova prolaza. Ne, nikad nisam odgonetnuo što znače ovi znaci... možda je neka poruka.

– Tata – prekine ga kći. – Šerif je došao da se oprostí s nama.

– Da se oprostí? Ah, da! Dobro, dobro – mrmljao je, ali nije skidao pogleda s ostruge. Jedva čujno je šaptao: – Ona mi je, moram priznati, donijela sreću. Malo dalje od nje pronašao sam zlatnu žilu i... onda se dogodilo ono. Taj prokleti gad! Pružio sam mu koricu kruha, dao mu da zajedno kopamo i dijelimo zlato... a on? On me premlatio.

– Tko je to učinio, tata? – upita tiho Ange.

Starac, koji je bio u nekom zanosu, začuđeno podigne obrve. Preko čela mu preleti sjenka.

– Katt, taj prokleti, smrdljivi Katt! Htio je moje zlato. O, kako me je istukao. Ali, ne! Nije doznao gdje se nalazi.

– O čemu ti govoriš? Da li je istina to da...?

Stari Gary Busey se sjetno nasmiješi.

– Da, našao sam zlato, kćeri! Mi smo bogati! No to zlato donosi prokletstvo. Kao i ova zlatna ostruga. Bolje bi bilo da je niste zadržali, šerife. Ange! Baci je kroz prozor!

– Zaboga, tata! Kako kroz prozor? Pa ona je zlatna – odvрати djevojka.

– Ako želiš zlato, Ange, imat ćeš ga! Dat ću ti mnogo više nego što vrijedi ova ostruga. Meni ionako ne treba.

Mac Lullabee je slušao razgovor oca i kćeri i nije mogao vjerovati u starčevu priču. Po riječima i kretanjama zaključio je da Busey govori istinu. Zašto pred njim? Za njih je on samo stranac kojeg Ange pozna tek nekoliko dana, iako Busey nešto duže. To su ipak bile njihove obiteljske tajne. Ne dotaknuvši viski, on ustane i promuklim glasom reče:

– Idem, Ange! Vidjet ćemo se ujutro, zar ne?

– Ne odlazite, Mac! – prošapće djevojka. – Tata će vam nešto predložiti.

Pogledala je oca i kimnula. Starac se nasmiješi, popije gutljaj viskija i potvrdi:

– Da, sjednite, šerife! Razgovor još nije gotov. Doduše, ja sam bio malo šenuo, zar ne, ali se sjećam da ste prema meni bili dobri. Zato niste stranac, ako to mislite, pogotovo kad je riječ o Ange. Zar ne, djevojko?

Ange Busey porumeni, zbuni se, ali ipak potvrdi starčeve riječi klimanjem. Mac Lullabee posluša i vrati se stolu.

– Dakle, o čemu je riječ? Mogu li pomoći?

– I te kako, i te kako, šerife! – kimne Busey. – Odlučili smo zamoliti vas da nas sutra pratite do Kojotova prolaza.

– Zašto?

Umjesto Buseyja u razgovor se sada umiješala njegova kći.

– Vidite, bilo bi ludo da to zlato ostane u skrovištu. Ipak se tata oko njega mučio. Nemojte misliti da smo pohlepni. No zlato je zlato, zar ne? Ja sam ipak samo žena, a tata je bolestan i star. Tko zna što nam se može dogoditi na tom putu. Vi biste nas, ako to prihvatite, mogli zaštititi od neugodnosti.

– Znači, ipak ćete po zlato? – zamišljeno će šerif prije nego što je odgovorio na prijedlog.

– Jest – kimne Busey. – Onda, da li se slažete?

Gledao je u njihovim očima nadu da će prihvatiti poziv. Nije dugo razmišljao. Previše je volio tu djevojku da joj ne bi pomogao i pri tom što duže ostao u njenoj blizini.

– Hoćete li s nama, Mac – šapne Ange s nadom u glasu.

Šuteći je potvrdio glavom.

Zadržao se još neko vrijeme, a zatim, kad su se dogovorili, oprostio se.

– Dakle, kao što smo se dogovorili, krećemo u zoru!

– U zoru, šerife! – nasmiješi se Busey i pogleda Ange, koja se spremala da isprati Maca.

Stajali su u hodniku šuteći. Polumrak ih okruživao jer je u kutu gorjela samo jedna slaba petrolejka.

– Mac! – iznenada šapne Ange dodirnuvši ga. – Hvala vam!

– Nema na čemu.

Izgovorio je to drhtavim glasom, svjestan da se ona oslanja na njegovo rame i korača s njim prema stubama. Njeno je tijelo bilo toplo. Topao dah i drhtaj koji je osjećao obuzmu mu tijelo. Odjednom, kad su sišli do kraja hodnika, kad ih je skrio mrak, on obuhvati njenu glavu rukama i prinese je licu. Osjeti vrelinu njenih usana. Spusti na njih nježni poljubac. Ona mu uzvratila.

Oh, dragi! To sam željela prije nego što odem. Oh, Mac, ljubavi...

— Odmah sam te zavolio! — reče on opijen. — Do sutra, draga!

— Do sutra — šapne Ange i brzo ga poljubi.

* * *

Izišao je iz hotela kao na oblaci-ma. Plivao je od sreće. Stajao je i gledao prolaznike. Nije bilo kasno i ulice su bile još pune ljudi. Iz razmišljanja i tog slatkog sanjarenja pre-ne ga povik:

— Uh, napokon sam vas našao, šerife! Imam poruku za vas. Evo, iz-volite. Dao mi ju je sudac Howland.

Mac Lullabee pride petrolejki. Na papiru, istrgnutom iz bilježnice pi-salo je: »Ako želite uhvatiti Willia-ma Katta, onda ga potražite u mojoj kući, gdje se skriva i prijeti mi smrću ako ga otkrijem. Pomozite, Lullabee!

Sudac Howland.

— Do vraga! — promrmlja ljutito šerif i neodlučno zastane. Da li treba pozvati Petea ili će sam s njim izići na kraj? Znači, taj je gad u gradu, kao što je pretpostavljao. Sjetivši se kako ga je prevario, zatim potjerni-ca koju mu je poslao kolega iz Bai-na, Mac Lullabee se iznenada odlu-čio na akciju. Ako je sudac zatvo-ren s banditom u kući, ne izvrgne li ga time opasnosti da dobije me-tak u glavu? Ne, ne smije bezglavo u akciju. Mora dobro razmisliti.

XVIII

Čekati do jutra i zaskočiti ga na spavanju bilo je najbolje rješenje. Ali čovjek kao što je Katt bio je lu-kav, prava lisica, i mogao mu je za-čas ponovo izmigoljiti iz ruku. Ako je točna obavijest koju mu je uputio sudac, onda je Macu Lullabeeju preostalo da odah stupi u akciju.

Dogovorivši se s Peteom kako će to provesti, u noći su se prikrali sunčevoj kući. U prizemlju je gorje-lo svjetlo. Iza zavjesa se kretala

ljudska sjenka, znak da je čovjek kojeg traže još u kući.

Nebo je bilo oblačno, spremalo se na kišu kad su stigli pred zgradu. Ondje šerif zastane.

Još jednom provjeri kolt. Pride vratima, zakloni se iza dovratka i poviče:

— Katt! Znam da si u kući! Izlazi podignutih ruku!

U istom trenutku Taylor stisne zube i podigne vinčesterku prema prozoru otkud je očekivao Katta ukoliko ne posluša šerifa.

— Ponavljam: izlazi napolje, Katt!

— vikne šerif ponovo.

S druge strane kuće, na sporedan izlaz koji nisu blokirali ne znajući da postoji, išulja se nečujno ljudska sjena. Bljesak munje osvijetli zado-voljno i zhurado lice suca Howlan-da. Oprezno, mačjim koracima, on se uputi prema hotelu.

Čekanje je išlo na živce. Šerif je-zikom ovlaži suhe usne i oslušne. Učini mu se da je unutra čuo prigu-šenu psovku.

— Izlazi! Opkoljen si! — vikne opet.

Prolazile su sekunde, minute, ali nije bilo odgovora. Da preplāši bandita, Lullabee povikne prema Tayloru:

— Pazi na prozore, Pete! Pucaj ako se ne preda!

— U redu, šefe! — zabrunda po-moćnik i repetira vinčesterku.

Čini se, da je to imalo efekta. U sobi se začuje nekakvo struganje zatim bat čizama i psovka.

— Još me nisi dobio, šerife! — na-pokon se bijesno javi Katt i zapuca. Meci pogodiše vrata.

— Ako se ne predaš, gotov si! — zareži Mac Lullabee i uzvрати va-trom.

Pucnji odjeknuše i stopiše se s tutnjavom groma.

Šerif se začudi što Katt, premda je u rukama imao suca, igra na taj

adut, Mogao ga je izgurati pred sebe i tako se zaštititi. Doduše, iza leđa mu je Taylor. Ili je ubio suca shvativši da je izdan.

Bilo kako bilo, Katt se nije želio predati. Bila je to okolnost na koju Lullabee nije računao. Još jednom zaviče:

– Ako se predaš, obećavam ti pošteno suđenje!

– Ha, ha, ha! Pošteno suđenje! Šališ li se, šerife?! – uzvratit bandit i ponovo zapuca.

* * *

Ange Busey je sanjala ranč. Bio je zapušten, oko njega grob do groba. Čula je u snu mukanje stoke, urlik Komanča i pucnjavu kauboja. U toj bori, dok se oko ranča širilo nestvarno svjetlo, probijao se među crvenokošcima jahač na plamenu konju.

Ona u njemu prepozna šerifa.

– Mac! O, Mac! Spasi me!

Ležala je nemoćna na tlu i vidjela lica Indijanaca. Čovjek od kojeg je tražila pomoć dugo se do nje probijao, ali je onda pao, nestao i istopio se u tom nestvarnom plamenu.

Probudila se okupana u znoju. Odjednom je osjetila da nije sama. Doduše, iz druge sobe se čulo glasno hrkanje starog Buseya. Kroz prozor, što je sad bio otvoren, puhao je vjetar i sablasno njihao zavjese. Grmjelo je i sijevalo, napolju se čula pucnjava i prestrašeno skičanje nekog psa.

Širom je otvorila oči. Nije se bojala groma i oluje, ali je nakon teškog sna neka zla slutnja presiječe poput noža. Oslušne i učini joj se da povremeno čuje nečiji prigušeni dah, a zatim škripu poda.

– Tko je! – poviče i tada na usnama osjeti grube ruke. Pokušala se otrgnuti, povikati, ali je iz grla izlazilo samo hroptanje.

– Budi mirna ništa ti se neće do-

goditi, djevojko! – šištao je nepoznati glas.

Ange shvati da se neće moći dugo opirati. Da zavora napadača, ona se prividno umiri, a onda se iz sve snage pokuša istrgnuti. Stisak ruke na usnama postane još žešći.

* * *

Zalutali metak, ispaljen s Lullabeejeve ili Taylorove strane, pogodio je petrolejku u sučevoj sobi i buknuo je plemen. Katt vrisne od straha. Kad je izjurio u noć, obaspe ga kiša metaka iz Taylorove vinčesterke.

– Ne pucaj, Pete! – poviče šerif.

– Katt! Predaj se! Ali čovjek kao što je William Katt nije se predavao tako lako, pogotovo kad je znao što ga čeka. U plamenu vatre, kad je jurnuo kroz vrata, njegovo je lice izgledalo grozno. Želio je što skuplje prodati kožu, pucao je na sve strane, uglavnom naslijepo, jer mu je smetao plamen vatre što je pucketala iza njega. Bio je nalik na avet. Posljednji put ga Mac Lullavee pozove neka se preda.

– Ponavljam ti, predaj se! – poviče i brzo se zakloni iza nadstrešnice, jer mu je kiša metaka opasno zazujala oko glave. Katt, obasjan vatrom, više nije tražio zaklon. Stajao je raskrečenih nogu u dvorištu, vrtio se oko sebe i pucao...

Pucnjava je probudila usnuli grad. Stanovnici, naučeni na takve događaje, ponovo su pokušali zaspati sve dok netko nije jureći ulicom viknuo:

– Ljudi! Vatra! Gori sučeva kuća! Gasimo požar!

Bio je to poziv na opću akciju. Ulice se uskoro izpunise ljudima. Žene su vriskale, djeca plakala, a psi prestrašeno zavijali. Nitko se ipak nije usudio prići kući koja je gorjela, jer se iz toga kraja čula sve žešća pucnjava. Odjednom je puc-

njava utihnula kad je Katt, pogoden šerifovim metkom u ruku, ispustio kolt. Zdravom je rukom i drugim koltom nastavio pucati, ali ne zadugo. Metak koji je ispalio Taylor pogodio ga je u prsa i on se zanesse, bolno zastenje, klekne i ispurži se po zemlji.

Mac mu oprezno pride, okrene ga na leđa i ugleda od bola iskrivljeno lice. Krv je šikljala iz rane kraj srca. Mumljao je nešto što šerif nije razumio. U jednom trenutku prikupivši zadnje ostatke snage, bandit se podigne i rukom potraži pištolj, no Mac ga odbaci udarcem noge.

— Pete! — pozove pomoćnika. — Da li je s tobom sve u redu?

— Jest, šefe! Samo mala ogrebotina na ramenu — odvрати Taylor i klekne kraj Katta koji je nešto mrmljao. Klekne i Lullabee. Onda začuje šapat:

— Taj gad! Ta mrcina! Izdajica! One me izdao, zar ne, šerife?

— Na koga to misliš? — suhim glasom upita Lullabee.

— Na Burta Angstroma, odnosno ... suca, proklet bio! — Bile su to njegove posljednje riječi.

Odjednom se Lullabee udari po čelu i s osjećajem krivnje pogleda pomoćnika.

— Do vraga, nešto smo propustili, Pete? Sudac je sigurno izgorio u kući!

Njegov pomoćnik slegne ramenima. Zaista su u žaru borbe na njega zaboravili.

Pošto su zadužili pogrebnika da se pobrine za mrtvaca, krenuše prema kancelariji. Usput ih sretne Van Horn i upita:

— Čuo sam pucnjavu. Što se događa, šerife? Treba li nekome pomoć?

— Onom tamo više ne treba — reče šerif. — Pogledaj što je s Taylorovim ramenom.

Pete se otrgne iz liječnikovih ruku.

— Ma nije to ništa! Pete će to brzo zalizati!

Tog se trenutka na grad spustila oluja.

XIX

Sudac je savladao djevojčin otpor i svezao joj ruke. Neprilike su počele onog trenutka kad je zatražio zlatnu ostrugu.

— Hajde, s njom na sunce, djevojko! — viknuo je kad ga je prkosno pogledala.

Blijeda kao krpa, Ange je shvatila s kakvim čovjekom ima posla. Na licu joj se čitao prezir. Nije mu dala zlatnu ostrugu premda se stalno grozio:

— Govori! Melji gdje si je sakrila!

— vikao je.

Nije odgovorila. Shvatila je da je taj kicoš, taj tobožnji džentlmen, pokazao pravo lice. On je udari po licu.

— Ostavi je na miru, gade! Ja ću ti reći gdje se nalazi ta prokleta ostruga — reče Busey. — Eno je u putnoj torbi! Uzmi je, a nas pusti na miru.

— Je li? Da te pustim na miru, stari jarče, a? A tko će meni pokazati gdje si sakrio zlato?

— Nema nikakvog zlata! — odgovori Busey i sjetno pogleda kćer. Howland počne rovati po torbi tražeći zlatnu ostrugu. Kad ju je pronašao, brzo se okrene i slavodobitno usklikne:

— Moja je! Samo još da mi kažeš što predstavljaju ovi znaci.

— To bih i ja želio znati — nasmiješi se Busey i izazovno ga pogleda.

Tog trenutka napolju se začuje pucnjava. Na sučevu licu zablista zadovoljan osmijeh. Pride prozoru, ugleda kako gori njegova kuća i stisne zube. U općoj pometnji što će

nastati zbog požara on će se neza-
pažen išuljati iz grada. Na putu
prema Kojotovu prolazu čekat će
ga Pedro Gonzales s konjima.

Strpao je zlatnu ostrugu u džep i
izvadio kolt. Naredi Angi i starcu
da izidu iz sobe.

– Ako pisnete, pucat ću! – zapri-
jeti. – Najprije ću ubiti nju, a onda
tebe. Idemo!

Poveo ih je u oblačnu noć, koja je
svakog trenutka trebala donijeti ki-
šu.

Kad su izišli iz grada, Gonzales ih
je čekao na ugovorenom mjestu.
Pomogao je sucu da starca podigne
na konja i zaveže mu noge oko
konjskog trbuha. Howland se obrati
djevojci:

– Hajde, penji se! Što čekaš?

Ona posluša.

Prije nego što su krenuli, pošto je
Meksikanac dobio nagradu i izgu-
bio se u mračnoj i olujnoj noći, su-
dac se okomi na Buseyja:

– Sad me, stari štakoru, vodi do
zlata! Ako to ne učiniš, kunem ti se
svime i svačim da ću je najprije si-
lovati, a zatim staviti na muke. A ti
biraj! Ili kćer živu i zdravu ili – zla-
to!

Svjestan da nema drugog izlaza,
s bolnim osjećajem da se njegove
patnje nastavljaju, da mu ponovo
prijeti opasnost da izgubi razum,
Gary Busey kimne.

– Prok... proklet bio, imat ćeš to
zlatu! – promrmlja. – Nadam se
da će ti prisjesti.

XX

Pedro Gonzales je tog jutra, želeći
što prije potrošiti novac koji je do-
bio od suca za konje, najprije svra-
tio u salun „Katy“. Okružen pijanci-
ma koji su nekako nanjušili da će
ih počastiti, hvalio se na sav glas
kako je dobio 50 dolara zato što je
Jemesu Howlandu učinio uslugu.

– Baš je galantan taj naš sudac

– cerekao se Meksikanac i stalno
naručivao tekilu. To je bilo jedino
piće koje je volio.

– Casti nas, Pedro! – molili su
gradski pijanci. A kad bi se napio,
bio je široke ruke. Na njegovu ma-
slinastom, širokom licu, što se sjaji-
lo od znoja, lebdio je uvijek dobro-
ćudan osmijeh.

– Daj momcima viski, Tug! –
naređivao je i kotrljao po tezgi do-
lare što je dobio od suca.

Tog je jutra u salun svratio Mac
Lullabee. Pod dojmom noćasnog
događaja, kad je prvi put poljubio
Ange i kad su jedno drugom otkrili
da se vole, bio je dobro raspoložen.
Riješio se Katta, našao starog Bu-
seyja, pa ako se ništa nepredviđeno
ne dogodi, ovoga će lijepog sunča-
nog jutra na put, u društvu najljep-
še djevojke koju je ikad sreo.

Naručio je viski i slušao što priča
Pedro. Odjednom se zainteresirao
za taj razgovor. Pozvao je Meksi-
kanca i zapitao ga:

– Čujem kako se hvališ da si od
suca dobio neki novac. O čemu je
riječ, amigo?

– Da, dobio sam ga, šerife! Ako
mislite... ne, nisam ga ukrao –
zbunjeno se opravdavao.

– Nisam to ni mislio, hombre!

– Kunem se – izvinjavao se
skrušeno Pedro – nisam učinio ni-
šta protuzakonito. Sudac me sinoć
posjetio i zatražio da mu osiguram
dva konja, natrpam hrane u bisage
i napunim čaturice vodom. To sam
i učinio... Ujutro je odjahao prema
Kojotovu prolazu.

– Odjahao iz grada? – ponovi
zamišljeno šerif. – Sam?

Dok je čekao odgovor, olakšano
uzdahne zbog toga što Howland ni-
je stradao u požaru. Osjećao bi
zbog toga krivnju cijelog života.

– Ne, nije bio sam. S njim je odja-
hao onaj ludi starac što na nozi no-
si ostrugu. I neka djevojka.

Ova vijest, tako nevjerojatna, presiječe šerifa kao nožem. Ne popivši viski, gonjen zlom slutnjom, izide iz saluna pa dugim koracima zagradi prema hotelu.

Kad je ušao u sobu, nešto ga zazebe oko srca. Sve je bilo razbacano.

– Ange! Ange! – poviče, ali ne dobije odgovor. Odjednom mu je bilo sve jasno. Howland je nekako doznao za zlato ili je... Ne, isključeno! Zar bi Ange to mogla učiniti, zar bi mogla sa sucem otići do tajnog skloništa a njega ostaviti na cjedilu?

Nije u to mogao vjerovati. Prezirala je tog kicoša. Ili se samo pretvarala?

Bilo kako bilo, morao je nešto poduzeti. Neće biti miran dok ne razjasni te stvari. Nije smio gubiti vrijeme, mora odmah krenuti za njima da dozna istinu.

Pratili su ih udarci vjetrova i kiša koja je stalno padala. Pokisli do kože, pošto su sjahali na mjestu koje je odredio Busey, sudac Howland i njegovi zarobljenici potražiše sklonište.

– Do vraga, Zar baš sad mora tako padati – mrmljao je sudac nezadovoljno, strijeljajući pogledom starca koji je zagrlio kćer i nešto joj tiho govorio. Ange je drhtala od zime, usne su joj bile plave, lice blijedo i prestrašeno.

– Hej, što se vi tamo dogovarate?

– zarežao je u jednom trenutku.

– Dosta je bilo izležavanja! Idemo! Vodi me do zlata, inače...

To nije bio džentlmen iz hotela, s ulica El Pasa, bila je to zvijer što je zasad režala, čije su oči gorjele pohlepom i mržnjom, posebno kad bi pogledao Ange. Kad se domogne zlata, onda će i ta djevojka doći na red.

Busey je sve to podnosio stoički i mirno, ali su njegove oči plamtjele

čudnim, luđačkim sjajem. Nastojao je zaštititi kćer i mrmljao:

– Prokletniče! Ostavi je na miru! Ako me ne poslušáš, neću ti pokazati zlato makar s mene gulio kožu!

Prijetnja je bila ozbiljna i sudac se malo umirio.

– Ne brbljaj, stari! Idemo!

Gary Busey ih povede usjeklinom preko vododerina i litica niz koje se slijevala voda. Bio je to put kojim je koračao prije dvije godine, put do Kojotova prolaza i spilje u koju je spremio zlato.

Goreći od znatiželje, premda ga je kiša močila po cijelom tijelu, Howland je strpljivo slijedio starca. Kad su stigli do prolaza zaklonjena grmljem, Busey je pokušao odgurnuti poveći kamen.

– Tata! – odjednom se javila Ange. – Neka sam raskrči to proketo kamenje. Neka se pomuči da dođe do zlata.

Izrekla je to s mržnjom i povukla oca. Sudac prihvati taj izazov i sagne se da dohvati najveći kamen. Zastenje od napora i na vratu mu iskočiše žile. Kad ga je pomaknuo, ukazao se mračan otvor.

– Tu je to proketo zlato, suče! – zljurao će Busey. Sad je sudac stajao neodlučno, kao da se boji klopke.

– No, zašto ne ulaziš? Ili želiš zlato na pladnju? – promrmlja starac.

Napokon je u sucu prevladala pohlepa i znatiželja. Provjerio je kako se svezani, pa ušao...

– Oče! Ako nađe zlato... misliš li da će nas osloboditi?

– Ange, dušo! Nije valjda takav pokvarenjak – pokuša je otac utješiti.

Unutra se čulo struganje i kotrljanje kamenja, a nakon toga užasan krik straha.

– Što to znači, tata?

Gary Busey slegne ramenima

Napeto su očekivali razvoj događaja. Shvatili su da krik nije od veselja već od straha i bola.

U tom trenutku na ulazu se pojavio James Howland. Držao se za ruku. Niz nju je visjela zvečarka koja je sad spuznula niz ruku.

— U pomoć! Pomozite! — vikao je sudac izbezumljeno. Udarac groma poprati stravični krik.

Njemu više nitko nije mogao pomoći. Odjednom je pao i raskolačio oči. Zmija se izgubi u spilji.

— Užasno je to, oče! — poviče Ange i sklopi oči da ne gleda muke koje je proživljavao Howland.

— Da, užasna je to smrt, djevojčice! — čula je oca kao kroz san.

Ležali su obamrli pod kišom što je sve žešće padala. Busey se pokušava osloboditi veza. No uže natopljeno vlagom još više se usiječe u njegove ruke i on zastenje od bola.

— Proklet... prokletnik! Dobio je što je zaslužio. Ange, dušo! Kako si?

— Hladno mi je.

Pokušao se nagnuti na drugu stranu, približiti joj se. Uspio ju je nekako dogurati do zaklona ispod litice. Ondje su bili zaštićeni od vremena.

Kiša je i dalje padala. S litice su se slijevali potoci vode niz planinu uz šum i tresak, brišući sve ispred sebe.

Zadržana nekom preprekom na vrhu planine, bujica se napokon oslobodila i pojurila prema Kojotovu prolazu, do Zlatne rijeke, da u njenom nabujalom koritu nađe smirenje. Uz prasak i lom, uz gromoglasnu buku bujica dohvati liticu iznad njih. S vodom nahrupi kamenje što se kotrljalo i sve skupa se uz strašan tresak sruši prema otvoru spilje u kojoj se nalazilo zlato i prekrije ga tonama kamenja i tako zauvijek sakrije otvor od ljudskog oka. Začuje se krik bola, jauk...

Kad ih je pronašao u podnožju litice, Mac Lullabee najprije opazi beživotno, ukočeno tijelo suca Howlanda. Nešto dalje, ispod naslage kamenja, virile su noge starog Buseya. Bio je mrtav i ukočen. Ange je još davala znakove života.

— Ange, ljubavi moja! — šaptao je i nastojao da s nje skine mrtvog oca koji ju je tijelom zaštitio od sigurne smrti.

Srce joj je kucalo. Blijede, beskrvne i plave usne nešto su nesuvislo šaptale. Kad je otvorila oči, prepoznala je šerifa. Ponovo je sklopila oči pomislivši da sanja. No čula je njegov glas:

— Ange, ljubavi, drži se, sve će biti dobro!

Žalio je što će je rastužiti kad joj kaže da je izgubila oca.

— Gdje je otac, Mac? — upita ona jedva čujnim glasom.

— Ne uzbuđuj se! Molim te, umiri se...

— Gdje je, Mac? — ponovi ona mučena zlom slutnjom, podigavši se o lakat. Kad je vidjela što se dogodilo, djevojka zajeca.

— Oh, bilo je užasno! Jadni tata!

Zatim mu isprekidanim glasom sve ispriča.

Dan ih je milovao suncem i svježinom poslije obilne kiše. Jahali su prerijom ne osvrćući se na okrutnu planinu.

Maca je u džepu pekla zlatna ostruga. Još su mu u ušima zvonile Angine riječi:

— Uzmi je, Mac! Više nije prokleta. Sad je uzela svoje žrtve.

Vraćali su se u El Paso, a kanili su zauvijek odjahati odavde.

Negdje će naći svoj mir. Možda na ranču „Zvijezda“, koji je Ange tako voljela. Macu je važno samo da bude sa ženom koju će voljeti cijelog života.

David B. Parker:

TRAŽE SE SAMO BORCI

Veliki pas je trčao na čelu male kolone, uz bok konja predvodnika, jedva izmičući oblaku prašine što ju je dizalo četrnaest konjanika u plavim uniformama, koji su jahali lakim galopom iza psa. Crna dlaka bila mu je prekrivena sivom prašinom prerije, ali glavu je držao visoko, uši načuljene. Često je pogledavao na stranu, prema svom gospodaru.

Poručnik John Leigh vrpolio se u sedlu. Skupina Indijanaca, koja se kretala usporedo s njima već čitav sat, stala je na vrhu brežuljka. Sjedeći na konjima, Indijanci su promatrali mali vod. Leigh se obratio velikom psu:

— Nema ih više od četrdeset, Mike — rekao je. — Neće nas napasti — podigao je desnu ruku: — Kas! U kolonu po dva!

Konjanici iza njega su usporili, zbili redove i uputili se prema maloj koloni koja se polako kretala prerijom prema njima.

Leigh je vodio svoju kolonu u širokom luku a Mike je trčkarao oko prednjih nogu njegova konja. Tako su stigli do generala, koji je jahao velikog vranca na čelu kolone. Leighova ruka u rukavici dotakne rub mekog vojničkog šešira u znak pozdrava:

— Poručnik Leigh se javlja na dužnost, gospodine, kao vaša pratnja. Primite pozdrav od pukovnika Chestera. Imamo tri dana jahanja do Fort Hopea.

General je salutirao. Bio je to nizak, mršav čovjek, stisnutih nosnica i bujne brade prošarane sjedinama. Pratio ga je glas da je strastveni borac protiv Indijanaca. Već dvije godine nakon građanskog rata taj glas se pronio kroz cijelu vojsku. Sada je bio na povratku iz Washingtona, da preuzme komandu na području Wyominga, i pridružio se skupini pionira koji su bili na putu prema Bozeman Trailu. Prodorno je promotrio poručnika.

— Vrlo dobro, gospodine Leigh — general je govorio odsječno. Neočekivano je upitao: — Jeste li vidjeli skupinu Indijanaca na brežuljku?

— Da, gospodine.

— Trebalo je da ih se otresete prije nego što ste mi se javili. Vaša dužnost je da zaštitite mene i ostale u ovoj koloni.

— To je mala skupina. Smatrao sam da nisu opasni, gospodine.

— Loše ste mislili, gospodine Leigh. Otresite ih se smjesta!

Leigh je okrenuo konja da svojim vojnicima izda naredenje za napad.

— Samo trenutak, gospodine Leigh! — general je govorio oštro.

Pokazao je na Mikea, koji je stajao između njihova dva konja: — Što ovaj pas ovdje radi?

— To je moj pas, gospodine — odgovorio je Leigh. Mike mahne repom sluteći da je predmet razgovora. — Donio sam ga s Istoka. To je prvi Elzašanin na prerijama Zapada, gospodine. Naučio sam ga da me prati na zadacima — sagnuo se i tiho rekao psu: — Kruži desno, Mike!

Mike je obišao Leighov vod i zaustavio se s njegove druge strane.

— Vrlo zabavno, ali ovo nije seosko imanje, gospodine Leigh! — odsjekao je general. — Pronadite drugo mjesto za psa čim stignemo u Fort Hope! Pod mojom komandom ima mjesta samo za borcu.

General je odjahao. Mike je položio prednje šape na gospodarov stremen a njuška mu je doticala Leighovu prašnu čizmu.

— Dolje, Mike! — blago mu reče Leigh. — Naredniče Creste, neka ljudi provjere oružje i konje! Napast ćemo u trku — okrenuo je konja i lako mu mamuzama dotakao slabine. — Kaaa-som!

Na komandu je vod napustio kolonu kola i krenuo naprijed. Mike je trčao za njima dok se njegov gospodar nije okrenuo i viknuo:

— Ostani ondje, Mike! Ostani!

Mike je stajao kao ukopan, žalostan, a oblak prašine oko vojnika brzo je odmicao.

Indijanci su čekali na brežuljku udaljenom oko petsto metara. Kako se Leighova četa približavala, tako su i oni kretali za svojim poglavicom, prvo korakom a zatim kasom, u kosoj liniji niz padinu brežuljka, u susret konjanicima.

Leigh je podigao lijevu ruku:

— Lijevo čelo naprijed! Kaaa-som!

Indijanci su punim kasom krenuli ravno prema liniji konjanika. Dvije skupine jurile su jedna prema drugoj.

Indijanci su uz borbene krikove mahnito pucali. Prva salva koju je ispalila konjica odjeknula je dvije

sekunde prije nego što su se skupine sudarile u punoj brzini.

Mike, koji je napeto pratio napad, nije mogao vidjeti što se događa u gustoj prašini koja je ovila nastali metež. Ali čuo je krikove Indijanaca, povike konjanika, oštre praskove pištolja i pušaka i rzanje ranjenih konja. Bacio je pogled na zaustavljenu kolonu kola, ali ga je buka bitke povukla naprijed. Potrčao je prema kovitlacu ljudi, konja, prašine i puščanog dima.

Gotovo je stigao tamo kad su se Indijanci, slomljeni oštrom borbom konjanika veterana, počeli povlačiti. Leigh je svoj vod — umanjen za tri čovjeka pošto je jedan bio ubijen, a dvojici su bili ubijeni konji — poveo u potjeru. Gonili su Indijance preko ravnice dok ovi nisu zašli u šumarak na podnožju brežuljka. Leigh je zaustavio vod, postrojio ga i usmjerio natrag.

Nije vidio Mikea dok je trčao za njima u kratkoj potjeri za Indijancima. Vod se bavio dvojicom vojnika koji su ostali bez konja kad je Leigh ugledao Mikea na udaljenosti od oko sto metara, upravo u trenutku kad su Indijanci pod vodstvom poglavice izjurili iz šumarka i sručili se prema vojnicima.

Konjanici su se brzo pripremili da odbiju napad. No Indijanci su znali da ne mogu slomiti snažni otpor iskusnih boraca, premda su vojnici bili malobrojni — odnos je bio dva prema jedan — i promijenili su pravac kretanja prije nego što je Leigh izdao naredbu za prvu salvu. Ali Mike je bio baš na putu Indijanaca koji su galopirali izvikujući borbene poklike.

Leigh je potjerao konja i Mike ga je ugledao. Indijanci su u oštrom trku usmjerili vatru na konja i jahača koji je nesmotreno napustio svoju skupinu i jurio ravno na njih.

Leigh je u širokoj krivulji jahao u neposrednoj blizini Indijanaca. Našao se tako između psa i neprijatelja. Njegov pištolj je zapucao na Indijance udaljene jedva desetak metara. U isto vrijeme je zaustavio konja i okrenuo ga za povratak vodu.

– Mike, dodi!

Pas je zalajao samo jednom na zvuk poznatog glasa. Držao je korak s konjem svoga gospodara dok su jurili natrag. Za to vrijeme Indijanci su ponovo potražili zaklon u šumi.

Narednik Crest je salutirao kad se poručnik ponovo pridružio vodu.

– Mislim da je to zasad sve s njihove strane – rekao je mirno.

Njegovo nepomično lice nije izražavalo iznenađenje zbog ponašanja njegova pretpostavljenog i spašavanje psa.

– Postrojite vod, naredniče! Krećemo prema koloni korakom! – naredio je Leigh.

Za deset minuta, pošto joj se pridružila konjica, kolona je opet bila u pokretu. Leigh je salutirao generalu i povukao bi se iza njega da ga general nije pozvao:

– Gospodine Leigh! – generalov glas je odjeknuo tako snažno da ga je mogla čuti cijela kolona. – To je bio najgluplji pothvat koji sam ikad vidio! Ako taj pas još jednom izazove i najmanju nepriliku, naredit ću da ga ustrijele, a vas ću predvesti pred vojni sud! Ponavljam svoju prijašnju naredbu, gospodine: morate ga se osloboditi čim se pruži prilika!

Kola su se škripeći kretala prema zapadu cijelo poslijepodne. Poručnik Leigh i njegovih trinaest konjanika štitili su kolonu kola i general im se više nije obraćao, osim što je ukorio vojnika koji je nesmotreno bacio zapaljenu šibicu u suhu prerijsku travu. Bio je to prvi zadatak Johna Leigha, koji je završio glasovitu vojnu školu West Point, prekasno da sudjeluje u borbama u građanskom ratu. Njegovi vojnici su znali svoj posao i izvršavali su zadatak: štitili su kolonu kola. U toj koloni što se uputila na Zapad bila su dvadeset dva muškarca, deset žena, osmora kola i šezdeset konja. Trebalo ih je zaštititi od iznenadnog napada. Zadatak će biti obavljen kad stignu do Fort Hopea, gdje

će kolonu preuzeti drugi vod.

U jednim kolima bili su vojnici artiljerci sa crvenim prugama na hlačama. U kolima se nalazio novi tip topa, koji je trebalo da pojača obranu Fort Hopea. Uz mali, teški top bilo je tu i kutija s municijom.

Mike je bio u neposrednoj blizini svoga gospodara kad god je ovaj jahao uz kolonu. A kad su konjanici izvidali okolicu, Leighova oštra zapovijed »ostani, Mike!« držala je psa uz kola.

U podne narednog dana konjanici su izvidali na udaljenosti od oko dva kilometra ispred kolone. Leighova grupa se vratila u galopu.

– Neprijateljska četa u dolasku, gospodine! Nadire najmanje tisuću ratnika. Mislim da je to glavnina njihovih snaga – raportirao je Leigh generalu.

Na generalovu licu nije zatreperio nijedan mišić.

– U redu – odgovorio je. Brzo je preleteo pogledom po okolini i pokazao nalijevo, prema maloj uzvisini udaljenoj oko petsto metara. – Tamo ćemo napraviti koral, gospodine Leigh. Napravite krug promjera trideset metara! Smjestite u njega životinje uz kola! Podignite dvostruke barikade!

Leigh je skrenuo kolonu kola oštro ulijevo. Pioniri su nagnali svoje umorne konje u kas. Ali bili su tek na pol puta do odabranog obrambenog prostora kad su Indijanci iskrsnuli iza brežuljka. Kasali su u širokoj liniji prema kolima, u dvanaest redova s više od sto ratnika u prednjem redu.

General je uzviknuo:

– Utaboriti se tu!

Sam je zgrabio uzde prvog konja i natjerao ga u krug. Indijanci su potjerali konje u kas. Na čelu je jahao poglavica na velikom doratu. I dok su Indijanci jurili preko prerijske trave, oštre, visoke do koljena, Leigh je naredio svojim vojnicima da sjašu i naprave borbenu liniju ispred kola. Tri vojnika odvela su konje unutar kruga. U tom trenut-

ku, dok su vojnici još bili izvan dometa paljbe, dogodila se nesreća: pukla je osovina na zadnjim kolima i njihov stražnji dio pao je na tlo. Konji koji su vukli kola stali su na mjestu, pedesetak metara daleko od obrambenog kruga. Bila su to kola koja su nosila top i municiju.

Leigh je vidio kad su artiljerci iskočili iz kola i potrčali prema koralu. Kleknuo je s pištoljem u ruci uz malu skupinu svojih vojnika. Kad su se Indijanci posve približili, naredio je:

– Pali!

Oštri, precizni hici bili su ispaljeni u indijanske ratnike. Odmah zatim, s novim mecima u cijevima, vojnici su ponovo zapucali. Konji i ljudi su padali. Indijanci su zbili svoje redove. Pod novom kišom metaka i poglavica je pao s konja. Indijanci nahrupe udesno, odašiljući u prolasku strijele i metke prema koralu.

Leigh je u trku poveo svoje ljude u škrtu zaštitu koralu. Mike mu je bio za petama dok je raspoređivao vojnike na položaje iza kola i vreća pijeska bačenih na tlo da posluže kao barikade. Oslanjajući se na stražnji dio kola, general je sijevao očima na Indijance.

– Brzo će se vratiti – rekao je, ne skidajući pogled sa skupine crvenokožaca. – U prvom napadu su se iznenadili. Nisu očekivali da će tako brzo naletjeti na nas. Nakon drugog napada moramo dovući naš top.

Leigh je pogledom preletio cijeli njihov slabo zaštićeni koral. Barikade su bila pojačane, žene su mirno pomagale muškarcima. Jedan ranjeni čovjek sjedio je leđima naslonjen na kotač kola, lice mu je bilo iskrivljeno od bola, ali je čvrsto držao pušku i zahtijevao da mu donesu vreću pijeska na koju bi je mogao položiti.

Leigh je pogladio psa po glavi i skrenuo pogled prema Indijancima. Bili su namazani ratničkim bojama, živopisni i zastrašujući. Na nogama su nosili mokasine a oko pa-

sa redenike s pušćanim mecima. Iz dugih crnih kosa stršala su orlovska pera. Sjedili su mirno na konjima, bez sedala i stremena. Jedan od njih nosio je oko pasa ešarpu od crvene svile skinutu s tijela nekog od konjičkih oficira.

Novi poglavica ponovo je postrojio Indijance i uz borbeni poklik jurnuo. Horda je zatutnjala za njim povećavajući brzinu.

Leigh je začuo generalov snažni glas:

– Pokušat će nas pregaziti u prvom naletu. Ne mičite se dok ne izdam naređenje!

Indijanci su pucali u trku. Bila je to kiša metaka. Udarali su u drvene ograde kola, u cerade kojima su bila natkrivena. Mike se trzao na žestoke udarce u vreće pijeska.

I vojnici i civili bili su mirni, s puškama u rukama. Kad su Indijanci stigli pred koral, general je izdao naređenje za paljbu.

Precizna salva oborila je dvadesetak konja i njihovih jahača. Prslonjen uz barikadu, Leigh je bez zastoja, promišljeno, punio i prazni pištolj. Mike je drhtao, oslanjao se na gospodarove noge, ali se više nije trzao. Trebalo je još sam malo pa da Indijanci krenu na kola, ali su ih onemogućili smrtonosni meci branitelja. Raspršeni, jurili su oko koralu i pucali, ali su zbog brzine bili neprecizni.

Unatoč tome, kad su napokon otišli, Leigh je ustanovio da su branitelji pretrpjeli teške gubitke. Četiri muškarca i jedna žena bili su ubijeni, a više od desetero bilo je ranjenih. General je pozvao Leigha.

– Uskoro će nas pregaziti, gospodine Leigh – rekao je. – Moramo se dokopati topa. Povedite pet ljudi i konje i dovucite ga u koral!

Leigh je odabrao narednika Cresta i još četvoricu. Uzjahali su premorene konje.

– Ostani ovdje, Mike! – zapovjedio je psu, a zatim pojurio ispred svojih ljudi iz koralu.

Indijanci su ih čekali. Znali su kakav se dragocjeni teret nalazi u ko-

lima koja su ostala izvan korala i krenuli su da Leighu presijeku put do njih. Na pol puta Leigh je shvatio da nema izgleda da će stići do oštećenih kola. Branitelji u koralu nisu im mogli pružiti ni najmanju zaštitu jer su se kola nalazila između njih i Indijanaca.

— Natrag! — viknuo je Leigh.

Dok su se vraćali, meci su fijukali oko njih. Ipak su čitavi stigli u koral. Znoj im se slijevao niz lica. Kad su sjahali, Mike lizne ruku svoga gospodara.

— Noćas ćemo dovući top — rekao je general Leighu. — U međuvremenu ćemo Indijance paljbom držati na udaljenosti.

Indijanci su jahali oko oštećenih kola, ali neprekidna, precizna paljba sprečavala ih je da sjašu i unište top. Ometeni, povukli su se i pripremili za ponovni napad na koral.

Napad je bio žestok i opet zaustavljen u posljednjem trenutku. U koralu je poginulo još dvoje, a naredniku Crestu se strijela zabila u desnu ruku. Leigh je pogladio Mikea i rekao:

— U jednom od narednih napada će nas uništiti. Oni to znaju i stoga im se ne žuri u novi nalet — ustao je, motreći Indijance. Osjetio je povjetarac na licu. Iznenada je spustio pogled i zagledao se Mikeu u oči. — Mike! Postoji samo jedna mogućnost, a ovisi o tebi, prijatelju moj!

Izvukao je nož iz pojasa i nagnuo se nad jednu vreću pijeska. Prorezao ju je i istresao njen sadržaj na tlo. Ponovo ju je zaparao nožem, a onda grubu jutu stao uvijati, dok je nije usukao u konopac dug oko sto pedeset centimetara. Jedan njegov kraj pričvrstio je za tri metra dug štap. Uskočio je u jedna kola i izvukao drveni čep iz bačvice petroleja.

Konopac je upio tekućinu. Hitro je zatim iskočio iz kola i čučnuo pred Mikea.

— Ovo je težak zadatak, Mike — prošaptao je.

— Izvadio je iz naprtnjače dugu sumpornu šibicu i kresnuo je o

obruč kotača na najbližim kolima. Upaljenu šibicu približio je slobodnom kraju petrolejem natopljena konopca i on je planuo šireći crni dim. U lijevoj ruci držao je onaj kraj štapa za koji je bio pričvršćen gorući konopac.

— Gospodine Leigh! — general je stajao iznad poručnika. — Što to pokušavate učiniti?

— Povjetarac puše iz povoljnog pravca, gospodine generale. To nam je jedina mogućnost da se dočepamo topa.

General je pogledao Leigha, pa psa, shvaćajući plan. Nije mnogo očekivao od psa, ali ništa nije rekao. Leigh je prislonio usne uz Mikeovo uho, a desnom rukom ga je zagrljio.

— Igra užetom, Mike! — šapnuo je. — Poslušaj! — stavio je slobodni kraj štapa među Mikeove zube a gorući konopac ležao je na tlu podalje od psa. Dim prijede preko Mikeove glave, ali on je gledao u gospodara ne trepćući. Leigh se digao i pokazao na prostor između dvojih kola: — Idi, Mike! Idi!

Pas još jednom pogleda Leigha razumijevajući hitnost zadatka. Izjuri iz korala prema Indijancima, čvrsto držeći štap u zubima. Gorući kraj konopca vukao se po tlu iza njega.

Indijanci su vidjeli velikog psa kako trči prema njima vukući za sobom plamen, ali u prvi mah nisu shvatili namjeru koja se skrivala iza tog čudnog prizora. No kad se suha prerijska trava zapalila a povjetarac stao u njihovu pravcu raspirivati plamen, tada su shvatili. Urlajući, oni u prvim redovima nagnali su konje u kas.

Mike je prošao pokraj kola s topom. Nadvikujući krikove Indijanaca i praskanje metaka namijenjenih psu, poručnik John Leigh je izvikivao komande:

— Lijevo, Mike! Lijevo!

Mike je pojurio ulijevo u luku i našao se blizu Indijanaca. Iza njega je divljao požar, stvorivši praskavi

plameni zid. Pas je zašao za kola s topom i izgubio se iz vidika. Pažljive ruke iščupale su strijelu iz Mikeova tijela i pas je dahtao, odviše iscrpljen da bi slijedio svoga gospodara.

Povjetarac je brzo širio požar u pravcu suprotnom koralu. Plamen se širio i prema koralu, ali mnogo sporije. Leigh i njegovi ljudi stigli su na vrijeme do kola s topom. Podigli su mali top iz ležaja, prebacili uže preko njega i odvukli ga u koral. Postavili su ga između dvojih kola i napunili ga četiri kilograma teškom kuglom. Pričekali su da se Indijanci sklone iz plamenog pojasa i pripreme napad iz novog pravca.

Već je prvi hitac postigao cilj. Kugla je eksplodirala iznad glava Indijanaca sipajući metalne grozdove na konje i jahače. Indijanci su se pokolebali. Napad je prestao prije nego što je i počeo. Mnogi od njih

već su vidjeli »pušku koja puca dva puta« i znali da se protiv nje ne mogu boriti. Jedan Indijanac okrenuo je svoga konja i odjurio od koralu i strašne puške. U narednom trenutku već su svi bježali.

Leigh je odvratio pogled od oblaka prašine koji se gubio u daljini i kleknuo kraj Mikea. Rana od strijele bila je bolna, ali ne i teška. Začuo je generalov glas iz neposredne blizine

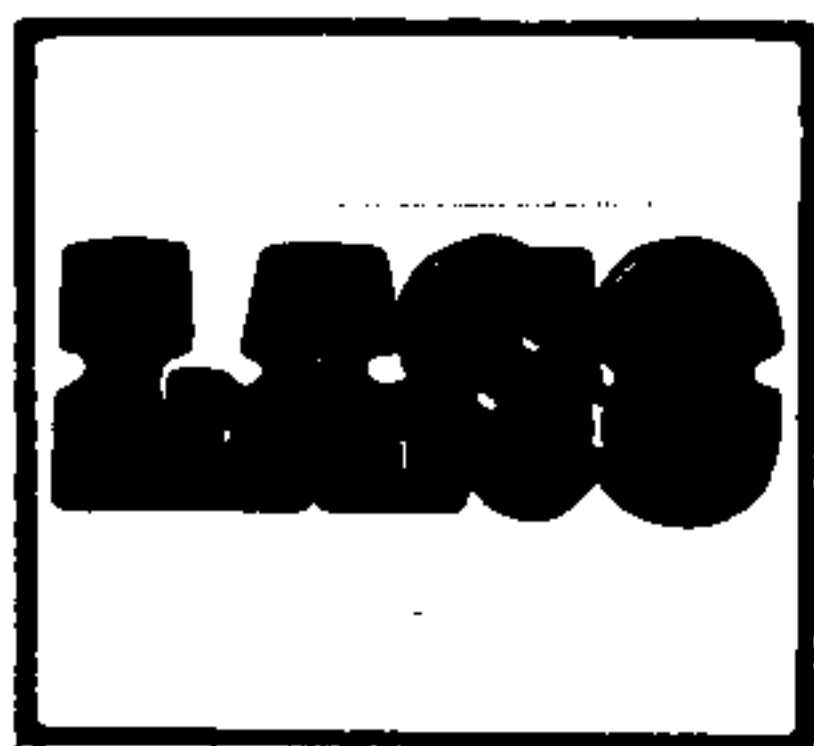
– Dobro učinjeno, gospodine Leigh. Uskoro ćemo krenuti. Podignite top na prva kola!

– Da, gospodine – Leigh se okrenuo da bi proslijedio naredbu, ali je general želio još nešto reći: – Što se tiče vašeg psa, gospodine Leigh... vi se sjećate da sam rekao da su pod mojom komandom poželjni samo borci. Još tako mislim. A vaš pas je dokazao da je borac i ostat će na popisu vašeg voda.

U PRIPREMI:

Fran Striker:

USAMLJENI JAHAC

Cijena pretplate za godinu dana iznosi 7020 d, a za šest mjeseci 3510 d. U cijenu je uračunat i pretplatnički popust. Pretplata se uplaćuje općom uplatnicom u korist računa: SOUR »Vjesnik«, Interna banka, Zagreb, broj 30101-833-1216, za »Laso«.

Cijena za inozemstvo: DM 2,00, ASCH 10,00, SFRS 2,00, HFL 2,50. Cijena inozemne pretplate za šest mjeseci: DM 36,00, SKR 63,00, ASCH 250,00, FF 74,00, SFRS 36,00, HFL 37,00, US 15,00.

Uplata na devizni račun 30301 – 620 – 16 – 25731 – 3252051 kod Udružene banke Hrvatske, Zagrebačke banke, Zagreb (za »Laso«, izdanje OOUR-a IRI)

Ekonomska propaganda: »Vjesnik«, Agencija za marketing, Zagreb, Trg bratstva i jedinstva 6.

Zadnja kolor stranica 75.000 d, c/b stranica 50.000 d. Oslobodeno plaćanja poreza na promet mišljenjem Republičkog sekretarijata za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu SRH broj 2935/7 1973. od 26. XI 1973. Rukopisi se ne vraćaju.

RASPORED SATI

	PONEDJELJAK	UTORAK	SRJEDA	ČETVRTAK	PETAK	SUBOTA
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						